

1.3.ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ ΘΕΣΣΑΛΙΚΑ.(1900)

- 1.Χριστούγεννα στον Πίντο.
2. Η κυνηγημένη πέρδικα.
3. Τα βαφτίσια.
4. Ο καλλικάντζαρος.
- 5.Ο Σταυρός των Θεοφανείων.
6. Στα Μετέωρα.
- Εκτός συλλογής:*
7. Μέσα στα χιόνια.
8. Εινόρο: Χειμώνας κι' άνοιξη.
9. Η μαγεμένη λίμνη.
10. Η στοιχειωμένη νύφη.
11. Ο Γυναικάνδρας.
- 12.Ο τελευταίος Κλέφτης κι' ο τελευταίος Ντερβέναγας της Θεσσαλίας.

3

ΦΑΚΕΛΛΟΣ

ΛΙΗΓΗΜΑΤΑ ΘΕΣΣΑΛΙΚΑ.

ΑΝΤΙ ΓΙΑ ΦΑΧΙΟΤΟ ΚΡΙΤΗΝ ΤΩΝ ΕΡΕΣ ΜΟΥ

= ① ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΙΑ ΣΤΟΥ ΤΡΙΤΟ.

— ② Η ΚΥΗΓΗΜΕΝΗ ΤΕΡΔΙΚΑ.

— ③ ΤΑ ΒΑΡΤΙΛΙΑ.

— ④ Ο ΚΑΘΗΚΑΝΤΖΑΡΟΣ

— ⑤ Ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΤΩΝ ΘΕΟΦΑΝΕΙΩΝ

= ⑥ ΣΤΑ ΜΕΤΕΩΡΑ.

⑦ ΜΕΣΑ ΣΤΑ ΧΙΟΥΛΙΑ

⑧ 4 ΜΑΓΕΜΕΝΗ ΛΙΜΝΗ

⑨ 4 ΣΤΟΙΧΕΙΣ ΜΟΥ ΜΑΡΤΥΡ

(ΔΗΜ. Β. ΣΤΕΡΓΙΟΠΟΥΛΟΥ: ΑΠΑΝΤΑ ΤΑ ΘΕΣΣΑΛΙΚΑ ΕΡΕΤΑ ΧΧ, ΑΘ. 1980).

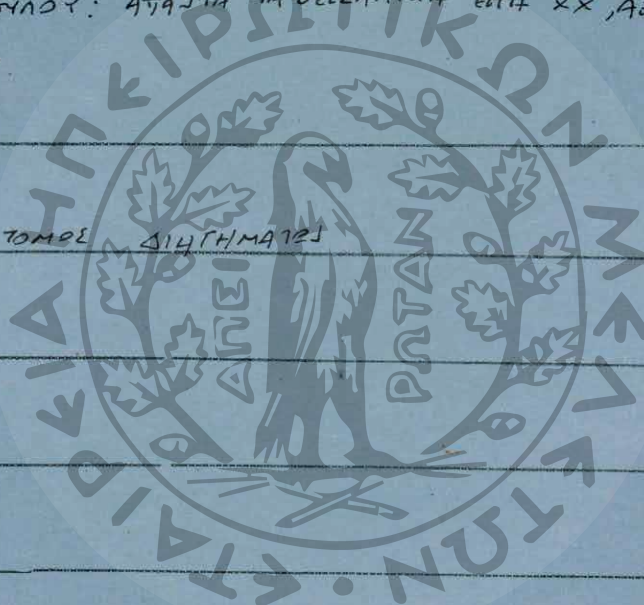
10. Ο ΓΥΝΑΙΚΑΝΤΡΑΣ.

ΕΚΔΟΜΕΝΑ 25 ΤΟΜΟΙ ΔΙΗΓΗΜΑΤΩΝ

Α' ΕΚΔΟΣΗ.

ΑΘ. 1900

ΑΝ. ΚΩΝ/ΔΗΛ

3.

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΘΕΣΣΑΛΙΚΑ.

1. ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΙΑ ΣΤΩ ΤΙΝΤΩ.
2. Η ΚΥΝΗΓΗΜΕΝΗ ΤΡΕΔΙΚΑ.
3. ΤΑ ΒΑΡΤΙΣΙΑ.
4. Ο ΚΑΛΛΙΚΑΝΤΖΑΡΟΣ.
5. Ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΤΩΝ ΘΕΟΦΑΝΕΙΩΝ
6. ΛΤΑ ΜΕΤΕΩΡΑ.
7. ΜΕΣΑ ΣΤΑ ΧΙΩΙΑ.
8. ΧΕΙΜΩΝΑΣ ΚΙ' ΑΙΟΙΣΗ
9. Η ΜΑΓΕΜΕΝΗ ΛΙΜΝΗ.
10. Η ΣΤΟΙΧΕΙΩΜΕΝΗ ΝΥΦΗ.
11. Ο ΓΥΝΑΙΚΑΝΤΡΑΣ.

3. Διηγήματα Θεσσαλικά.

A.N.M.

6ος ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ. Χειρόγραφος και φωτοτυπημένος, με 11 έργα και τίτλο:

Διηγήματα Θεσσαλικά.

1. Χριστούγεννα στον Πίνδο.
2. Η Κυνηγημένη Πέρδικα.
3. Τα Βαφτίσια.
4. Ο Καληκάντζαρος.
5. Ο Σταυρός των Θεοφανείων.
6. Στα Μετέωρα.
7. Μέσα στα Χιόνια.
8. Χειμώνας κι Άνοιξη. (όνειρο)
9. Η Στοιχειωμένη Λίμνη.
10. Η Στοιχειωμένη Νύφη.
11. Ο τελευταίος Κλέφτης κι' ο τελευταίος Ντερβέναγας της Θεσσαλίας.

Χ.Σ.

2ος ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ. Χειρόγραφος σε μισή κόλλα αναφοράς, σχ. 14,8 X 19,8, με μπλε μελάνη και με τίτλο: «Θεσσαλικά Διηγήματα», είναι γραμμένα 9 διηγήματα. Στα 2 τελευταία ο Χ. Σούλης έχει γράψει: [ανέκδοτον]. Και πιο κάτω: [Εξεδόθησαν εις βιβλίον, Αθήναι].

Θεσσαλικά Διηγήματα.

1. Χριστούγεννα στον Πίνδο.
2. Η Κυνηγημένη Πέρδικα.
3. Τα Βαφτίσια.
4. Ο Καλλικάντζαρος.
5. Ο Σταυρός των Θεοφανείων.
6. Στα Μετέωρα.
7. Μέσα στα Χιόνια.
8. Χειμώνας κι Άνοιξη.(όνειρο).
9. Η Στοιχειωμένη Νύφη.

Προβλεπόμενα Συμπύκνωτα

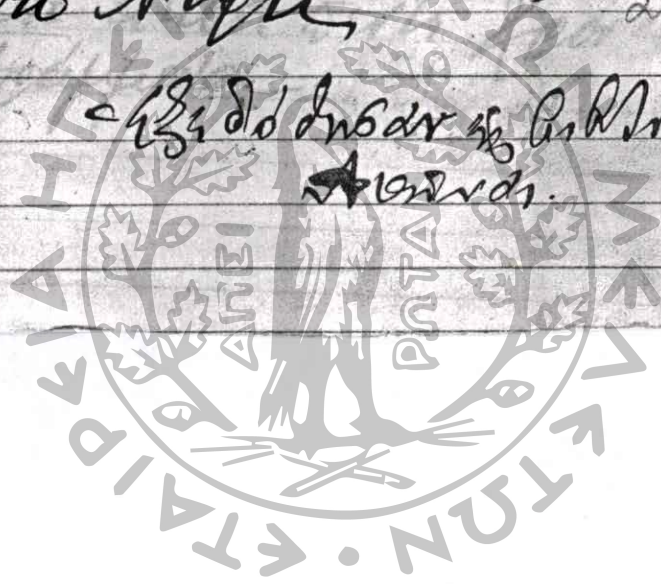
1

- 1) Προβλεπόμενα όλων Πλινθ.
- 2) Ηλ. Κομψοφύων Πλινθ.
- 3) Τα Βαλκόνια
- 4) Ο Καμινάριος
- 5) Ο Σταυρός των Προβλεπόμενων.
- 6) Οι Μετώπες
- 7) Νισα όλα Χόρμα
- 8) Κυψέλλες με Άντρες (Ορυζο)
- 9) Η Σταχυοφύων Νέβη

αδινδα
αδινδα

αδινδα
αδινδα

Χ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗ

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ
ΘΕΣΣΑΛΙΚΑ

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ ΣΤΟΝ ΠΙΝΤΟ—Η ΚΥΝΗΓΗΜΕΝΗ ΠΕΡ-
ΔΙΚΑ—ΤΑ ΒΑΦΤΙΣΙΑ—Ο ΚΑΛΙΚΑΝΤΖΑΡΟΣ
—Ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΤΩΝ ΘΕΟΦΑΝΕΙΩΝ
—ΣΤΑ ΜΕΤΕΩΡΑ

Ν. Φ.

484^a

ΑΘΗΝΑ
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΩΝ
ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗ

1900

Χ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗ

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

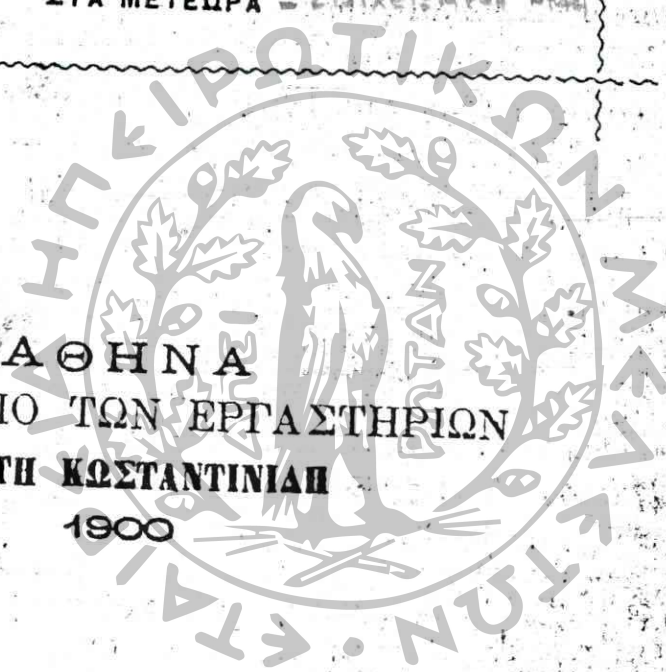
ΘΕΣΣΑΛΙΚΑ

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ ΣΤΟΝ ΠΙΝΤΟ—Η ΚΥΝΗΓΗΜΕΝΗ ΠΕΡ-
ΔΙΚΑ—ΤΑ ΒΑΦΤΙΣΙΑ—Ο ΚΑΛΙΚΑΝΤΖΑΡΟΣ
—Ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΤΩΝ ΘΕΟΦΑΝΕΙΩΝ

ΜΑΓΕΜΕΝΗ ΛΙΜΝΗ — ΣΤΑ ΜΕΤΕΩΡΑ — ΣΤΑΙΧΕΙΣΜΕΝΗ ΜΤΑ

ΑΘΗΝΑ
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΩΝ
ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗ

1900

ΑΝΤΙ ΓΙΑ ΠΡΟΛΟΓΟ

ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ ΜΟΥ

ΚΡΙΣΗ ΤΟΥ κ. ΨΥΧΑΡΗ

Ὁ κ. Ψυχάρης, ὅταν τὸ κ' Ἀστὺρ εἶχε κινήσῃ τὸ ζήτημα τοῦ ποιὸς εἶναι ὁ καλύτερός Ἑλληνας ποιητής, ἀπὸ ἐκείνους, ποῦ εἶδ' ἡμεῖς σήμερον, θεώρησε ὡς ποιητάδες τοὺς ἀκόλουθους, κατ' ἀλφαβητικὴν σειράν, γὰρ νὰ μὴ σκοντάψῃ, σὰν πολὺ ἔξυπνος ἄνθρωπος ποῦ εἶναι, σὲ προσωπικὰς φιλοτιμίας :

- 1) τὸν Ἀργύρη τὸν Ἑφταλιώτη
- 2) τὸ Βασιλικὸ
- 3) τὸ Γρυπάρη (τὸ Γιάννη)
- 4) τὸ Δροσίνη
- 5) τὸν Δ. Κακλαμᾶνο (ἂν καὶ ὡς γράφῃ στίχους)
- 6) τὸν Καμπύση
- 7) τὸν Κ. Μάνο
- 8) τὸ Μαρκοῤᾰ
- 9) τὸν Πανάγο τὸ Μελισσιώτη
- 10) τὸν Παλαμᾶ
- καὶ 11) Ἐμένα, (τὸ Χρυστοδασίλη.)

Ἀδιαφορῶντας τί γράφει γιά τοὺς ἄλλους, γιά ἐμένα γράφει τ' ἀκόλουθα :

« Ὁ Χρυστοβασίλης κάποτε σοῦ βρίσκει κατὰ « στίχους, ποῦ μοιάζει πῶς βγήκαν ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ Λαοῦ. Καὶ τί ἔπαινο μεγαλύτερο μπορῶ νὰ « κάμω γιά τὸ Χρυστοβασίλη; » ¹⁾

Ὁ κ. Ροΐδης, κάμνοντας τὸν πρόλογο ἐνὸς βιβλίου μπεντουϊνικὸν διηγημάτων, εἶχε ἀναφέρει τ' ἀκόλουθα, κατ' ἀλφαβητικὴν σειρὰ, γιά τοὺς ἑλληνικοὺς διηγηματογράφους:

« Τὰ ἔργα τῶν σημερινῶν μας διηγηματογράφων, τὰ κάλλιστα τοῦλάχιστον τούτων καὶ τὰ ἀμόνα δυνάμενα νὰ ἔχωσιν εὐλόγους ἀξιώσεις πρωτοτυπίας, τὰ τοῦ κ. Καρκαβίτσα, τοῦ μακαρίτου Κρυστάλλη, τοῦ Μωραϊτίδη, τοῦ Παπαδιαμάντη, τοῦ Χρυστοβασίλη καὶ τῶν ἄλλων, πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι εἶναι κατὰ τὴν ὑπόθεσιν κάπως ἀμονότονα, ἀσχολούμενα ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν ἀπεικόνισιν τοῦ βίου καὶ τῶν ἐθίμων μόνον τῶν ἀγροτῶν, τῶν ποιμένων, τῶν ὄρεσιδίων καὶ τῶν θαλασσινῶν Ἑλλήνων ».

Ὁ κ. Ψυχάρης, ἀφορμὴ λαβόντας ἀπ' αὐτό, ἔγραψε στὸ « Ἄστυ » ⁽²⁾ μιὰ πολὺ δυνατὴ ἐπικρίσιν ἐναντίον τοῦ προλόγου τοῦ κ. Ροΐδη. Στὴν ἐπικρίσιν

(1) « Ἄστυ » 30 Μαΐου 1899.

(2) « Ἄστυ » 6 Μαρτίου 1900.

αὐτὴ λέγει τ' ἀκόλουθα γιὰ τὰ «**Διηγήματα τῆς Στάνης**» μου καὶ τὰ «**Διηγήματα τῆς Ξενιτειᾶς**» μου.

«**Εγὼ θαρρῶ πῶς ὁ κ. Ροΐδης, ὅπως λέει, τὰ «ξεφυλλίσει, πῶς δὲν τὰ διάβασε ὅμως τὰμοιρα τὰ «ρωμαῖκα τὰ βιβλία. Ἄν τὰ εἶχε διαβασμένα, μοῦ «φαίνεται πῶς θὰ τοῦ εἶταν ἀδύνατο νὰ μᾶς κα- «τηγορήσῃ καὶ νὰ μᾶς τὰ πῇ μάλιστα πῶς εἶναι «γλυκανάλατα».** Θυμήθηκε ὁ Ροΐδης, σὰν ἔγραψε «τέτοιο λόγο, τὰ διηγήματα τοῦ Χρηστοβασίλη, «**τὰ Διηγήματα τῆς Στάνης καὶ τὰ Διηγή- «ματα τῆς Ξενιτειᾶς ;** Γλυκανάλατα δὲν τὰ βρί- «σκω διόλου. Εἶναι ἀλήθεια, ποῦ δὲν κάθισα νὰ «μετρήσω τοὺς λύκους, μὰ μῆτε τοὺς ἀποθύμησα. «**Λύκους μέσα δὲν ἔχει· θαρρῶ πῶς δὲν ἔχει μᾶ- «λιστα μῆτε πεθαμένους μὲ τὸ καντάρι, μῆτε σκο- «τωμένους.** Ἐχει, ἀνάμεσα σὲ ἄλλα πολλά, κ' ἓνα «**πρόβατο, τοῦ Γεώργου τὸ προβατάκι.**»

Γιὰ τὸ προβατάκι αὐτό, δίνω χάρισμα λιον- τάρια χιλιάδες καὶ τὴν ἔρημο ἀλάκαιρη. Στὴν ξεδιάλιση τῆς ἀγάπης, ποῦ ἔχει ὁ πιστικὸς γιὰ τὸ πρόβατό του, φωνέρωσε ὁ Χρηστοβασίλης πάθος πὶὸ ἀντρίκιο, πὶὸ βαθόκαρδο καὶ πὶὸ ἄγριο ἀπ' ὅλους τοὺς Μπεντουίνους τοῦ ἄλλου τοῦ δηγη- ματογράφου.

Πῶς τὸ κατώρθωσε ὁ κ. Ροΐδης, ποῦ εἶναι τόσο

τρανός, τόσο ψῖνος τεχνογνώστης, πῶς τὸ κα-
τῶρθωσε καὶ δὲν ἔννοιωσε τὴν ὁμορφιὰ τὴν παρά-
ξενη, κι' ὅχι τὴ γλυκανάλατη, τῆς Ἀνίκητης
ἐλπίδας, ἐκεῖ ποῦ ὁ ξενιτεμένος φτάνει καὶ ξα-
ναβλέπει μάννα καὶ πατρίδα καὶ μονοματιᾶς ἀπο-
λησμονάει γυναῖκα, ποῦ τὸν ἀγάπαε, μὰ ποῦ στά-
θηκε, λέει, αἰτία νὰ μὴ ξανάρθῃ ἀφ' αὐτὸς τόσα χρό-
νια, καὶ χαίρεται μάλιστα, ποῦ πέθανε μὲ τὸν πα-
τέρα της μαζί κ' ἔτσι μπόρεσε ὁ ξενιτεμένος κι'
ἄφησε τὰ ξένα. «Ὅπως ἔστρωσε, κάνει, ἔτσι
πλάγιασε».

Ἐδῶ, στὰ Παρίσια, θὰ τρελλαινότανε ἀμέσως
ὁ κόσμος, νᾶκουγε τέτοιο πρᾶγμα καὶ Μπεντουί-
νους δὲ θὰ γύρεβε. Ἡ μήπως γλυκανάλατο μᾶς
ἔρχεται τὸ ἱστορικὸ ἐκεῖνο τοῦ κακομοίρη τοῦ
Κουτσογιάννη, ποῦ ζῇ μὲ τὰ πρόβατά του, ποῦ
εἴκοσι χρονῶ παλληκάρη, ἀκόμα δὲν εἶδε τὰ παρα-
πλήσια τὰ Γιάννινα, καὶ σὰν τὰ γναντέβει πιά,
μνήσκει μὲ τὸ στόμα του ἀνοιχτό, τὰ χάνει, ντρέ-
πεται, φοβᾶται, θαρρεῖ πῶς ὄνειρέβεται καὶ τὸ
μυαλό του γυρίζει σὰν ἀνεμόμυλος; «Ἄλλη τέ-
τοια χώρα, σὰν τὰ Γιάννινα, λέει, δὲ θὰ ὑπάρχη-
στὸν κόσμο.» Τόσο τὸ ἱστορικόν. Παραμυθάκι, κα-
θὼς βλέπετε, μὲ γίδια, μὲ γιδάρικα, μὲ πρόβατα,
μὲ λογγάρια—καὶ μὲ τὰ Γιάννινα. Τίποτις περισ-
σότερο. Βαθιὰ ὅμως ἔρριξε τὴ ματιά του ὁ Χρη-

στοβασίλης στοῦ ἀπλοῖκου μέσα τὴν ψυχὴ, τοῦ ἀθρώπου, καὶ σὰν πιδ νόστην, ἴσως μάλιστα καὶ μεγαλύτερη φιλοσοφία μᾶς ἀποδείχνει τοῦ Κουτσογιάννη τὸ πάθημα, παρὰ τάνεκδοτο ἐκείνου ποῦ τοῦ τρώει καὶ δὲν τοῦ τρώει τὸ λιοντάρι τὰ κόκκαλα.

Καὶ τί μὲ πειράζει ἐμένα, ποῦ ὁ Κουτσογιάννης ζοῦσε στὰ λόγγα τρυπωμένος; Τί μὲ μέλει, ποῦ νὰ κάμῃ ἔξη ὥρες ἴσα μὲ τὰ Γιάννινα τοῦ φαινότανε ταξίδι; Τί μὲ κόψτει, ποῦ τοῦ ἄρεξε μόνο καὶ μόνο νὰ λαλᾷ μὲ τὴ φλογέρα του; Ἀνάλατα νὰ ποῦμε τὰ ἔθιμά του, εἶναι σὰ νᾶλεγε κανεῖς ἀνάλατο τὸ καλοκαίρι, τὸ χιόνι ἀνάλατο, ἀνάλατα καὶ τὰ λουλούδια. Τὴν ἴδια παρθενωσύνη, τὴν ἴδια μυρουδιά, πότε γλυκειὰ καὶ τρυφερή, πότε ὅμως ξυνή, ἄγρια καὶ βαρειά ἔχουν καὶ τὰ δηγήματα τοῦ Χρηστοβασίλη, τὰ ζωντανά.»

ΚΡΙΣΗ ΤΟΥ x. ΑΡΓΥΡΗ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗ

Ephtalou Ostert Road Blundelsands near Liverpool.

9. τοῦ Ὀκτώβρη 1899.

Ἀγαπητέ μου. Κύριε Χρηστοβασίλη.

Σᾶς ἔγραψα δυὸ λόγια βιαστικά τίς προάλλες. Κατόπι ἔλαβα τὸ βιβλιαράκι σας (**Διηγήματα τῆς Ξενιτειᾶς**) καὶ τὸ διάβασα μὲ μεγάλη προσοχή,

η'

μπορῶ νὰ πῶ μελέτη, ἐπειδὴ εἶναι κι' αὐτὸ θη-
σαυρὸς ἀπὸ τὰ παραχωμένα πετράδια, ἀγνώρι-
στα τὰ πιώτερα, καθὼς κάθε καλὸ εἶναι ἀγνώρι-
στο στὸν τόπο μας. "Ἄν εἴχετε τὴν τύχη νὰ
εἴστε ἄγγλος κ' ἐγράφετε τέτοια χωριανὰ
ἐγγλέζικα, θὰ γέμιζε ἡ τσέπη σας λίρα,
κι' ὁ κόσμος ἀπὸ τὴ φήμη σας. Μοῦ ἄρεσε
πρὸ πάντων τὸ πρῶτο-πρῶτο καὶ τὸ τρίτο δηλ. ἡ
«'Ανίκητη Ἑλπίδα» καὶ τ' «Ὀνειρο τοῦ Ξε-
νιτεμένου».

Ἑλπίζω γλήγορα νὰ χουμε κι' ἄλλα σας.

Ὁ κ. Πάλλης εἶναι κι' αὐτὸς κατευχαριστη-
μένος καὶ μοῦ ἔλεγε μάλιστα πῶς σκοπεύει νὰ
γράψῃ ἐνὸς φίλου του ν' ἀγοράσῃ μιᾶς λίρας ἀντί-
τυπα καὶ νὰ τὰ μοιράσῃ.

Σᾶς εὐχαριστῶ.

Πάντα δικός σας.

Ἀργύρης Ἑφταλιώτης

ΚΡΙΣΗ ΤΟΥ κ. Α. ΠΑΛΛΗ

Liverpool 18 Ὀκτώβρη 1899.

Φίλε κ. Χρηστοδασίλη.

Μοῦ ἐκάνετε μεγάλη τιμὴ, ποῦ μοῦ στείλατε
τὸ βιβλιαράκι σας (**Διηγήματα τῆς Ξενιτειᾶς**) μὲ
δύο φιλικὰ λόγια στὸ πρῶτό του φύλλο, καὶ σᾶς
στέλνω ἄπειρα σπολλάτη μ' ὅλη μου τὴν καρδιά. Τὸ
σπούδασα, κι' ὅσα σᾶς εἶπε ὁ κ. Χατζηδάκης ὅλα

σᾶς ἀξίζουν. Τέτια ὅμως βιβλία δὲν ἔχουν μοναχὰ ἀξία ὡς ιστορίες. Εἶναι καὶ ἀποθῆκες γιὰ τὸ γλωσσικὸ θησαυρὸ τοῦ ἔθνους. Ἄν δὲν ἐπρόφταναν τέτοια βιβλία νὰ βγοῦν στὸν καιρὸ μας, τί θησαυροὶ καὶ τί πετράδια ποῦ θὰ χάνουνταν ἀγνώριστα, καὶ θὰ 'χανε κι' ἡ γλῶσσα μὲ τὰ δασκαλικά καὶ γαλλικά ψευτοστόλιδα.

Ἐλπίζω πῶς θὰ γράψετε κι' ἄλλα ἔργα σας.

Μὲ τὴν ἄδεια σας γλήγορα θὰ σᾶς γράψω ξαναπίσω, γιὰ νὰ σᾶς ζητήσω τὸ νόημα ἀπὸ μερικές λέξεις, ποῦ δὲν μπορῶ νὰ τὲς καταλάβω καὶ μὲ βασανίζουν, σὰν πεινασμένο, ποῦ 'χει μπροστά του τὸ ψωμί, μὰ δὲν τὸν ἀφίνουν νὰ τὸ φάῃ.

Σᾶς χαιρετῶ κι' ἐλπίζω νὰ γνωριστοῦμε μιὰ μέρα καὶ προσωπικῶς.

Ἀλέξ. Πάλλης.

ΚΡΙΣΗ ΤΟΥ κ. ΓΙΑΝΝΗ ΚΑΜΠΥΣΗ

Τὰ Διηγήματα τῆς Ξενιτειᾶς τοῦ κ. Χρηστοδασίλη, ὅπως πλάϊ μὲ τὲς «Φυλλάδες τοῦ Γεροδήμου τοῦ κ. Ἑφταλιώτη μὲ τοὺς «Γονεῖς τοῦ Ρήγα» τοῦ μακαρίτη Σκορδέλλη καὶ μὲ δυὸ τρία ἴσως ἄλλα βιβλία, εἶναι ἀπὸ τὰ καλῆτερα ἀναγνώσματα γιὰ τὸ Λαό, καὶ

θὰ εὔχομουν νὰ βρίσκονταν ἓνας ἄξιος ὑπουργὸς τῆς Παιδείας, ποῦ, πετῶντας τ' ἄνοστα ἀναγνωσμάτια, νὰ ἐπίβανε ὑποχρεωτικὰ στὰ σκολεῖα τὴν ἀνάγνωσιν βιβλίων τέτοιων.

(«**Τέχνη**» Ὀκτώβρης 1899.)

Κι' ὕστερα ἀπὸ τὰς κρίσεις τῶν ὁπαδῶν τῆς δημοτικῆς, ἔρχομαι τώρα στὴν κρίσιν ἑνὸς λογίου, ποῦ γράφει τὴν καθαρεύουσα, κι' ἀγαπάει τὴν καθαρεύουσα, κι' ὀνειρεύεται τὸ ἑλληνικὸ Ἔθνος νὰ μιλῇ καὶ νὰ γράφῃ τὴν καθαρεύουσα. Τὴν κρίσιν τοῦ λογίου αὐτουνοῦ, ἐπειδὴ πρὸ πάντων εἶναι ἀντίθετός μας, τὴν ἔβαλα ὡς ἐπισφράγισμα τῶν διαφόρων κριτικῶν, γιὰ τὰ διηγήματά μου :

Ἴδού τη :

Μεθ' ὅσα καὶ ἂν λέγῃ ὁ κ. Παλαμᾶς, περὶ παγκοσμίου ψυχῆς καὶ τῆς διεθνούς φιλολογίας, ποτὲ δὲν θὰ μᾶς πείσῃ ὅτι εἰς τὸν κόσμον ἓν πρᾶγμα πάντοτε διεγείρει τὴν περιέργειαν, τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὸν θαυμασμόν καὶ τοῦτο εἶνε ἡ πρωτοτυπία. Καὶ πρωτοτυπία δὲν ὑπάρχει παρὰ μόνον ἐν τῇ αὐθορμῇ, αὐτομάτῳ συλλήψει καὶ ἐν τῇ ἀνεπηρεάστῳ καὶ ἀμέσῳ ἐμπνεύσει. Ὅταν ὁ Κινέζος ἐνδυθῇ ὡς οἱ Εὐρωπαῖοι καὶ ἡ Κινέζα κόπῃ τὰ ἐνδύματά της, κατὰ τὸν τελευταῖον παρισινὸν συρμόν, ὅταν ἡ Ἰαπωνίς ἀρχίσῃ καὶ κά-

μη τὴν κόμῳσίν της, κατὰ τὸν εὐρωπαϊκὸν τρόπον καὶ ἀφ' ἡνὲρ «ἀφέλειαις» εἰς τὸ λεῖον καὶ ὡς ἔλεφαντοστοῦν μαρμαῖρον μέτωπόν της, ὅταν ὁ Νεαπολίτης ἀφῇσῃ τὰ θελκτικὰ canzoni, τὰ ζωνερά καὶ γλυκύτατα ᾠσματα τοῦ καὶ μυνηθῇ τὰ τραγούδια τῶν βραχνιασμένων βοεμίδων, ἀπὸ ἐκείνης τῆς στιγμῆς ὁ κόσμος δὲν θὰ εἶνε πλέον ἢ μία ἀνδρὲς μονοτονία, εἰς στερεότυπος, πανταχοῦ ὁ αὐτὸς ἐπαναλαμβανόμενος, ὡς μιᾶς ἀτμομηχανῆς ἀνιαρὸς τριγμός. Ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἀποτελεῖ τὴν ποικιλίαν, τὸ ὥραϊον, τὸ ἐνδιαφέρον εἶνε ἡ ἐκάστου τόπου ἰδιοφυΐα, τὸ ἐκάστης χώρας ἰδιόρρυθμον. Ἄλλος ὁ Ἰσπανός, ἄλλος ὁ Ἕλλην, ἄλλος ὁ Ἀραβ, διάφορος ὁ Ὁλλανδὸς καὶ ὅλως ἀντίθετος ὁ Ἀγγλὸς ἢ ὁ Ρῶσος. Ὁμοίως δὲ καὶ αἱ χῶραι καὶ τὰ ἔθνη καὶ τὰ ἥθη καὶ οἱ χαρακτῆρες τῶν. Ἐὰν ἦσαν ὅλοι οἱ ἴδιοι θὰ ἦτο καὶ τὸ ταξειδίον μία περιττὴ ταλαιπωρία, διότι δὲν βλέπω τὸν λόγον νὰ χώνεσθαι εἰς ἐν ξύλινον κουτί, οἷα εἶνε αἱ καμπίναι, οἱ θαλαμῖσκοι τῶν ἀτμοπλοίων, καὶ μάλιστα αἱ ἀπόζουσαι τῶν ἐλληνικῶν ἐταιριῶν, καὶ νὰ ὑφίστασθαι ὅλας τὰς ναυτίας τῆς θαλάσσης καὶ τὰς ἀλμυρὰς φρίκας τῆς μαγειρικῆς τῶν ἐνύδρων αὐτῶν ξενοδοχείων, διὰ νὰ ἴδῃς ὅ,τι βλέπεις καὶ εἰς τὸν τόπον σου, χωρὶς ἔξοδα καὶ πολλὰς τυραννίας... Ἐὰν πρόκηται καὶ εἰς τὴν

Βενετίαν νὰ ἴδῃς τὴν avenue τῆς γαλλικῆς «Ὁπερας» καὶ τὰς ἰδίας λεωφόρους, ἢ ἐν Μαδρίτῃ τοῦ Μονάρχου τὰ ζυθοπωλεῖα, ἢ ἐν Νεαπόλει τὴν σκόνην τῶν Ἀθηνῶν, δὲν βλέπω, μὰ τὸν κύνα, τὸν λόγον τῆς ταξειδιωτικῆς μονομανίας!

Ὁ Κούκ, ὑπὸ τοιούτους ὅρους, θὰ ἦτο ὁ μεγαλύτερος τύραννος καὶ χειρότερος ἀπὸ τοὺς Ἑλλήνας ὑπουργούς, οἵτινες διασκεδάζουσι, μεταθέτοντες, ὡς πιόκα τοῦ σκακιού, τοὺς δυστυχεῖς ὑπαλλήλους καὶ ἰδίως τοὺς πτωχοὺς δημοδιδασκάλους καὶ ἐκσφεδονίζοντες αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ ἐνὸς ἄκρου εἰς τὸ ἕτερον τοῦ μικροσκοπικοῦ Βασιλείου μας ..

Τὸ αὐτὸ ἀκριβῶς θὰ συνέβαινε καὶ μὲ τὴν φιλολογίαν, ἥτις δὲν εἶνε ἢ τὸ πιστότατον κάτοπρον τῶν ἰδεῶν, τοῦ χαρακτῆρος, τοῦ πνεύματος καὶ τῶν ἠθῶν λαοῦ τινος. Ἐὰν πρόκηται νὰ γράψωσιν ὅλοι ὡς ὁ Ζολᾶ, τότε περιττὸν νὰ διαβάσῃ τις τόσας φυλλάδας ξένων, νὰ ἐκμανθάνῃ τόσας γλώσσας καὶ νὰ παρακολουθῇ τοσαύτας φιλολογίας. Ὅτι ἀρέσκει καὶ μαγεύει, τοῦναντίον, εἶνε ὅχι μόνο νῆ παρὰ τινι συγγραφῇ ἰδιοφυΐα ἀλλὰ καὶ ἡ ἐκάστου ἔθνους ὅλως ἰδία ἀντίληψις καὶ ἐκθεσις τῶν ἰδεῶν καὶ αἰσθημάτων του. Ἐὰν θαυμάζῃ ἡ ἀνθρωπότης τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν φιλολογίαν, εἶνε διότι ἀποτελεῖ κάτι

τι ὅλως πρωτοφανές, πρωτότυπον, αὐτοτελές, μὴ ἀναπολοῦν τίποτε ἐκ τῶν προτέρων, οὐδὲ ἵχνος κἂν ἐκ τοῦ παρελθόντος. Τί εἶνε ἀπέναντι αὐτῆς ἡ λατινικὴ γραμματεία ; Ἐχει βεβαίως ἀριστουργήματα, ἀλλὰ οὐδὲ σύγκρισιν ἐπιδέχεται πρὸς οὐδέν, ἐκ τῶν αἰδίων ἐλληνικῶν πρωτοτύπων. Ἐνῶ τούναντίον αἱ Ἰνδικαὶ Βέθαι, τὸ Κοράνιον, ἡ Παλαιὰ Διαθήκη, οἱ ἔξοχοι καὶ Πινδάρειοι τὸ ὕψος τοῦ Δαυὶδ Ψαλμοί, τὰ ἐμπνευσμένα ῥήματα τῶν θεοπνεύστων τοῦ Ἰσραὴλ Προφητῶν, τὸ ἰσπανικὸν θέατρον, ὁ ἔξοχος Θεορβάντες, ὁ μέγας Δάντες, ὁ δαιμόνιος Σαίξσπηρ, ὁ Ἰψεν, ὁ Τολστόϊ δὲν εἶνε ἀξιοθαύμαστοι καὶ ἄξιοι μελέτης καὶ σπουδῆς ὡς ἄτομα, ὡς συγγραφεῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ ὡς ἐκπροσωποῦντες φυλάς, λαούς, ἔθνη ὅλα.

Βεβαίως μίαν ἡμέραν ἡ Εὐρώπη ὅλη θ' ἀποτελέσῃ μίαν πατρίδα καὶ τότε ὅλοι οἱ ποιηταὶ καὶ οἱ συγγραφεῖς, οἱ ζωγράφοι καὶ οἱ γλύπται τῆς θὰ δημιουργῶσιν ἔργα ὁμοιότατα, ἀλλὰ τοῦτο δὲν σημαίνει ὅτι ἡ πρωτοτυπία καὶ ὁ τοπικὸς χαρακτήρ ἐκάστης χώρας ἀποτελεῖ τὴν βάσιν καὶ τὸ κύριον καὶ οὐσιωδέστατον αἶτιον τῆς ἀκμῆς καὶ τοῦ μεγαλείου οἵαςδήποτε φιλολογίας ἢ τέχνης. Καὶ πάλιν τότε ἡ Εὐρώπη θὰ ἐπιζητῇ τὸ πρωτότυπον ἀλλαχοῦ, εἰς ξένας ἡπείρους ὡς σήμερον, ἀλλὰ τότε μετὰ περισσοτέρας ἐτι δίψης.

Προετάξαμεν τὴν μακροτάτην ταύτην εἰσαγωγὴν, διότι οὕτω μόνον θὰ ἐννοηθῇ ἡ ἀξία τῶν συγχρόνων ἐκείνων Ἑλλήνων συγγραφέων, οἵτινες περιγράφοντες ἡθὴ καὶ ἔθιμα γνησίως ἑλληνικὰ καὶ ἀπεικονίζοντες μετ' ἀδόλου ἐμπνεύσεως τὸ περιβάλλον καὶ τὴν ἐθνικὴν ψυχὴν, παρίστανται ὡς οἱ μόνοι ἀληθεῖς πρωτότυποι συγγραφεῖς, οἱ ἀντιπροσωπεύοντες τὴν σύγχρονον ἡμῶν φιλολογικὴν κίνησιν. Μόνον δὲ τούτους εὐχαρίστως θὰνεγίνωσκον καὶ οἱ ξένοι μεταπεφρασμένους, ἐνῷ οἱ ἐμπεποτισμένοι ἐκ τοῦ Μωπασάν, τοῦ Ὀνὲ καὶ τοῦ Μπουρζιὲ μυθιστοριογράφοι, ἢ διηγηματογράφοι μας θὰ τοὺς ᾔσαν ἐντελῶς ἀνευ ἐνδιαφέροντος. Αὐτὸ παρατηρεῖ τις καὶ παρὰ τοῖς Ρώσοις καὶ Νορβηγοῖς ἐκείνοις, οἵτινες ἐξευρωπαϊσθέντες, ἀπώλεσαν τὸν «local ton», τὸν ἐγχώριον χρωματισμόν, καὶ ᾔρξαντο γράφοντες, ὡς γράφει ὁ Ζολᾶ καὶ ὁ Δωδέ.

Δυστυχῶς οἱ ἔχοντες γνησίαν ἑλληνικὴν ἐμπνευσιν συγγραφεῖς εἶνε ἐλάχιστοι, εἷς δὲ τούτων εἶνε καὶ ὁ ἡμέτερος συνάδελφος κ. Χρηστοβάσιλ η ς, ὅστις ἐν μέσῳ τῆς πολιτικοκοινωνικῆς τύρβης τῶν Ἀθηνῶν καὶ τοῦ κονιορτοῦ, ὃν ἐγείρουσι τὰ ὀχήματα καὶ οἱ «φαέθοντες» τῶν πλουσίων καὶ τῶν ντιστεγκέ, κατῴρθωσε νὰ διασώσῃ ὅλον τὸ ἄρωμα τοῦ βουνοῦ καὶ τὴν θεϊ-

αν ἐκείνην ὁροσερὰν αὔραν τῆς πεφημισμένης ἐπὶ κάλλει λίμνης τῶν Ἰωαννίνων.

Ὅποιανδήποτε σελίδα τῶν διηγημάτων του καὶ ἂν ἀνοίξητε, εἶνε ὡς νὰ ἀνοίγητε ἐν παράθυρον πρὸς τὴν Ἑπειρον. Εὐθὺς σᾶς ἔρχεται καὶ σᾶς περιλούει ὁ ὑγιεινὸς καὶ ζωγόνος β ο υ ν ἡ σ ῖ ο ς ἀέρας, ὅστις σᾶς φέρει ὅλους τοὺς γλυκεῖς ἡχοὺς, τοὺς κωδωνίσκους τῶν ποιμνίων, τὸ «τ ρ ῖ γ κ-τ ρ ῖ γ κ», τὸ τόσον μελωδικὸν ἐν τῇ μονοτονίᾳ του, ὅπερ παράγει «κ υ π ρ ῖ» τοῦ φέροντος τὸν παλινოსτοῦντα «ξενιτευμένον» ἡμιόνου, ὁ ἀέρας ἐκεῖνος, ὁ ἀναγεννῶν καὶ διαπλάττων, ὁ μοσχοβολῶν ἀπὸ θύμον καὶ τὰ μύρια ἄλλα ἀγριολούλου-δα τῶν ἡπειρωτικῶν ὀρέων.

Πόσον διάφορος, νέος, καινοφανὴς ὁ ὀρεινὸς αὐτὸς κόσμος, πῶς δ' ὁ ἀναγνώστης εἰσδύει ἐντὸς αὐτοῦ καὶ μεθ' ἡδονῆς παρακολουθεῖ καὶ τὰς ἐλαχίστας λεπτομερείας τοῦ ἀγροτικοῦ, ὀρεσιβίου αὐτοῦ πλυθισμοῦ! Καὶ εἶνε ἐν τούτοις τόσον ἀπλᾶ τὰ διηγήματα ταῦτα. Δὲν εἶνε σχεδὸν τοιαῦτα, διότι ἡ πλοκὴ τῶν εἶνε ὡς ἡ πλοκὴ παραμυθιοῦ καὶ κατὰ ἀπλούστερον. Οὔτε πολλὰ ἐπισόδια, οὔτε περιπέτειαι, οὔτε καταστροφαὶ καὶ συγκρούσεις παθῶν. Καὶ μόλα ταῦτα ὅταν ρίψητε τὸ βλέμμα, εὐθὺς συλλαμβάνεσθε, αἰχμαλωτίζεσθε καὶ τοῦτο, διότι εἶνε πρωτότυπα καὶ ἀγνὰ,

18

18

α ἰσχυροὺς καὶ ἀποκαταστήσει τοὺς ἰσχυροὺς καὶ
 ὁ ἰσχυρὸς ὅτι ἦσαν καὶ ἀποκαταστήσει, γὰρ ὁ ἰσχυρὸς ὅτι ἦσαν καὶ ἀποκαταστήσει

Ἵστερα ἀπὸ τὸ φησὶ, πολλοὶ λήγῃ καθίστασαν.
Ὁρῶμαι νὰ ποιηθῶμαι κατὰ τὰ συνεισιστάμενα
ἐν τὴν εὐχαρίστησι, ἐπεὶ τὴν ἄλλην τὴν ἡμέ-
ραν ὅα ἐξενισσόμενα σθένος γὰρ τὴν Κίχλας.
ἴδμεν, γὰρ τὸ προφάσιμας τὸ βραδυὸν εὐδερ-
δρομο καὶ νὰ μωθῶμε τὸ βρῆδον ἐπὶ Τρίκαλας
πορτωμένοι πενήτη.

— Χριστόδωτε! πόσο ἀγαπητὸς (ἐκ' ὧ

Περὶ τοὺς μαθητὰς, χωρὶς τὸ ἐξήρως καὶ πα-
ροτρῶσαν, καὶ ἀνέστησαν ἐν μέσῳ αὐτῶν· καλῶς
τὸν θῶδε καὶ ματὶ φαίνοντες αὐτῶν ἀχρυσίαν
ἐν τοῖς ποσὶ αὐτῶν, καὶ ἤμας οὐ γὰρ οὐ καὶ θεο-
δοτοῦ· ἀνέστησαν καὶ κατεβήσαντες ἀνη-
γοῦντες· καὶ κατηγέρουσι καὶ τὰ μακροτέρωθεν ἐν
τοῖς ποσὶ αὐτῶν, οὐδὲ τὸ ἀκούσας τῶν πο-
σῶν αὐτῶν· ἐρημίαν δὲ ἄμην κατεβήσαντες
ἐν τοῖς ποσὶ αὐτῶν δὲ ἀνέστησαν καὶ ἀχρὺς αὐτῶν
κατεβήσαντες, μακρότερον ἔσται αὐτῶν· οὐδὲ τὸ ἀκού-
σας τῶν ποσῶν αὐτῶν· ἐρημίαν δὲ ἄμην κατεβήσαντες

— Χριστούγεννα... (ἀκούει καὶ ὁ Μετσο-
δίτης).
Τότες ὁ ἀξιωματικὸς γύρισε καὶ μὲν ἔπε-
χαρούμενος·
— Τότες, βρά ἀδέρφια, ἔχετε ἀκὴν τοῦ
λόγου σας! Σὲ ἴσταιτε ὁ Χριστὸς ἐκίτηδες
γὰρ νὰ μᾶς πῆτε πῶς...
«Σήμερον Χριστὸς γεννᾶται ἐν Βηθλέεμ...»
Καὶ τὴν αὐτὴν φωνὴν ἔειπε.
«Ὑστερον ἐκκολοῦσθε».
— Σὺ δὲ σὺν αὐτῇ, ἀνδρὶν ἱεροῦσαν σεβῶν, δὲ
ὁ δὲ ἐξέστησαν καθόλου. Καὶ ὁ Νικόλαος δὲ οὐ
μὲν ἔλεγε τὴν αὐτὴν. Πρὸς τὸν αὐτὸς καὶ
ἡμεῖς ἐρχομεν, χεῖρας ἐν καλῇ τῇ θείᾳ
οἰκονομίᾳ γὰρ τοῦ καυμάτων τοῦ καυμάτων
νοῦ, σὺν Χρῆν τοῦ Χυγῶν. Δεδοῖται σε ὁ
μῦθος...
Καὶ λέγοντες· ἐν λόγῳ αὐτῶν ἔκτανε τὸ
σπῆμα τοῦ, καὶ γινώσκον τὴν μίαν τοῦ δι-
κῆρος.
Ὡρᾶ δ' αὐτὸν ὅλα μακρῶν καὶ ὁ λοχίας
μῦθος. Ὁ ἀξιωματικὸς τοῦ λέει·
— Ἐίπατε λογίε τ' ἔχοντες σήμερον;
— Νὰ δὲ ὁ καὶ καὶ πῶς δὲν εἴπω; (εἰπὼν
ὁ λοχίας) Πρὸς αὐτοὺς· «Ἐχόμεν 24 τοῦ μῆνους,
παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων...»
— «Ἐχοντες Χριστούγεννα! βρὶ χαμέναι! (τοῦ
λέει ὁ ἀξιωματικὸς). Καὶ οὕτως ὁ ἀληθινὸς
νὰ βγάλῃ, φάλλο ἀπὸ τὸ μεροδέχτη, ἐκχατῆται!
«Ὁ λοχίας δὲ μακρῶς νὰ τὸ πιστέψῃ, ἀλλὰ
ἀπὸ τὸν βιβλῶνα καὶ οὐκ οὐκ ἔστιν ἡμεῖς Χριστού-
γεννα, καὶ ὅχι παραμονή, τὸ παραδέχεται καὶ
ὕστερον ἀπὸ καμμένη συλλογὴ εἶπε·
— Οὐκ ἔστιν ἐκείνη τῇ μέρᾳ, καὶ οὐκ ἀπο-
κουλῶνται, πρὸς πᾶσι νόμιμα σὺν κινήσει, καὶ
ἐπειδὴ ἐκείνη δὲν τῇ μέρᾳ δὲ βῆκε τὸ
φάλλο ἀπὸ τὸ μεροδέχτη! Ἀλλ' οὐκ, ἀλη-
θεῖα, καὶ οὐκ ἀποκουλῶνται, Χριστούγεννα
εἶναι σήμερον! Χρόνους πολλοὺς τὸ λοιπὸν!
Χίχτη! Μὴ εἴ οὐ καὶ καὶ σήμερον
οἱ καυμένοι!

— Δὲν πᾶσαν τὴν αὐτὴν, (τοῦ εἶπε ὁ
ἀξιωματικὸς) μὲν πᾶσι τὸ κῆρος τοῦ σὺν δι-
κῆρος καὶ δὲς τὸ νὰ τὸ μαγεύῃς νὰ
φῶν καὶ οἱ στρατιῶτες καὶ ἡμεῖς. ἰ...
«Ὁ λοχίας ἔφυγε ἀπὸ μακρῶς μᾶς χαρούμε-
νος καὶ ὅλα βγήκε ἀπὸ τῆ θύρας φάλας μὲ μὲ
μεγάλη ρουμελιώτικη φωνήν.

— Στρατιῶτες, μὴ φάτε προμῦθους, καὶ ἰ-
λὸς σήμερον βρὶ, γιατί εἶναι παρακαλῶ. «Ἦτοι
λὸν αὐτοὶ πρὸς ἀπὸ τὸν κόσμον! ἡμεῖς, εἰ-
χόμεν χεῖρας τὰ ἐκείνη μᾶς φαίνεται.
— Σὺ λέγε ἡμεῖς τῶν στρατιῶτες καὶ πᾶσι τὸ
κῆρος. ἡμεῖς, εἰς τὴν ἡμεῖς καὶ χωρὶς τὸ
καταλόγῳ καὶ τῶν ἡμεῖς γλυκὰ γλυκὰ εἶναι
νὰ ἡμεῖς πᾶσι τὸν σὺν τοῦ, ὡς τὰς δι-
τακὰς, καὶ οὐκ οὐκ ὁ ἀξιωματικὸς νῦν.
Κάτωθεν ἡμεῖς τῶν στρατιῶτες. Τὸ τῶν
δὲν σημεῖον ὡς τὴν ἐνταῖς τῇ νοκτὶ. Φαγί,
πιστὸ, τραγῶδι, χιερὸ καὶ γλάντι.

Κοιμηθῆσαν ἀπὸ τὰς ἐνταῖς καὶ ὕστερον,
καὶ τὰ χαρῆμα σημεῖον ἡμεῖς, ἀπὸ τῶν
σῶσαν τὸν καλὸν ἀξιωματικὸν καὶ τοῦ ἀξιῶ-
στῶν καὶ τῶν ἀξιῶν. Ἦτοι γὰρ τῇ Κα-
λαμπῆ καὶ τὰ Γρίκαλα, φορτωμένοι καὶ
καὶ ἔχοντες μὲ καὶ ὁμαρτῇ ἀπὸ τῶν
Χριστουγέννων καὶ πᾶσι φάλας. Ἦτοι ἰ
Βόλῳ καὶ Δεκέμβριος τοῦ 1893.
Χ Χρηστέας

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ ΣΤΟΝ ΠΙΝΤΟ

ΛΕΙΠΤΕΙ.

Ζύγωναν τὰ Χριστούγεννα.
 Ήταν ὁ φοβερός καὶ τρομερός χειμῶνας τοῦ 1890. Χειμῶνας πέτσιος ποῦ δὲν τὸν θυμῶνταν οἱ γεροντότεροι νὰ ἔχῃ γένει στὴ ζωὴ τους. Κάθε μέρα χιόνι, κάθε νύχτα χιόνι, καὶ αὐτὴ ἡ δούλειά ἐθάσταζε ἀπὸ τὸν Ἅϊ-Δημήτρη ὡς τὸ Μάρτη. Νόμιζε κανεὶς ὅτι ὁ Θεὸς ἐκείνη τὴ χρονιά εἶχε σοδιάσει ὅλο τὸ νερό του χιόνι. Χειμῶνας μὲ δόντια ποῦ λείει καὶ ὁ λογος.
 Στὴς 21 τ' Ἀντριῶς τέσσερες μέρες μπροστά πὸ τὰ Χριστούγεννα εἶχα ζυπνησε πολὺ πωρρό, καὶ καταγίνομουν νὰ ἀνάψω τὴ φωτιά. Εὐλόα καὶ κάρθουνα, δόξα τὸν Θεὸ εἶχα πολλὰ, πάρα-πολλά, καὶ τὰ εἶχα βάλει μὲ τὸν καιρὸ τους, γιατί εἶχα καταλάβει ἀπὸ τὸ σκυλὶ τοῦ γείτονά μου, ποῦ γύρα ζημερόνοντας τ' Ἅϊ-Σωτήρος, νὰ κοιμᾶται κουλούρα καὶ νᾶχη τὴ μύτη του χωμένη μέσα στὰ σκέλια του, ὅτι θὰ εἶχαμεν χειμῶνα μεγάλο. Αὐτὸ μοῦ τῶχει μάθει ὁ πιστικὸς τοῦ σπιτιοῦ μου—Θιός σχωσέστον—ὄντας πάγαινα στὰ πρόβατα, ἕνας ψηλὸς γέροντας ὡς ἐκεῖ ἀπάνω, ποῦ ἔκανε ἐξήντα χρόνια πιστικὸς, καὶ ἤξερε ὅλα τ' ἄστρια μὲ τ' ὀνομά τους, πότε βγαίνουν καὶ πότε βασιλεύουν, σὲν πῶς ἤξερε τὰ πρόβατα καὶ τὰ γίδια τοῦ κοπαδιοῦ ποῦ βοσκοῦνε. Δὲν εἶχε φέξει καλὰ ὅζω καὶ εἶχα ἀκόμα τὴ λάμπα μου ἀναμμένη. Ζύγισα στὸ ποραθῦρι καὶ κυττάω : ὅζω χιόνι καὶ κακό. Μιὰ πήχη εἶχαν οἱ ὁρόμοι τῶν Τρικιάλων. Ὅλη ἡ γῆς ἦταν σαβανωμένη μὲ τὸ κάτασπρὸ τοῦ χιονιοῦ σεντόνι. Νέκρα καὶ βουθαμάρα σ' ὅλην τὴν πόλη. Οἱ ὁρόμοι ἔρημοι. Ἀληθεινὴ εἰκόνα νεκρόπολης ! Κάθε σπιτί καὶ μογάλος τάφος, καὶ κάθε καπνοδόχος ποῦ ἀπόλασε καπνὸ τὸν ἀνήφορο, πρὸς τὰ οὐράνια, ἐντάφιον θυμιατήρι. Μονάχα, ποῦ καὶ ποῦ ἀκούονταν ἡ βραχνὴ καὶ λυπητερὴ φωνὴ τοῦ σαλεπ-τση ποῦ φώναζε : σαλέππ !—σαλέππ !...» σὲν πῶς ἀκούεται στὸ τρισκόταδο τῆς νύχτας ἡ κλαψάρικη φωνὴ τοῦ Γκιώνη ποῦ φωνάζει : «γκιών !γκιών !» καὶ μοῦ φαίνονταν πῶς ἡ φωνὴ ἐκείνη τοῦ σαλεπ-τση : σαλέπ-π-ἐπ-ἐπ !...» ἦταν τὸ ψυχράχημα καὶ τὸ χαροπά-λεμα τῆς πόλης, ποῦ δὲ μπορούσε νὰ βαστάξῃ τὴ βαρυχειμωνιά, καὶ λαντζόδερε γιὰ νὰ ζεψυχῇ, νὰ πεθάνῃ ν' ἀφανιστῇ.
 Σὲ λίγο, ἀκούω κούφιεσ πατημασιές : «γκροῦπ—γκροῦπ !» Ἔτσι ἀκούονται ὄντας ὁ τόπος εἶνε χιονισμένος. Ἀφηκρίεμαι καλὰ. Οἱ πατημασιές ἀκούονται δυνατώτερα. Χωρὶς ἄλλο, κάποις ἔρχονταν στὸ σπήτι μου. Σταμάτησαν στὴ θύρα μου καὶ μὲ τὸ σταμάτημα ἀκούσα ἕνα δυνατό «τάκ—τάκ—τάκ !» Πυραξενεύτηκα. Δὲν περίμενα νὰ μῶρθῃ κανένας τόσο σύνταχα. Εἶπα μέσα μου, ὅτι κάποιος θὰ γύριε τὸ γιὰτρο ποῦ κάθονταν ἡπλάϊ στὸ σπιτί μου, καὶ ἔκανε λάθος, καὶ χτύπησε τὴ δική μου πτὴν ὀζώθουρα, ἀντὶς τοῦ γιατροῦ. Ὅσο ἐγὼ ἀργούσα ν' ἀκούστῃ πῶς παλίνω ν' ἀνοίξω, τόσο ἡ ὀζώθουρα βροντοῦσε δυνατώτερα τὰκ—τάκ—τάκ ! ! ! μὲ βιάση, μὲ ἀγανάχτιση, μὲ βλαστήμια. Ἐτρεξά ν' ἀνοίξω μὲ τὸ θυμὸ στὴ

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ ΣΤΟΝ ΠΙΝΤΟ

(ἶδε συνέχειαν εἰς τὸ προηγούμενον φύλλον).

— "Ἡ θὰ σταθοῦμε, ἦ θ' ἀλλάξωμε δρόμο (ἀπολογήθηκε ὁ Τρίγγας σὰν ἄνθρωπος, ποῦ συνήθιζε νὰ διατάξη). Ἀλλά . . . (ξακολούθησε) ἂν σταθοῦμε, θὰ ξεπαγιάσωμε ἀπὸ τὸ κρύο, ἂν ἀλλάξωμε δρόμο, δὲ θὰ πᾶμε, ἐκεῖ ποῦ θέλομε, καὶ θὰ κοπιᾶσωμεν ἀνωφέλεια! Τί τὰ θέλετε; μὲ τὸ ἔρημο τὸ χιόνι δὲ μπορεῖ νὰ πάη κανένας ὅπου θέλει κι' ὅπως θέλει. Σοῦ κίβει τὸ ἔρημο τὰ ποδάρια καὶ σοῦ θαμπώνει τὰ μάτια.

Τότες ἐγώ, νομίζοντας, πῶς ἦρθε κι' ἡ ἀράδα μου νὰ μιλήτω, εἶπα :

— Μπροστὰ νὰ πᾶω σκιάζομαι, πίσω νὰ πᾶω φοβοῦμαι! Νὰ σταθοῦμε δὲν κάνει, νὰ πᾶμε μπροστὰ δὲν κάνει. ν' ἀλλαξοδρομήσωμε δὲν κάνει . . . τί θὰ κάνωμε λοιπόν, κύριε ἀρχιστράτηγε; Μπρός! δῶσε τὸ σκέδιο σου, κι' εἵμασταν πρόθυμοι νὰ βαρέσωμε τὸν ὁχτρό!

Λέγοντας αὐτὰ τὰ λόγια μὲ τόση ξεγνοιασιά, δὲν ἔνοιωθα καθόλου, ἢ καλύτερα δὲν ἤθελα νὰ νοιώσω, σὲ τί κίντυνο βρισκόμασταν ἐκεῖνη τῇ στιγμή.

— Ὑστερα ἀπὸ κάμποση συλλογὴ ὁ Τρίγγας εἶπε:

— Εἶνε καμμιά βολὰ κἄτι περιστᾶσες, ποῦ πρέπει νὰ κάνη κανένας τὸ ἐνάντιο . . .

— Μπρός! λοιπόν. τὸ ἐνάντιο! (τοῦ εἶπα γελάμενος).

Ὁ Τρίγγας, ὕστερα ἀπὸ λίγη σιωπὴ, ἔακο-λούθησε.

— "Ἀν σᾶς βαστάη, ὦρὲ παιδιά, νὰ κάνωμε τὸ ἐνάντιο νὰ τραβήξωμε ἀπανωθιὸ στοὺς λύκους! Μέρα εἶναι. Εἵμεστε ἑπτὰ ντουφέκια. "Ἀν τύχη καὶ μπλατσαστοῦμε καὶ σκοτώσωμε ἕνα δυὸ ἀπ' αὐτοὺς, φεύγουν οἱ ἄλλοι καπνός! Δὲν πρέπει νᾶναι πολὺ πεινασμένοι. Αὐτοὶ ἔχουν φύγει ἀπὸ τὸν Κάμπο, κι' ἐκεῖ εἶναι χωριὰ καὶ βρίσκοντα πολλὰ πρόβατα, βώδια, ἄλογα, μουλάρια, γαϊδούρια κι' ἄνθρωποι. Δὲν πρέπει νᾶναι πολὺ πεινασμένοι οἱ διαόλοι! Ἐγὼ στὴν ἀρχὴ φοβήθηκα. Οὐμῆθηκα μιὰ παλιὰ ἱστορία ποῦ κόντεψε νὰ γένω πανηγύρι τους.

— Καμμιά βολὰ (εἶπα πάλε ἐγώ) οἱ περιστᾶσες τὸ καλοῦν νὰ γείνη παράβαση τοῦ κανονισμοῦ. Ὁ κανονισμός εἶνε ἄψυχο πρῶμμα. Ἔτσι μᾶς τῶλεγαν καὶ στὴ θεωρία, ὄντας εἰ-μουν στρατιώτης. "Ὅλο μὲ τὸν κανονισμό πάλε δὲν βγαίνει κανεὶς στὸ κεφάλι.

Ἐσκινήταμαν, ἀκολοθώντας τὸν τορὸ-τορὸ. Τὰ σκυλιὰ, ἅμα μᾶς εἶδαν, νὰ κόβωμε δρόμο, τράβηξαν χαρούμενα μπρός, ἀλλ' ὁ Τρίγγας τὰ μαύλισε, καὶ δὲν τ' ἄφηκε νὰ πηγαίνουν πολὺ μπροστὰ.

— Σιγὰ σιγὰ! (εἶπε). Δὲ βιαζομέστε. Ἔ-χομε καιρό. "Ὅσο πᾶχομε τοὺς λύκους στὸ δρό-μο μας, μόνον γιὰ τὰ κεφάλια μας πρέπει νὰ συλογίζομέστε, κι' ὄχι γι' ἄλλο τίποτε.

— Πηγαίναμαν πηγαίναμαν, καὶ ὅλο μπροστὰ μας ὁ λυκοτορός, ἔγκαιρος ἔγκαιρος.

Ὁ Τρίγγας φώναζε κάπου κάπου μ' ἀγανά-χτηση.

— "Ε! ὦρὲ κοπάδι τοῦ διαύλου, ποῦ ἔπεςε μπροστὰ μας σήμερα!

Ἐκεῖ ποῦ πηγαίναμεν ἕνας λαγὸς μᾶς ἔκοψε τὸ δρόμο.

— Λαγός! Λαγός! (ἐφώναξαν ἕνας δυὸ).

— Μωρέ, βαρεῖτέ τον τὸν ἀντίχριστο (εἶπ' ὁ Τρίγγας, στοὺς μπροστινοὺς εἶναι κακὸς οἰώ-νας νὰ μᾶς κίψη τὸ δρόμο λαγός, κι' ἂν δὲν τοῦ φᾶμα τὸ κεφάλι . . .

Δὲν πρόφτασε ν' ἀποτελειώσῃ τὸ λόγου του ὁ Τρίγγας, κι' οἱ μπροστινοὶ τράβηξαν δυὸ ντου-φεκιές ἀμπάμ! μπάμ! καὶ πᾶρ' τον κάτω ὁ λαγός! Ρίχτηκαν ὅλα τὰ σκυλιὰ ἀπάνω του, ποὺ νὰ τὸν πρωταρπάξῃ καὶ στὴ στιγμὴ μᾶς τὸν παρυσίασαν. Ὁ Τρίγγας πῆρε τὸ λαγὸ στὸ χέρι καὶ τὸν κύτταξε καλὰ-καλὰ στὸ κεφάλι σὰν νὰ γύρευε ναὺρῃ κᾶνα πρᾶμμα γραμμένο νὰ τὸ διαβάσῃ, καὶ σούφρωσε τὰ φρύδια του, λέ-γοντος σὰν ἀπὸ μέσα του.

— Νὰ πάρῃ ὁ διάολος νὰ πάρῃ! Δὲ θᾶχωμε καλὸ κυνήγι. Ὁ θ' ὑποφέρωμε. Ἔχομε ἀπολαβή, ἀλλὰ βάσανα καὶ στενοχώρια καὶ κόπους. Ὁ θ' ὑποφέρωμε. . .

Βγάζω ἐκεῖνη τῇ στιγμὴ τὸ ρολόγι μου καὶ βλέπω μιὰ ὥρα ὕστερα ἀπὸ τὸ μεσημέρι. Δὲν πεινοῦσα γιὰτὶ εἶχαμε φάγει καλὰ τὸ πωρνό, ἀλλὰ ἡ ἰδέα ὅτι εἶταν περασμένη ἡ ὥρα μούφερε ὀρεξή, καὶ πρότεινα νὰ κάτσωμε νὰ φάμε. Ἡ γνώμη μου ἔγεινε παραδεχτὴ, καὶ ἀμέσως στρω-θήκαμαν φιλά στὸ χιόνι κι' ἀρχίσκαμαν νὰ τρώμε ψωμότυρο καὶ νὰ σβήνωμε τὴν δίψα μας μὲ κρα-σί, ποῦχαμαν στὴν πλόςκα, πίνοντας καθένας μὲ τὴν ἀράδα. Ἐνῶ ἡμεῖς τρώγαμαν, τὰ σκυ-λιὰ βαρούσαν δεξιά καὶ ζερβιά. Σὲ λίγο μπῆκαν μὲς τὸ λόγγο καὶ δὲν φαίνονταν κανένα. Σὲ λίγο ἀκοῦμε μακρυνὰ γαυγίσματα «γκλιὰφ-γκλιὰφ-γκλιὰφ» καὶ λίγο-λίγο τὰ γκλιαφίσματα ἐκεῖνα ἀκούονταν δυνατώτερα. Ὁ Τρίγγας, ἂν καὶ φαίνονταν ὅτι ματσιαλοῦσε, δὲν ἔτρωε, ἀλλὰ εἶταν ὅλος παραδομένος στὸ γαυγίσμα τῶν σκυ-λιῶν. Ἀκούονταν ἡ βουή, ποῦ ἔκαναν τὰ γαυ-γίσματα μέσα στὴν λακκιά: «κλιὰφ! - κλιὰφ! - κλιὰφ. . .» καὶ χωρὶς ἡμεῖς οἱ ἄλλοι νὰ νοιώ-σωμε τίποτε πετιέται, σὰν ἀλαφισμένος καὶ λέει βιαστικά;

— Σκυθῆτε, γλήγορα παιδιά! γιὰτὶ τὰ σκυ-λιὰ ἔπεςαν σὲ ἀγριογούρουνα! . . .

Πετιόμαστε ὅλοι ἐπάνω, κι' ὅσο ἡμεῖς οἱ ἄλλοι νὰ συμμαζέψωμε ὁ καθένας τὴν κάππα του καὶ τὸ σακκούλι του, ὁ Τρίγγας εἶχε μῆνι μέσα στὸ λόγγο. Τὸν ἀκολουθήσαμεν ὅλοι μὲ μεγάλη χαρὰ, ἀλλὰ, ἅμα ξεκαμπίσκαμαν μιὰ μι-κρὴ φαχούλα, ἡ χαρὰ μας πάη χαμένη, γιὰτὶ εἶδαμαν τὸ κοπάδι τῶν ἀγριογουρουνῶν, ὅπου ἔφευγε-ἔφευγε σὰν ἀστράπη, κι' ἂν ἡ Κοράκω τοῦ Τρίγγα ἔβγαине καμμιά βολὰ μπροστὰ νὰ τοὺς κίψῃ τὸ δρόμο, τῆς ρίχνονταν ἕνα γουρούνι μεγάλο ἀπάνω της καὶ τῇ μπόδιζε, κι' ἔτσι εὗρισκαν καιρὸ τ' ἄλλα νὰ πάρουν δρόμο. Τρέ-χομε ἀπὸ κοντὰ φωνάζοντας καὶ κἀνοντας κάρ-διὰ τῶν σκυλιῶν, ἀλλὰ στὰ χαμένα, γιὰτὶ τὰ ποδάρια μας δὲν μπορούσαν νὰ φτάσουν τ' ἀγροί-μια. Σὲ λίγο χάσαμεν ἀπὸ μπροστὰ μας καὶ τὰ σκυλιὰ καὶ τὰ γουρούνια καὶ μόνα ἀριὰ ἀριὰ ἀκούονταν ἀστενικὰ τὰ γαυγίσμα τῶν σκυλιῶν «κλιὰφ, κλιὰφ, κλιὰφ. . .»

Ὁ ἰδρώτας ἔτρεχε ἀπὸ πάνω μας σιουρνάρα κ' ἔμπαινε στὰ μάτια μας, κι' αἰστανόμασταν ἕνα πσούξιμο φοβερό. Ὁ Τρίγγας, ἀφοῦ ἀπελπί-στηκε ὅτι τὰ σκυλιὰ δὲν θὰ μπορούσαν, οὔτε νὰ

κρατήσουν, ούτε να γυρίσουν τα γουρούνια γιατί
είταν πολλά, μᾶς εἶπε μὲ χαλασμένη καρδιά ;
— Σήμερα τὴ φάγαμαν τὴν μέρα ἄδικα τῶν
ἀδίκων. Τώρα, ἂς τραβήξουμε ἐκεῖ πέρα νὰ πιά-
σουμε ἄλλον τουρκικὸ σταθμό, γιὰ νὰ ξενουχτή-
σουμε κι' αὐριο ἔχει ὁ θεός. Ἄν εἶναι τύχη καλὰ,
ἂν δὲν εἶναι, ὦρα του καλῇ!

Ἐνας ἄλλος πρόσεσε.

— Ἐγὼ εἶμαι τῆς ἰδέας ὅτι δὲ θὰ πάη καλὰ
τὸ κυνήγι μας...

— Πῶς τὸ ξέρεις ; (τοῦ λέω).

— Τὴ στιγμή ποῦ βγήκα ἀπὸ τὴ θύρα μου,
(εἶπε), ἀπάντησα τὸ Μιχάλη τὸ Σπανό, κι' ἀπὸ
τότες εἶπα μέσα μου, δὲ θὰ μᾶς ἀφήσῃ ὁ σπανο-
Μιχάλης νὰ κάνουμε προκοπὴ...

Ὁ Τρίγγας τὸν κύτταξε καλὰ καλὰ καὶ τοῦ
εἶπε μὲ θυμό:

— Χωρὶς ἄλλο χρωστᾷς τῆς Μιχαλοῦς ! Δὲ
μᾶς τῶλεγες κημένε, νὰ γυρίσουμε ἀπὸ τὸ σι-
δηρόδρομο πίσω ; καὶ νὰ μὴ φᾶμε τὸν κόπο ;

Σ' αὐτὸ ψηλὰ νὰ σου ἤρθαν καὶ τὰ σκυλιὰ
ψόφια ἀπὸ τὸ κυνηγητό.

— Γυρίζει ὁ Κοντός καὶ λέει τοῦ Τρίγγα :

— Δὲ βρυνέσαι, κημένε νὰ πιστεύῃς τέ-
τοιες χαζαμαρίες ! Μὲ φέρεις σὲ θέση νὰ πι-
στεύω ὅτι καὶ σύ χρωστᾷς τῆς Μιχαλοῦς. Τί
θὰ πῇ σπανός καὶ μουστακᾷς ; Δὲν πετύχαμε
σήμερα, μπορεῖ νὰ πιτύχουμε αὐριο, καὶ μπορεῖ
νὰ μὴ πιτύχουμε. Τὸ κυνήγι τᾶχει αὐτά :

... Τοῦ κυνηγοῦ τὸ πιάτο.

Δέκα φορὲς εἶνε ἄδειο καὶ μιὰ φορὰ γεμάτο.

Ἄν εἶταν ἔτσι, ὥρῃ γυιέ μου, σὺν ποῦ λέτε
τοῦ λόγου σας, θὰ τοὺς πετοῦσαν στὸ βάραγχα
τοὺς σπανούς...

Ἐτραβήσαμεν ἴσια γιὰ τὸ σταθμό. Εἶταν
μακριὰ ἀπὸ μᾶς, ὡς μιὰ μίση ὥρα, ἀλλὰ οὔτε σὲ
δύο δὲ μπορέσαμε νὰ φτάσουμε ἐκεῖ. Κόναμαν
πλειότερο, ἐξ αἰτίας τοῦ χιονιοῦ. Στὸ δρόμο
ὅμως ποῦ πηγαίναμαν εἶχαμαν ἓνα φόβο μὴ
βροῦμε τὸ σταθμό ἀπὸ στρατιῶτες Τούρκους.
Καὶ τότες ; Εἶταν κίντυνος μεγάλος. Οἱ Τούρ-
κοι μποροῦσαν νὰ μᾶς πάρουν γιὰ κυνηγούς,
καὶ νὰ μᾶς δεχτοῦν, ἀλλὰ μποροῦσαν νὰ μᾶς
πάρουν καὶ γιὰ κλέφτες καὶ νὰ μᾶς ντουφεκί-
σουν. Ὅλον τὸ δρόμο κουβεντιάσαμεν πῶς νὰ
τὰ βολέψουμε μὲ τοὺς Τούρκους, ἀλλὰ κοντὰ
στοῦ ἐνοῦ καὶ στ' ἄλλουνοῦ τὴ γνώμη, βασι-
λευε ἡ γνώμη τοῦ Κοντοῦ. Εἶταν ἡ καλύτερη.
Εἶπε : νὰ πάη αὐτὸς μπροτὰ, μιὰ ντουφεκιά
τόπο, ἀπὸ μᾶς, καὶ νὰ κουβεντιάσῃ ἀπ' ἀγνάν-
τια μὲ τοὺς Τούρκους κι' ἂν δὲ μᾶς δέχωνται
πᾶμε, ἂν δὲν μᾶς δέχωνται νὰ κάνουμε κάτω
καὶ πέφτομε στὸ Μιλακάσι, ὅπου θὰ βρίσκον-
ται χάνια κι' ὅλα τὰ καλὰ. Στὲς τέσσερες ἡ
ὥρα, εἴμασταν ἀντικρὺ τοῦ σταθμοῦ, ἀλλὰ μᾶς
χώραζε ἓνας μεγάλος καὶ βιθύς λάκκος. Χρειά-
ζονταν μιὰ ἀκίρια ὥρα γιὰ νὰ καταβούμε τὸ
λάκκο καὶ ν' ἀναιβούμε ἀπάνω. Κυττάσαμεν
καλὰ καλὰ τὸ σταθμό καὶ καταλάβαμαν ὅτι
εἶταν κούφιος, γιατί ἂν εἶταν μέσα ἄνθρωποι,
θὰ κἀπνιζε. Αὐτὸ μᾶς ἔκανε νὰ χροῦμε πολὺ,
γιατί, ἂν ἀναγκαστάμασταν νὰ καταβούμε στὸ
Μιλακάσι, θὰ μακραινόμασταν πολὺ ἀπὸ τὸ
μέρος τοῦ κυνηγιοῦ μας. Ἡ εὐχαρίστηση μᾶς
ἔδωκε θάρρος καὶ δύναμη καὶ μὲ μισὴ ὥρα ἀ-
πάνω κάτω, εἴμασταν στὴ θύρα τοῦ τουρκικοῦ
σταθμοῦ. Ἡ θύρα εἶταν καλὰ κλειδωμένη καὶ
μανταλωμένη, καὶ γερὴ ὅσο ἔπαιρνε. Εἶταν ἀ-
δύνατο νὰ μποῦμε καλοπύχτερα μέσα. Ἀμψώχ-
νομε, ἀμψώχνομε κι' οἱ ἑπτὰ, ὅσο μπορούσα-

μαν, ἀλλὰ δὲν εἶχε ἀνάγκη. Ἀρχίσαιεν ν' ἀ-
νέπιζομεστε, ὅταν ἐκεῖ, ποῦ κύτταξα τὸν ἀ-
νήφορο κατὰ τὸν οὐρανό, ἔπεσε ἡ μάτιά μου στὴ
χιονισμένη στέγη τοῦ σταθμοῦ. Ἀμέσως
μοῦρθε ἡ ἰδέα ν' ἀναμερίσωμεν κάμποσες πλά-
κες καὶ νὰ μποῦμε ἀπὸ ψηλὰ ἀπὸ τὴ σκεπὴ.
Τὸ σκέδιο μου βρέθηκε λαμπρὸ κι' ἀμέσως ὁ
Κοντός πετάχτηκε κι' εἶπε τοῦ Βασιλάκη, ποῦ
ἦταν ψηλότερος ἀπ' ὅλους μας:

— Ἐλα ὦρῃ, ὥρῃ καντηλανάφτη ! Ἐσεῖς οἱ
ψηλοὶ εἰσθε γεννημένοι νὰ σᾶς καθαλικοῦν οἱ
κοντοί. Κάνε μου πλάτη ν' ἀναίθω !

Ὁ Βασιλάκης τῶκανε πλάτη, καὶ στὴ στι-
γμὴ ὁ Κοντός εἶταν ψηλὰ στὴ σκεπὴ, καὶ ἀπο-
πένταξε τὰ χιόνια μὲ τὰ χέρια καὶ μὲ τὰ πο-
δάρι, ἄρχισε ν' ἀναμεράη τὰς πλάκες μιὰ-μιὰ.
Ἄνοιξε μιὰ μεγάλη τρύπα κι' ἀπ' ἐκεῖ ῥίχ-
τηκε μέσα. Κοντὰ στὸν Κοντὸ ἀνέθηκε κι' ὁ
Τρίγγας καὶ οἱ δύο μαζὺ χτύπησαν τὸν ἀπει-
ράτη τῆς κλειδαριᾶς, σήκωσαν τὸ μάνταλο κι'
ἄνοιξαν τὴ θύρα, καὶ μπήκαμαν ὅλοι μέσα.
Τότες ὁ Κοντός ξανάβηκε τὸ Βασιλάκη νὰ τοῦ
κάνη πλάτες, ἀνέθηκε πάλι ψηλὰ στὴ σκεπὴ,
καὶ σκέπασε μὲ τὰς πλάκες τὴν τρύπα, ποῦχ'
ἀνοίξει, μὲ τόση τέχνη τὴ σκέπασε, σὺ νὰ εἶταν
ὁ καλύτερος μάστορας. Ἡ δουλειὰ αὐτὴ τοῦ
Κοντοῦ εἶταν καὶ γιὰ μᾶς καλὴ, καὶ γιὰ τοὺς
τούρκους εἰκόνα, γιατί κι' ἐμεῖς πορέψαμεν τὴ
νύχτα καλὰ, καὶ στοὺς τούρκους δὲν ἀφήσαμεν
ἀφορμὴ νὰ μετανοιώτουν γιατί ἄφησαν τὸ
σταθμό τους κούφιο, πρᾶμμι ποῦ μπορούσαν
νὰ κάνουν καὶ τὸν ἄλλο χρόνον.

Ἡ πρώτη μας φροντίδα, ἅμα μπήκαμαν μέ-
σα, εἶταν ν' ἀνάψωμε τὴ φωτιά, νὰ γδάρωμε
τὸ λαγὸ καὶ νὰ τὸν περάσωμε στὸ σουβλί, σὰ
νὰ εἶταν κριάρι. Στὴν ἀρχὴ νὰ σᾶς πῶ τὴν ἀ-
λήθεια, παραξενεύτηκα ἀκούοντας τὸν Τρίγγα
νὰ διατάζῃ τὸν Τσιῶνο νὰ σουβλίσῃ τὸ λαγὸ,
ἀλλ' ἅμα εἶδα ὅτι ὁ Τσιῶνος χ' ἔρ' σ' ἐ χ' ἐ ρ ι
τοίμασε τὸ σουβλί καὶ τὸν πέραςσε, ἔμαθα ὅτι
φένουν στὸ σουβλί καὶ τοὺς λαγούς.

Ἐπειδὴ τὸ ψωμί μας εἶταν λεϊψό, καὶ τὸ
κρασί μας τὸ ἴδιο, κι' ἄλλας δὲν εἶχαμαν, καὶ
προσέγγι δὲν καρκάλαε, καὶ λίγο λάδι
χρειάζονταν γιὰ τὸ ψήσιμο τοῦ λαγοῦ, ὁ Τρίγ-
γας ἔστειλε δύο συντρόφους στὸ Μιλακάσι νὰ
φέρουν ἀπ' ἐκεῖ, κι' ἡμεῖς οἱ ἄλλοι στρωθήκα-
μαν γύρα στὴ φωτιά καὶ λέγαμαν ἄλλος τρα-
γούδι, ἄλλος παρμῦθι, ἄλλος κουβέντα, χωρὶς
στάφο καὶ τάξη, ἄλλος ἔρραφτε τὰ ξυλωμένα
παπούτσιά του, ἄλλος ἀρούγγαε τὸ ντουρέκι
του, κ' ἔτσι πέρασε ἡ ὥρα χωρὶς νὰ τὴν κατα-
λάβωμε, ὅσο ποῦ ἤρθαν κι' οἱ ἄλλοι ἀπὸ τὸ
Μιλακάσι μὲ τὰ χρειαζόμενα. Ἦρθαν ὅμως
πάρωρα. Εἶταν ἑπτὰ ἡ ὥρα ὅπως ἤρθαν, κι' ὁ
λαγὸς ἤθελε ὡς μιὰ ὥρα τὸ λιγώτερο νὰ ψηθῇ.
Τότες σταφνιστήσαμεν ὅλοι γύρα γύρα στὴ φω-
τιά καὶ βάλαμα καὶ τὸ λαγὸ νὰ ψίνεται, ἐνῶ
ὁ Τρίγγας μ' ἓνα φτερό ἀπὸ κόττα, ποῦ ξετρύ-
πωσε κάπου ἐκεῖ μέσα, τὸν ἄλειφε γάλι-γάλι μὲ
λάδι ἀρμυρισμένο. Δὲν πέρασε πλειότερο ἀπὸ
μιὰ ὥρα καὶ ὅλα εἶταν ἑτοιμα, γιὰ νὰ στρώσω-
με τραπέζι. Ἐκεῖνο ὅμως ποῦ πείραζε πολὺ εἶ-
ταν ποῦ δὲν εἶχαμαν μιὰ λάμπα νὰ μᾶς φέγγῃ,
κι' ἀναγκαστάμασταν νὰ φωτίζομεστε μὲ δαδί
τοῦ σταθμοῦ, ποῦ τὸ βαστοῦσε στὸ χέρι ὁ καθε-
νας μὲ τὴν ἀράδα.

Ἐράγαμαν μὲ πολλὴ ὀρεξὴ κι' ἔπιαμαν πολὺ
καλὸ κρασί ὀττροβίτικο, τὸ καλύτερο κρασί
ποῦ βρίσκεται στὰ χασίωτοχώρια, καὶ πρὶν νὰ

πάη δέκα ή ὦρα, εἵμασταν κλαρισμένοι ἀπό τήν κούρση. Ὑστερα ἀπὸ τὸ φαγί, οὔτε γιὰ τραγούδια, οὔτε γιὰ χορό, οὔτε γιὰ παραμύθια εἵχαμαν ὄρεξη. Ὁ δρόμος τὸν καταβάνει πολὺ τὸν ἄνθρωπο.

Τὴν ἄλλη τὴν μέρα, 23 τοῦ μηνὸς ζυγνίσαν πολὺ πωρό. Ἀνάψαμν μὴ λαμπρὴ φωτιά καὶ πρὶν νὰ φέξῃ εἵχαμαν προγευτὴ κι' ὅλας. Ἀμα χάραζε λιγάκι, εἵμασταν ὅλοι ὀξω ἀπὸ τὸ σταθμὸ μαζὺ μὲ τὰ σκυλιὰ μας, ποὺ κουνούσαν τῆς οὐρῆς τοὺς ἀπὸ ἀνυπομονησιά, ὅτο νὰ καταλάβουν τί δρόμο θὰ πιάσωμε. Ὁ Τρίγγας ἔδωκε σὲν πάντα τὸ σκέδιο καὶ ὁ καθένας μας ἐπήραμν τὸ δρόμο του χωριστά. Οἱ πέντε μπηκαμν στὰ καρτέρια, κι' ὁ Κοντὸς μὲ τὸ Βασιλάκη μπηκαν στὴ μέση γιὰ νὰ φωνάζουν. Τὰ καρτέρια στήνονται στὲς ψηλότερες ἄκρες τοῦ λόγγου, σὲ μέρος ποῦ νὰ φυλάνε μονοπάτι, γιὰ τὴν ἀγρίμια ὄντας κυνηγιῶνται πάντα πρὸς τὸν ἀνέφορο τρέχουν. Ὁ ἀνέφορος εἶναι σωτηρία, κι' ὁ κατήφορος καταστροφή. Ἐξὸν ἀπ' αὐτό, ὅλα τ' ἀγρίμια τρέχουν καλύτερα στὸν ἀνέφορο, ἐνῷ στὸν κατήφορο δὲν μποροῦν νὰ τρέξουν οὔτε τὸ μισό. Τὰ σκυλιὰ εἶταν μαζὺ μὲ τοὺς φωναχτάδες. Στὲς φωνὲς τοῦ Κοντοῦ ἀχολογοῦσεν ὅλος ὁ λόγγος. Νόμιζε κανένας ὅτι πάλευαν θειρά, ὅτι σφάζονταν βουβάλια. Χαλοῦσεν ὁ κόσμος. Ὁ τόπος ποῦχαμν περικυκλωμένο εἶταν τόσος, ποῦ, ἂν εἶταν χωράφια, καὶ δὲν εἶταν λόγγος, μποροῦσε νὰ θρέψῃ ἕνα χωριὸ ἀπὸ δικήσσια σπίτια. Ἐκεῖ ποῦ στέκου- μουν καὶ εἶχα τὸ μάτι μου ἀστρίτι καὶ τ' αὐτί μου σὲν τοῦ λαγοῦ, ἀκούω ἕνα ζευγάρι ντουφεκιῆς «μπάμ ! μπάμ !» Κοντὰ στὲς ντουφεκιῆς, ἀνθρωπιῆς καὶ σκυλιῆς φωνὲς πῆγαιναν βρόντος, χαλασμός Κυρίου.

— Χοντρό ζούδι (εἶπα μέσα μου) ἔπιασε στὰ καρτέρια.

Δὲν πρόφτασα νὰ τελειώσω τὴν κουβέντα ποῦχα μὲ τὸν ἑαυτὸν μου, κι' ἄλλες δυὸ ντουφεκιῆς ἔπιασαν σιμώτερα ἀπὸ τὲς πρώτες. Μοῦ φάνηκε πῶς εἶταν ὁ γείτονάς μου. Σήκωσα κι' ἐγὼ τοὺς λύκους τοῦ ντουφεκιοῦ, γιὰ νὰ εἶμαι ἐτοιμος νὰ ρίξω, ἂν τύχαινε νὰ περάσῃ κανὰ ἀγρίμι ἀπὸ κοντά μου. Ἄλλ' ἀντὶ νὰ γείνη αὐτό, ἀκούω νὰ μὲ φωνάζουν νὰ καταβῶ παρκατῶ γιὰ ν' ἀγριοικηθῶμε. Κατεβαίνω κάτω ἀνταμόνομαι μὲ τοὺς συντρόφους ὅλους, καὶ μαθίνω ὅτι τὰ σκυλιὰ μὲ τοὺς φωναχτάδες ἐβγχαν ἕνα κοπάδι ἀπὸ πέντε ἀγριογούρουνα, καὶ ὅτι τὰ ντουφεκίσαν δυὸ καρτέρια. τὰ καλύτερα, ὁ Τρίγγας κι' ὁ Καστανός, κι' ὅτι δὲ μπόρεσαν νὰ κρατήσουν κανένα. Τέτοιο φαμάκι εἵχαμεν ὅλοι στὴν καρδιά μας, ποῦ μὰς φαίνονταν πῶς εἵχαμν χάσει χιλιάδες. Περιμέναμν τὰ σκυλιὰ νὰ γυρίσουν ἀπὸ τὸ κυνηγητό, καὶ νὰ φύγωμε, νὰ πᾶμε σὲ ἄλλο λόγγο, ὅσο ποῦ εἶταν γλήγορα, ἀλλὰ τὰ σκυλιὰ δὲ γύριζαν.

— Τί διάολο ν' ἄχουν πάθει κι' ἄργησαν τόσο ;

Εἶπεν ὁ Τρίγγας, καὶ κίνησε νὰ βγῇ σὲ μιὰ ραχοῦλα νὰ βιγλήσῃ, ἀλλὰ δὲν εἶχε κάνει δέκα βρασκεῖλια, κι' ἀκούμε ἀπὸ μακριὰ πολὺ μακριὰ «κλιάφ-κλιάφ-κλιάφ».

Θὰ τὰ γύρισαν πίσω, ὥρὲ παιδιὰ, (εἶπ' ὁ Τρίγγας) κι' ἀνοίξτε ὅσο μπορεῖτε γιὰ νὰ τὰ ντουφεκίσωμε τ' ἀντίχριστα.

Κι' ἀληθινά, ὅσο πῆγαινε, τόσο ἀκούονταν καθαρώτερα καὶ δυνατώτερα ἡ ἀληχτησιῆς τῶν σκυλιῶν «κλιάφ κλιάφ κλιάφ».

Ἀνοίξαμν καὶ κἀναμν μιὰ μιὰ ἀράδα ἀπὸ χίλιες βρασκεῖλες, καὶ ὅσο πῆγαινε τόσο ἀκούονταν ἀκόμη καλύτερα ἡ ἀληχτησιῆς «κλιάφ-κλιάφ-κλιάφ».

— Τὸ νοῦ σας, βρὲ παιδιὰ ! (φωνάζει ὁ Τρίγγας) ἔφτασαν !

Ἐτοιμοὶ ἡμεῖς ὅλοι «κράκ κράκ κράκ !» τὰ ντουφεκία στὴν ἀπάνω. Σὲ λίγο ὅμως ἡ ἀληχτησιῆς ἀστένεψαν, ἀστένεψαν, καὶ ἀστενεύοντας ἀστενεύοντας σῶπασαν ὁλωσδιόλου. Χαλοῦμε τὴν ἀράδα καὶ ἀκολουθοῦμε τὸν Τρίγγα ποῦ πῆγαινε μπροστά. Περάσαμεν μιὰ ράχη, ἄλλη μιὰ, κι' ἄλλη μιὰ ἀκόμη πηγαίνοντας τὸ τορὸ τορὸ τῶν ἀγριμιῶν καὶ τῶν σκυλιῶν καὶ δὲν ἀκούαμεν τίποτε. Ὁ Τρίγγας στενοχωριῶνταν πλεῖστο ἀπὸ μᾶς τοὺς ἄλλους καὶ γιὰ νὰ ξεσκάσῃ εἶπε μιὰ συνηθισμένη βρισιά.

— Μωρὲ στὰ Γρεβενά, ἔχουν σκοπὸ νὰ πᾶνε τ' ἄτιμα !

Εἶπεν ἕνας ἄλλος.

Ἀλλὰ δὲν πρόφτασε νὰ πῇ τὸ λόγο του κι' ἄρχισαμν ν' ἀκούμε μακριὰ «κλιάφ κλιάφ κλιάφ».

— Νάτα ! (εἶπ' ὁ Τρίγγας μὲ χαρά). Τὸ νοῦ σας, παιδιὰ !

Οἱ ἀληχτησιῆς ἄρχισαν νὰ γένωνται δυνατώτερες, κι' αὐτὲς ἔρχονταν κατ' ἐπάνω μας, καὶ ἡμεῖς πηγαίναμεν κατ' ἐπάνω τους. Ἀλλὰ πάλαι ἄρχισαν ν' ἀστενεύουν, ν' ἀστενεύουν καὶ νὰ χαθοῦν ὁλότελα.

— Μωρὲ κακὸ ποῦ πάθαμν ! μεταφώνησεν ὁ καημένος ὁ Τρίγγας, καὶ εἶχεν ἕνα θυμὸ, ποῦ ἂν τὸν ἔπιανε κανεὶς ἀπὸ τὴν μύτη, ἔσκαζε. Μ' αὐτὰ καὶ μ' αὐτὰ εἶχε περάσει τὸ μεσημέρι καὶ κάποιος εἶπε νὰ φάμε.

— Μωρὲ, καλὰ λές, (εἶπ' ὁ Τρίγγας). Κάτσετε λοιπόν, νὰ περιλειώσωμε κι' ὅ,τι βρέξῃ θς καταβῶ. Ἀνοίξαμν τὰ σακκούλια μας καὶ στρωθήκαμν στὸ φαγί. Εἵμασταν πεθαμμένοι ἀπὸ τὴ νηστικιά. Δὲν τρώγαμν, καταπίναμν ! Ὄντας τελειώσαμεν κι' ἤμασταν ἐτοιμοὶ νὰ πάρωμε τὰ ντουφεκία μας καὶ νὰ

(Ἐπεται τὸ τέλος)

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ ΣΤΟΝ ΠΙΝΤΟ

(Ἰδε συνέχεια στὸ προηγούμενο φύλλο).

Ξινικήσωμε, ἀκούμε τὲς ἀληχτησιῆς, ποῦ πῆγαιναν ὀργιό. Τὲς ἀκούσαμεν κι' ἀπὸ πρίτερ, ἀλλὰ δὲν προσέχαμν. Εἵμασταν πολὺ κοντὰ κυνηγοὶ καὶ κυνήγι. Σφιγγόμε λίγο τὰ πόδια μας καὶ γυρίζομε τὴ ράχη, ποῦ εἵχαμν μπροστά μας. Δρόμο εἵχαμν πάντα τὸν τορὸ. Γυρίζοντας τὴ ράχη γλῆπομε τὰ σκυλιὰ νὰ παλευουν μὲ τὰ γουρούνια καὶ νὰ κλωθογυρίζουν σὲν ἀνεμόμυλος. Ἐκαναν πενήντα πηδήματα τὰ σκυλιὰ καθένα, γιὰ νὰ μπορέσουν νὰ κάνουν ἕνα «γκλιάφ».

Εἴταν ψόφια ἀπὸ τὴν κούραση, ἀλλὰ δὲν τᾶφινε τὸ φυσικὸ τοὺς ἥτιχα, καὶ προσπαθοῦσαν νὰ γυρίσουν τ' ἀγριογούρουνα πρὸς τὸ μέρος ποὺ εἶμασταν ἡμεῖς ἀλλὰ δὲ μπορούσαν. Εἴταν σὰν τριχιά μεγάλα τὰ γουρούνια καὶ τὰ τσάκιζαν. Βλέποντας αὐτὸ ὁ Τρίγγας ποὺ εἶχε τὴν καλύτερη σκύλα καὶ τὴν ἀγαποῦσεν ἴσια μὲ τὰ παιδιὰ τοῦ ποῦρθε ἀχαμνὰ καὶ ἄρχισε νὰ δακρύζῃ. Πέφτομε ἀπάνω στὸ σκυλογουρνούπολεμο, χωρὶς νὰ συλλογιστοῦμε καθόλου, κι' ὅπως εἶμασταν ντοφεκούσαμεν ὅλοι. Πρόντησαν ἀμέσως τὰ γουρούνια καὶ δὲν ἔμεινε στὸν τόπο παρὰ ἓνα μεγάλο γκαῖλικο γουρούνι, ποῦ εἴταν σὰ δαμάλι μὲ κοντὰ ποδάρια. Καθὼς δοκηθήκαμαν ὅμως, κ' ἓνα ἀπὸ κεῖνα, ποῦ ἔφευγαν κούτσαινε καὶ πήγαινε ντζικ-ντζικ. Τὰ σκυλιὰ ἄλλο ἀπὸ τὲς φωνὲς μας κι' ἄλλο ἀπὸ τὸ γουρούνι ποὺ εἴταν καταγῆς στάθηκαν ὅλα, κι' ἄλλο τὸ δάγκανε ἀπ' τ' αὐτιά, ἄλλο ἀπὸ τὴν οὐρά, κι' ἄλλο ἀπὸ τὰ ποδάρια. Τὸ ποῖος τὸ σκότωσε ὅμως τὸ γουρούνι ἀπ' ὅλους μας δὲν εἴταν γνωστό. "Οἱ εἶπαμαν πῶς σ' αὐτὸ ματιάσαμεν. Καὶ τὸ κουτσὸ τότες ποῖος τὸ λάβωσε; "Ἄς κρῖνη κι' ἄλλος! Τέλος πάντων ὁ σκοτωμὸς τοῦ γουρουνίου ἐκείνου μᾶς πῆρε καὶ τὴ στενοχωρίει καὶ τὴ σύχισι καὶ τὴν ἀποσταμάρα καὶ μοναχὰ ἐκεῖνος ποὺ τὸ σκότωσε ἀληθινὰ ἔχασε τὸ τομάρι καὶ τὸν παταῖα, ποὺ δικαιούνταν νὰ πάρῃ ἐξὸν ἀπὸ τὸ μερδικό του "Ολα τὰ κακὰ, ποὺ εἶχαμαν πρὶν χάθηκαν. Βγάλαμαν ὅλοι φτερά. "Ἐπειδὴ ὅμως κι' ἡ ὥρα εἴταν περασμένη, κι' ὁ σταθμὸς, ποὺ εἶχαμαν κοιμηθῇ εἴταν ἀπάνω κάτω δύο ὥρες μακρυὰ, καὶ τὰ σκυλιὰ εἴταν ψόφια ἀπὸ τὸ κυνηγητό, τὸ ἤυραμαν εὐλογο νὰ κάμωμε, ἓνα ξυλοκρέββατο νὰ ριζώμε ψηλὰ τὸ γουρούνι καὶ νὰ τοῦ κάνωμε τὸ ξόδι, κουβαλῶντάς το ὥς τὸ σταθμὸ ὅπου θὰ τὸ καταντεύαμαν. Τέσσερες τὸ σήκωσαν καὶ πότε, πότε ξεσυναλλάζονταν μὲ τοὺς ἄλλους τρεῖς. Τραβήξαμαν ὅμως τὸν ἀμάραντο, ὅσο νὰ τὸ πᾶμε, γιατί εἴταν πολὺ βαρὺ. Πλεϊότερο ἀπὸ ὀγδοῇντα ὀκάδες, τὸ μυριόρημο !!!

"Ἀμα φτάσαμεν στὸ σταθμὸ καὶ τὸ βγάλαμαν κατὰ γῆς, τὸ σκίσαμεν καὶ βγάλαμαν ὅλα τὰ σωτικά του, σκότια, πλεμόνια, καρδιά, ἄντερα καὶ κοιλιά. Μόνο τὰ νεφρά του ἀφήκαμαν μέσα κι' αὐτὰ δὲ φαίνονταν ἀπὸ τὸ ζύγκι. "Υστερα τὸ γδάραμαν καὶ τὸ κάναμαν δώδεκα

κομμάτια, τόσα, ὅσοι ἀνθρώποι καὶ σκυλιὰ εἶμασταν. "Οποῖος εἶχε σκυλί, πῆρε δύο μερδικὰ,

Εἴταν ἀκόμα ὥρα ὅταν τελείωσε ἡ δουλειὰ τοῦ γουρουνίου, κι' ὁ Τρίγγας διάταξε ἄλλους νὰ πᾶνε γιὰ νερό, κι' ἄλλους νὰ παστρέψουν καὶ ν' ἀνάψουν τὴ φωτιά καὶ δὲν εἶχε σουρπώσει καλά, καὶ ὅλοι καθώμασταν γύρα στὴ φωτιά, εὐχαριστημένοι καὶ χαρούμενοι, καὶ γυρίζαμαν στὴ σούβλα τὸ κουκουρέτσι ποὺ ἐφκιάσαμεν ἀπὸ τ' ἄντερα κι' ἀπὸ τᾶλλα σωτικά τοῦ γουρουνίου. Τὸ γυρίζαμαν, τὸ γυρίζαμαν, τὸ γυρίζαμαν κι' ὅλο ἓνα τὸ γυρίζαμαν κι' αὐτὸ ἐλυωνε-ἐλυωνε ἀπάνω στὰ κάρβουνα καὶ σηκόνονταν ἓνας μοσχομυρωδάτος καπνὸς ἀπὸ τὴ χόβολη, ποὺ ἐπεφτε τὸ ἀνάλυμα ψηλὰ, κι' εὐωδίαζε ὅλο τὸ κατοικιό· τόσο μᾶς εἶχε κεντήσῃ τὴν ὀρεξὶ ἢ μυρουδιά, ποὺ μᾶς ἔρχονταν νὰ τὸ φᾶμε μὲ τὰ μάτια.

Κατὰ τὲς ἑπτὰ τῆς νυχτὸς ὁ Τρίγγας διάταξε νὰ τὸ βγάλωμε ἀπὸ τὴ φωτιά καὶ ν' ἀνοίξωμε τὰ σακκούλια μὲ τὸ ψωμί. Τὸ βγάλαμαν τὸ στήσαμεν ὀρθὸ στὸν τοίχο, ἀνοίξαμαν τὰ

σακκούλια, βγάλαμαν ὅ,τι εἶχαμαν μέσα, καὶ ὕστερα τὰ στρώσαμεν κατὰ γῆς, σὰν τραπέζο-μάντηλο, κι' ἀπὸ κῶψαμαν τὸ κουκουρέτσι σ' ἑπτὰ μερίδια—ὅσοι ἀνθρώποι εἶμασταν—ἀρχήσαμεν τὸ φαγί. "Ο Τρίγγας ἔτρωγε μαζί μὲ τὴν Κοράκω του—ἔτσι ἔλεγαν τὴ σκύλα του.—"Ἡ νοστιμάδα τοῦ κουκουρέτσιου ἐκείνου, οὔτε γράφεται, οὔτε μολογιέται. "Ὡς κι' αὐτὴ τὴ στιγμή ποὺ γράφω αὐτὲς τὲς ἀράδες μὲ πιάνουν τὰ σάλια καὶ μῶρχεται νὰ γλύψω τὰ δάχτυλά μου.

"Υστερα ἀπὸ τὸ φαγί, πολὺ λίγο καθίσαμεν. Γύραμαν νὰ κοιμηθοῦμε κατὰ τὰ συνειθισμένα μὲ τὴν εὐχαρίστηση, ὅτι τὴν ἄλλη τὴν ἡμέρα θὰ ξεκινούσαμεν σύνταχα γιὰ τὴν Καλαμπάκα, γιὰ νὰ προφτάσωμε τὸ βραδυνὸ σιδηρόδρομο καὶ νὰ μποῦμε τὸ βράδυ στὰ Τρίγκαλα φοριτωμένοι κυνήγι.

Εὐπνήσαμεν πολὺ πωρνό, καὶ ἀπὸ ρίξαμαν ὅτα ξύλα μᾶς περισσεύαν στὴ φωτιά, περιμέναμαν νὰ φέξῃ γιὰ νὰ ξεκινήσωμε, ὅταν ἀκοῦμε ποδηβολητὸ καὶ κουβέντες στὴ θύρα. Μιλοῦσαν τούρρικα. Βάνουν τὸ κλειδί στὴν κλειδωνιά, «γκράκ—γκρούκ!» ἡ κλειδωνιά, ἡμεῖς σιωπῇ! "Ἡ θύρα εἴταν καλὰ κλεισμένη ἀπὸ μέσα. Οἱ τούρκοι ἀπὸ τὸν καπνὸ, ποὺ ἔβγαине ἀπὸ τὸν καπνοδόχο, κατάλαβαν ὅτι μέσα εἴταν ἀνθρώποι, κι' ἄρχισαν νὰ φοβοῦνται, γιατί δὲν ἔξεραν τί λογῆς ἀνθρώποι εἶμασταν μέσα. "Ἦρθαν οἱ νοικοκυραῖοι νὰ διώξουν τοὺς ξένους. Φωνάζουν τούρρικα.

— Ἀνοίξτε μπρέ!

Ποῖος ἀνοίγε! "Εκεῖ ψηλά, στὰ χιονισμένα κι' ἔρημα βουνά, δὲ βρίσκεται δίκιο. "Ὅ,τι θέλει καὶ μπορεῖ καθένας κάνει χωρὶς νὰ φοβηθῇ τίποτε. "Ἀπὸ τὲς κουβέντες, πῶκχαν οἱ Τούρκοι καταλάβωσαν, γιατί ἔξεραμαν ὅλοι, ἐξὸν τοῦ Γιατροῦ καὶ τοῦ Καστανοῦ, ὅτι θὰ ἔρχονταν ἀπὸ τὸ βράδυ, ἀλλὰ ἔχασαν τὸ δρόμο κι' ἔπαθον τὸ διάολό τους ὅζω. Μᾶς ξαναφωνάζουν.

— Ἀνοίξτε, μπρέ γκισαύριδες!

Τοὺς ἀπολογιέται ὁ Κοντός:

— Δὲν ἀγνοίγομε, ἂν δὲν πᾶτε σ' ἐκεῖν' ἐκεῖ πέρα τὴ ράχη ὅλοι σας.

Εἴταν καμμιὰ τριανταριά νομάτοι πέρα-πέρα. Τοὺς ἔχομε μετρήσει ἀπὸ τὲς πολεμίστρες τοῦ σταθμοῦ.

— Ἀνοίξτε! (ἔακολουθοῦσαν νὰ φωνάζουν οἱ τούρκοι).

— Δὲν ἀνοίγομε! τοὺς ἀπολογιζάμεσταν ἡμεῖς).

Εἶχαμεν δίκιο νὰ μὴν τοὺς ἀνοίξωμε, γιατί οἱ τούρκοι εἶχαν ὅλα τὰ σημάδια νὰ μᾶς πάρουν γιὰ κλέφτες. "Υστερα κι' αὐτὸ νὰ μὴν τὸ πιστεύουν, ἀφορμὴ ἤθελαν νὰ σκοτώσουν καμπόσους γκισαύριδες καὶ νὰ τοὺς πᾶνε τὰ κεφάλια στὴ Δίσκᾶτα καὶ στὰ Γρεβενά γιὰ κλέφτικα! Οἱ τούρκοι δὲν ἐννοοῦσαν νὰ τραβιχτοῦν ὅπως τοὺς εἶπαμαν, γιὰ ν' ἀδειάσωμε τὸ σταθμὸ τους, καὶ ἔτσι στὰ καλὰ καθούμενα, τὸν ἤυραμαν τὸ σογιὰ μὲ τὸ λωρὶ! Δὲν τὸ ἐλπίζαμαν νὰ μᾶς ξημερώσῃ τέτοια μέρα.

Μὲ τὸ «ἀνοίξτε» καὶ «δὲν ἀνοίγομε» πιάσαμεν ἔχτρα. "Ἀν ἀνοίγαμαν στὴν ἀρχή, μπορού-

σαμεν νὰ πιστέψωμε ὅτι θὰ ξεμπλέγαμαν χωρὶς ντράβαλλα, ἀλλὰ καθὼς τὸ καταντήσαμεν, δὲν εἶχε θεραπεία. "Ὅλην τὴν μέρα αὐτὴ ἡ δουλειὰ γένονταν — «Ἀνοίξτε! — Δὲν ἀνοίγομε!» Εἶχαμεν βάλει δύο ντουφέκια στὲς πολεμίστρες γιὰ νὰ μὴ γκρεμίσουν τὴ θύρα οἱ τούρκοι μὲ τὰ τσεκούρια, καὶ καθώμασταν μέσα περιμένον-

τὸ καταλαβαίνει καὶ χωρὶς νὰ τὸν καταλαβαίνουν ! ! !

— Ἀμα μπήκαμαν μέσα μᾶς φάνηκε πῶς μπήκαμαν μέσα σὲ φούρνο. Ἀμέσως μᾶς πήρε στὸ δωμάτιό του ὁ ἀξιωματικός, μᾶς ἔδωκε κι' ἐπιαμαν ρούμι καλὸ, κι' ἔβαλε νὰ μᾶς βράση καφφέ. Νόμισε στὴν ἀρχὴ ὅτι ἐρχόμασταν ἀπὸ τὸ τουρκικὸ, κατατρεγμένοι, ἀλλὰ τοῦ εἶπαμαν τὴν ἱστορίαν, τὸ τί τραβήξαμαν καὶ μᾶς λυπήθηκε σὰν ἀδερφός.

— Κατοικεῖδ ὦμορφο ἐκεῖ ψιλά, φωτιά μεγάλη, συντροφιά ἀδερφική, κούραση μὲ τὸ σακί, ὅλα αὐτὰ γέννησαν στὴν ψυχὴ μας τὸν πόθο καὶ τὴν ἀνάγκη νὰ μείνωμε στὸ σταθμὸ τοῦ Ζυγοῦ ἐκεῖνη τὴν ἡμέραν καὶ τὴν ἄλλην νὰ ξεκινήσωμε. Καὶ μπορούσαμε νὰ κάνωμε ἀλοιώτικα, μ' ἐκεῖνη τὴν κούραση πύχμααν ; Κρεμάσαμε λοιπὸν τὰ σακκούλια μας, τὰ ντουφέκια μας καὶ τὰς κάππες μας, καὶ στρωθήκαμαν γύρα στὴ θερμάστρα.

Ὁ Τρίγγας βλέποντας τὴν εὐγένεια τοῦ ἀξιωματικοῦ, δίνει τὸ ἓνα του μερδικὸ νὰ τὸ μαγειρέψουν γιὰ τὸν ἑαυτὸ τους οἱ στρατιῶτες,

καὶ προσφέρει ἀπὸ τὸ ἄλλο τὸ μερδικὸ, τῆς σκύλας του, ὅσο θὰ χρειάζονταν γιὰ νὰ φῶμε ἡμεῖς κι' ὁ ἀξιωματικός.

— Σᾶς εὐχαριστῶ πολὺ (λέει ὁ ἀξιωματικός) ἀλλὰ ἐγὼ κ' οἱ στρατιῶτες δὲ θὰ τὸ χελάσωμε σήμερον παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων.

— Τί λέτε, κύριε ἀξιωματικέ ; (τοῦ ἀπαντήσαμεν ὅλοι μ' ἓνα στόμα). Τί παραμονὴ λέτε ; Σήμερον εἶνε Χριστούγεννα !

— Μᾶς συμπαθᾷς ἡ ἀγάπη σας ! (εἶπε ὁ ἀξιωματικός, νομίζοντας ὅτι θέλαμαν νὰ τὸν χελάσωμε). Νὰ μὴ σᾶς κακοφανῇ ἂν σᾶς πῶ ὅτι οἱ τουρκοὶ καὶ τὸ νυχτοπερβάτημα σᾶς ἔκαναν νὰ χάσετε τὸ λογαριασμὸ τῶν μερῶν. Σήμερον ὁ μῆνας ἔχει 24 καὶ αὐριο θ' ἔχη 25. Αὐριο εἶνε Χριστούγεννα ! Νὰ ὁ μεροδείχτης μου ! Κάθε μέραν ὁ λοχίας μου βγάζει κ' ἓνα φύλλο. Ἄν δὲν εἶχαμαν τὸ μεροδείχτη ἐδῶ ψηλά στὴν ἐρημιάν, πῶχομε ἓνα μῆνα καὶ πλεῖστον κλεισμένοι, ὅχι μοναχὰ μέρες, ἀλλὰ καὶ μῆνες θὰ χάναμαν.

Τοῦχε πιάσει γὰρ ὁ ἀξιωματικός. Δὲ μπορούσαμε νὰ τὸν καταπείσωμε, κι' ἐκεῖ ποῦ αὐτὸς καλὰ καὶ σώναι ἔλεγε « 24 ἔχει ὁ μῆνας ! » κι' ἡμεῖς λέγαμαν « ἔχει 25 ! » αὐτὸς « παραμονὴ εἶνε σήμερον ! » καὶ ἡμεῖς « Χριστούγεννα ! » μπαίνει ἓνας μετσοβίτης μέσα, ποῦχε φέρει κατὰ φύνην γιὰ ν' ἀγοράσουν οἱ στρατιῶτες : ρίζι, τυρί, ψωμί, καὶ ἄλλα.

Ἀμα μπήκε μέσα ὁ Μετσοβίτης, ὁ ἀξιωματικός φώναξε :

— Μὴν πονοκεφαλᾶτε τώρα ! Ὁ Νικόλας θὰ μᾶς λύσῃ τὴν ἀπορία !

Καὶ γυρίζοντας τὸ λόγον πρὸς τὸ Νικόλα τοῦ λέει :

— Ὁρέ, Χριστούγεννα ἔχετε στὸ Μετσόβον σήμερον ἢ παραμονὴ ;

— Χριστούγεννα ! κύριε ἀξιωματικέ, (εἶπ' ὁ Νικόλας).

— Χριστούγεννα ! (ξανάειπε ὁ ἀξιωματικός, σὰ νὰ μὴν ᾔθελε νὰ τὸ πιστέψῃ).

— Χριστούγεννα ! (Ματάειπε ὁ Μετσοβίτης).

Τότε ὁ ἀξιωματικός γύρισε καὶ μᾶς εἶπε χαρούμενος :

— Τότες, βρε ἀδέρφια, ἔχετε ὀκτιο τοῦ λόγου σας ! Σᾶς ἔστειλε ὁ Χριστὸς ἐπίτηδες γιὰ νὰ μᾶς πῆτε. ... πῶς

αὐτὴν ἡμέραν Χριστὸς γεννᾶται ἐν Βηθλεέμ.....

Καὶ τὰ εἶπε αὐτὰ ψαλμωδικά.

Ἦστερα ξακολούθησε.

— Στὰ σωστά, ἂν δὲν ἔρχοσταν σεῖς, δὲ θὰ ἔεραμαν καθόλου. Κι' ὁ Νικόλας δὲ θὰ μᾶς ἔλεε τίποτε. Ποῦ θὰ εἴξερε αὐτὸς πῶς ἡμεῖς εἶχαμαν χαμένο τὸ καλαντάρι ἐδῶ ψηλά ! Θεϊκὴ οἰκονομία γιὰ τοὺς καημένους τοὺς ἀποκλεισμένους στὸ Χάνι τοῦ Ζυγοῦ ! Δοξάζω σε Θεέ μου !....

Καὶ λέγοντας τὰ λόγια αὐτά, ἔκανε τὸ σταυρό του, καὶ γιόμισαν τὰ μάτια του δάκρυα.

Ἦνθὰ σ' αὐτὰ ὅλα μπαίνει κι' ὁ λοχίας μέσα. Ὁ ἀξιωματικός τοῦ λέει :

— Ἐέρεις λοχία τ' ἔχομε σήμερον ;

— Νὰ δὰ ἡ ὥρα ! Καὶ πῶς δὲ ξέρω ; (εἶπε ὁ λοχίας) Βῆδι μαθὲς εἶμαι ; Ἐχομεν 24 τοῦ μηνος, παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων.....

Ἐχομε Χριστούγεννα ! βρε χαμένε ! (τοῦ λέει ὁ ἀξιωματικός). Κάποτε θὰ λησμονήσεις νὰ βγάλῃς φύλλο ἀπὸ τὸ μεροδείχτη, ξεχασμένε !

Ὁ λοχίας δὲ μπορούσε νὰ τὸ πιστέψῃ, ἀλλὰ ἀφοῦ τὸν βεβαιώσαμεν ὅλοι ὅτι εἶταν Χριστούγεννα, κι' ὄχι παραμονὴ, τὸ παραδέχτηκε κι' ὕστερα ἀπὸ κάμποση συλλογὴ εἶπε :

— Θὰ εἶταν ἐκεῖνη τὴν μέραν, κύριε ἀνθυπου-

λουχαγέ, ποῦ πῆγα νύχτα στὸ κυνήγι, κι' ἐπειδὴς ἔλειψα ὅλην τὴν μέραν δὲν βγῆκε τὸ φύλλο ἀπὸ τὸ μεροδείχτη ! Ἀλήθεια, ἀλήθεια, κύριε ἀνθυπουλουχαγέ, Χριστούγεννα εἶναι σήμερον ! Χρόνους πολλοὺς τὸ λοιπὸν ! Χάχαχα ! ! Μωρὲ τί θὰ παθεῖναμαν σήμερον οἱ κλημένοι !

— Δὲν πάθαμαν τώρα τίποτε, (τοῦ εἶπε ὁ ἀξιωματικός) μόν' πάρε τὸ κρέας, ποῦ σοῦ δίνει ὁ κύριος καὶ ὁς το νὰ τὸ μαγειρέψουν νὰ φῶν κι' οἱ στρατιῶτες κι' ἡμεῖς ! . . .

Ὁ λοχίας ἔφυγε ἀπὸ μπροστά μας χαρούμενος κι' ἄμα βγῆκε ἀπὸ τὴ θύραν φώναξε μὲ μιὰ μεγάλη ρουμελιώτικη φωνάραν.

— Στρατιῶτες ! μὴ φάτε κρομμύδια, κι' ἐλγὲς σήμερον. βρέ, γιατί εἶνε πασκαλιά ! Ἔτσι λὲν αὐτοὶ ποῦσταν ἀπὸ τὸν κόσμον ! Ἡμεῖς εἶχαμαν χαμένα τὰ πασκάγια μας φαίνεται.

Σὲ λίγο ἦρθε ἓνας στρατιώτης καὶ πήρε τὸ κρέας. Ἡμεῖς ξαπλωθήκαμαν καὶ χωρὶς νὰ τὸ καταλάβωμε κοιμηθήκαμαν γλυκὰ γλυκὰ σὰν νὰ εἶμασταν στὸν κόρπον τοῦ Θεοῦ, ὡς τὰς ἑντεκα, ποῦ μᾶς ξύπνησε ὁ ἀξιωματικός νὰ φῶμε. Κάναμαν ἓνα φαγὶ τετρακούβερον. Τὸ τραπέζι δὲν σηκώθηκε ὡς τὰς ἑντεκα, τῆς νυχτὸς. Φαγί, πιτό, τραγοῦδι, χορὸ καὶ γλέντι.

Κοιμηθήκαμαν ἀπὸ τὰς ἑντεκα καὶ ὕστερα, καὶ τὰ χαράημερα σηκωθήκαμαν, ἀποχαιρετήσαμεν τὸν καλὸν τὸν ἀξιωματικὸν καὶ τοὺς ἄλλους στρατιώτες του, καὶ τραβήξαμαν ἴσια γιὰ τὴν Καλαμπάκαν καὶ τὰ Τρίκαλα, φορτωμένοι κυνήγι καὶ ἔχοντας μιὰ πολὺ ὦμορφη ἀνάμνηση τῶν Χριστουγέννων ποῦ κάναμαν ψιλὰ στὸν Πίντον.

Χ. Χρηστοδασείλης

Γ. ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ ΘΕΣΣΑΛΙΚΑ (1900)

1. ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ ΣΤΟΝ ΠΙΝΤΟ

Ζύγωναν τὰ Χριστούγεννα. Ήταν ὁ φοβερός καὶ τρομερός χειμώνας τοῦ 1890. Χειμώνας τέτοιος, ποὺ δὲν τὸν θυμόνταν οἱ γεροντότεροι νὰ ἔχη γίνει στὴ ζωὴ τους. Κάθε μέρα χιόνι, κάθε νύχτα χιόνι, κι αὐτὴ ἡ δουλειὰ βάζε ἀπὸ τὸν Ὀκτώβρη ὡς τὸ Μάρτη. Νόμιζε κανεὶς ὅτι ὁ Θεὸς ἐκείνη τὴ χρονιά εἶχε σοδειάσει ὅλο τὸ νερό του χιόνι. Χειμώνας μὲ δόντια, ποὺ λέει κι ὁ λόγος.

Στὲς 21 τοῦ Δεκεμβρίου, τέσσερες μέρες μπροστὰ ἀπὸ τὰ Χριστούγεννα, εἶχα ξυπνήσει πολὺ πρῶι καὶ καταγίνομουν ν' ἀνάψω τὴ φωτιά. Ξύλα καὶ κάρβουνα, δόξα τὸν Θεό, εἶχα πολλά, πάρα πολλά, καὶ τὰ εἶχα βάλει μὲ τὸν καιρό τους, γιατί εἶχα καταλάβει ἀπὸ τὸ σκυλὶ τοῦ γείτονά μου, ποὺ ἡῦρα ξεμερώνοντας τ' "Αἰ - Σωτήρα νὰ κοιμᾶται κουλούρα καὶ νὰ ᾿χη τὴ μύτη του χωμένη μέσα στὰ σκέλια του, ὅτι θὰ εἶχαμε χειμῶνα μεγάλο. Αὐτὸ μοῦ τό ᾿χει μάθει ὁ πιστικὸς τοῦ σπιτιοῦ μου — Θιὸς σχωρέσ' τον! — ὅταν πήγαινα στὰ πρόβατα, ἕνας ψηλὸς γέροντας ὡς ἐκεῖ ἀπάνω, ποὺ ἔκανε ἐξήντα χρόνια πιστικὸς κ' ἤξερε ὅλα τ' ἄστρια μὲ τ' ὄνομά τους, πότε βγαίνουν καὶ πότε βασιλεύουν, σὰν πῶς ἤξερε τὰ πρόβατα καὶ τὰ γίδια τοῦ κοπαδιοῦ ποὺ βοσκοῦσε. Δὲν εἶχε φέξει καλὰ κ' εἶχα ἀκόμα τὴ λάμπα μου ἀναμμένη. Ζύγωσα στὸ παραθύρι καὶ κοιτάω ἔξω : χιόνι καὶ κακό. Μιὰ πήχη εἶχαν οἱ δρόμοι τῶν Τρικκάλων. Ὁλη ἡ γῆ ἦταν σαβανωμένη μὲ τὸ κατάστρεφ τοῦ χιονιοῦ σεντόνι. Νέκρα καὶ βουβαμάρα σ' ὅλη τὴν πόλη. Οἱ δρόμοι ἔρημοι. Ἀληθινὴ εἰκόνα νεκρόπολης! Κάθε σπίτι καὶ μεγάλος τάφος, καὶ κάθε καπνοδόχος, ποὺ ἀπόλαε καπνὸ τὸν ἀνήφορο, πρὸς τὰ οὐράνια, καὶ γιγάντιο ἐντάφιο θυμιατήρι. Μονάχα ποῦ καὶ ποῦ ἀκούονταν οἱ βραχνὲς καὶ λυπητερὲς φωνὲς τῶν σαλεπάδων, ποὺ φώναζαν «σαλέπππ! σαλέπππ!...», σὰν πῶς ἀκούεται στὸ τρισκόταδο τῆς νύχτας ἡ κλαψάρικη φωνὴ τοῦ γκιώνη ποὺ φωνάζει : «γκιώνννν! γκιώνννν!», καὶ μοῦ φαίνονταν πῶς οἱ φωνὲς ἐκείνες τῶν σαλεπάδων, «σαλέπ-επ-επ-επ!...», ἦταν τὸ ψυχομάχημα καὶ τὸ χαροπάλημα τῆς πόλης, ποὺ δὲ μπορούσε νὰ βαστάξῃ τὴ βαρυχειμωνιά καὶ λαντζόδερε γιὰ νὰ ξεψυχήσει, νὰ πεθάνῃ, ν' ἀφανιστῇ...

Σὲ λίγο, ἀκούω κούφιεσ πατημασιῆς «γκρούπ - γκρούπ - γκρούπππ!». Ἐτσι ἀκούονται, ὅταν ὁ τόπος εἶναι χιονισμένος. Ἀφηκριοῦμαι καλά. Οἱ πατημασιῆς ἀκούονταν δυνατώτερα. Χωρὶς ἄλλο, κάποιος ἔρχονταν στὸ σπῖτι μου. Σταμάτησαν στὴ θύρα μου καὶ μετὰ τὸ σταμάτημα ἄκουσα ἓνα δυνατό «τάκ - τάκ - τάκ!». Παραξενεύτηκα. Δὲν περίμενα νὰ μῶρθη κανένας τόσο σύνταχα. Εἶπα μέσα μου ὅτι κάποιος θὰ γύρευε τὸ γιατρό, ποὺ κάθονταν πλάι στὸ σπῖτι μου κ' ἔκανε λάθος καὶ χτύπησε τὴ δική μου τὴν αὐλόθυρα, ἀντὶ τοῦ γιατροῦ. Ὅσο ἐγὼ ἀργοῦσα ν' ἀκουστῶ πῶς πηγαίνω ν' ἀνοίξω, τόσο ἡ αὐλόθυρα βροντοῦσε δυνατώτερα «τάκ - τάκ - τάκ!!!» μετὰ βιάσῃ, μ' ἀγανάκτησῃ, μετὰ βλαστήμῃ. Ἐστρεψά ν' ἀνοίξω μετὰ τὸ θυμὸ στὴ μύτη κ' ἤμουν ἑτοιμὸς νὰ ψάλλω τὸν ἀναβαλλόμενον ἐκείνου ποὺ ἔρχονταν στὰ καλὰ καθούμενα νὰ μοῦ χαλάσῃ τὴν ἡσυχία, νὰ με βγάλῃ ἀπὸ τὸ δαυλὶ μου. Ἀνοίγοντας τὴ θύρα, βρέθηκα πρόσωπο μετὰ πρόσωπο μετὰ τὸν Κώστα Καρανίκα, τὸν ὑπηρέτη τοῦ Τρίγγα. Καὶ πρὶν λάβῃ τὸν καιρὸ ἐκεῖνος νὰ μοῦ πῇ τὸ σκοπὸ ποῦ ἔρθε, τὸν πρόλαβα ἐγὼ λέγοντας:

— Ἀά, ὦρέ! Πῶς κ' ἐδῶ; Μὴν τύχη κι ἄρρώστηκε τ' ἀφεντικό σου;

— Ὅχι μοῦ ἀπήντησε ἐκεῖνος, εἶναι καλὰ καὶ μοῦ εἶπε νὰ ἑτοιμαστῇς γιὰ τὸ κυνήγι καὶ σὲ μιὰ ὥρα νὰ βρεθῇς στὸ σταθμὸ τοῦ σιδηροδρόμου. Θὰ πᾶτε στὰ Χάσια. Εἶναι κι ἄλλοι μαζί. . . .

— Ποιοὶ ἄλλοι εἶναι; τοῦ εἶπα.

— Εἶναι, μοῦ εἶπε, ὁ Τσιῶνος, ὁ Κοντός, ὁ Καστανός, ὁ Γιατρός κι ὁ Βασιλάκης.

Τὴ στιγμὴ ποῦ μοῦ μιλοῦσε, τὸ στόμα του ὁμοιάζε μετὰ θύρα ἀναμμένου φούρνου, ποὺ καπνίζει σὰν ἀσβεσταριά. Τόσος ἀχνὸς πολὺς ἔβγαινε ἀπὸ τὸ στόμα του!

Ἀμα εἶπε τὰ λόγια αὐτὰ ὁ Κώστας, ἔστρεψε γιὰ νὰ φύγῃ, ἀλλ' ἐπειδὴ μ' εἶδε ἀπρόθυμο καὶ σὰ δῖβουλο, ἔστριψε καὶ μοῦ ματάειπε:

— Ἀκουσες καλά; Ὑστερα ἀπὸ μιὰ ὥρα στὸ σιδηρόδρομο! . . .

Κ' ἔφυγε «γκρούπ - γκρούπ - γκρούπππ!» μέσα στὸ χιόνι, ἀφήνοντας πίσω του ἀκέραιο σύννεφο ἀπὸ τὸν ἀχνό του.

Ἐνῶ ἐκεῖνος ἔφευγε, χωρὶς νὰ γυρίσῃ πίσω νὰ ἰδῇ, κ' ἔγινε ἀφαντοῦς ἀπὸ μπροστά μου, ἐγὼ ἀκούμπησα στὴ θύρα καὶ ρωτοῦσα μέσα μου ἂν ἀλήθεια ἄκουσα τὰ λόγια τοῦ Κώστα Καρανίκα, τοῦ ὑπηρέτη τοῦ Τρίγγα, ἢ ἐπλάσε ὁ νοῦς μου τὸ φάντασμά του. Καὶ θὰ ἔμενα γιὰ πολλὴν ὥρα συλλογισμένος, ἂν δὲ μ' ἀνάγκαζε τὸ κρῦο νὰ γυρίσω μέσα στὸ σπῖτι. Ἀμα μπῆκα μέσα στὸ σπῖτι καὶ βρέθηκα σιμὰ στὴ θερμάστρα μου, κατὰλαβα ὅλη τὴ γλύκα τῆς ζέστας καὶ λογάριασα ὅλη τὴν κακοπόρεια τοῦ κυνηγιοῦ, μέσα στὰ χιόνια, στὰ λόγγα, στοὺς γκρεμούς, στοὺς ἀνήφορους, στοὺς κατήφορους καὶ στὰς κακοτόπιες. . . ἀλλὰ πῶς ν' ἀποφύγω; Τὸ θεωροῦσα ντροπὴ μου νὰ μὴ πάγω, ἐγὼ ποὺ ἤμουν ὀνοματισμένος ὅτι κυνηγοῦσα πάντα τοὺς κιντύνους.

Βρέθηκα σὲ μιὰ μεγάλη διβουλιά, ποὺ προτιμοῦσα νὰ τύχαινα ἄρρωστος, γιὰ νὰ ἀρνηθῶ μετὰ κάποια δικιολογία.

Ἀπὸ τὴ μιὰ τὴ μεριὰ μ' ἀγκάλιαζε, σὰν ἡ πλὴν ἐρωτότροπη καὶ τρυφερὴ ἀγαπητικὴ, ἡ φωτιά τῆς θερμάστρας, ἡ ἡσυχία καὶ τὰ βιβλία τῆς βιβλιοθήκης μου, κι ἀπὸ τὴν ἄλλη τὴ μεριὰ μετὰ τραβοῦσε ἡ καλὴ συντροφιά, ἡ γλύκα τοῦ κυνηγιοῦ, ποὺ θὰ κάναμε δυὸ μέρες ψηλὰ στὰ βουνὰ τῶν Χασίων, μέσα στὰ χιόνια, κ' ἡ εὐχαρίστηση ποῦ γεννοῦν οἱ κίντυνοι, ὅταν τοὺς περνάει κανένας καὶ τοὺς θυμᾶται ὕστερα σὰν ὄνειρο καὶ τοὺς βλέπει μετὰ τὸ νοῦ σὰν εἰκόνα ποὺ πετάει ψηλὰ στὸ γαλάζιο στρῶμα τ' οὐρανοῦ, σὰν κοπάδι πουλιῶν ποὺ φεύ-

γουν στὸν ἀγέρα, σὰν ἄσπρα σύννεφα ψιλὰ καὶ πουπουλένια, ποὺ ταξιδεύουν στὸ φύσημα ἀλαφροῦ ἀνέμου, καὶ πότε ἀναλυοῦνται καὶ χάνονται καὶ πότε ξανασμίγουν καὶ τρέχουν - τρέχουν γοργὰ κι ἀσυλλόγιστα στ' οὐρανοῦ τὰ διάπλατα πέλαγα, γιὰ ν' ἀποχαθοῦν στὸ ἄπειρο. Σκέφτηκα, σκέφτηκα, σκέφτηκα καὶ πότε ἔρριχνα τὴ ματιά μου στὴ φωτιά τῆς θερμάστρας ποὺ ἄπλωνε μιὰ γλυκὴ καὶ ἀσπροκόκκινη φλόγα καὶ ροκανοῦσε τὰ ξηρὰ ξύλα σιγὰ - σιγὰ, «κράκ... κράκ... κράκ», σὰν τὸ μικρὸ σκυλάκι ποὺ ροκανάει τὰ κόκκαλα ποὺ πετοῦν ἀπὸ τὸ τραπέζι, καὶ πότε τὴν ἔρριχνα στὸ χιόνι ποὺ ἔπεφτε ταπεινὰ - ταπεινὰ καὶ ἡσυχὰ - ἡσυχὰ ἀπὸ τὸν οὐρανό, σὰν ἄσπρα φύλλα ἀπὸ τ' ἀπριλιάτικα ἄνθια, σὰν ψιλὰ - ψιλὰ φτερά ἀπὸ κορμὶ κύκνου «φφ... φφφ... φφφφ...».

Στὸ τέλος νίκησε ἡ φιλοτιμία, τὸ κυνήγι, ἡ συντροφιά, τὰ κάλλη τοῦ χειμῶνα καὶ στὴ στιγμή φόρεσα τὰ χειμωνιάτικα τὰ φορέματα τοῦ κυνηγιοῦ, ζώστηκα τὴ φουσεκοθήκη μου καὶ τὰ μαχαίρια μου, κρέμασα ζερβιά μου ἓνα στρατιωτικὸ παγούρι γεμάτο κονιάκι, πῆρα τὸ ντουφέκι μου παραμάσκαλα καὶ τὴ στιγμή ποὺ κλειοῦσα τὴ θύρα τοῦ σπιτιοῦ μου κοίταξα κατὰ τὴ θερμάστρα καὶ μοῦ φάνηκε πὼς ἄκουσα τὴ φλόγα τῆς φωτιᾶς νὰ μοῦ λέη μ' ἀνθρωπινὴ καὶ ξάστερη φωνή :

— Τί ζουρλὸς ποὺ εἶσαι, καημένε, νὰ μ' ἀφήσης νὰ σβηστῶ καὶ σὺ νὰ τρέχης στ' ἄγρια βουνά!...

Ἔκλεισα τὴ θύρα γλήγορα - γλήγορα, γιὰ νὰ κόψω κάθε κουβέντα μὲ τὴ ζέντα, κατέβηκα στὴν αὐλή, ἄνοιξα τὴν ἐξώθυρα καὶ βγαίνοντας τὴν ἔκλεισα μὲ τὸ κλειδί, κ' ἔκανα τὸ σταυρό μου ἀπὸ συνήθειο, ποὺ μόχει μένει ἀπὸ τὰ μικράτα μου, ὅταν ἦμουν πλιότερο εὐτυχισμένος ἀπ' ὅ,τι εἶμαι σήμερα καὶ δὲ γνωρίζω τὸ ὄνομα τῆς ἐπιστήμης - τῆς ἐπιστήμης τῆς ψεύτικης - κι ὅλες μου τὲς ἐλπίδες κρεμοῦσα στὴ θρησκεία.

Στὴ διαταγμένη ὥρα βρέθηκα στὸ σταθμὸ τοῦ σιδηροδρόμου, ὅπου ἀντάμωσα κι ὅλους τοὺς ἄλλους, ποὺ μὲ περίμεναν, καὶ κουβεντιάζοντας ἄλλοι ἔλεγαν πὼς θὰ πάω κι ἄλλοι πὼς ὄχι.

Μπήκαμε στὸ σιδηρόδρομο, μὲ τὰ πέντε μας σκυλιὰ - τὰ λαγωνικὰ - καὶ σὲ μιὰ ὥρα ἀπάνω - κάτω ἤμασταν στὴν Καλαμπάκα κι ἀπ' ἐκεῖ, σκίζοντας τ' ἄγρια καὶ φοβερὰ βράχια, ποὺ 'ναι χτισμένα τὰ μοναστήρια τῶν Μετεώρων, τραβήσαμε γιὰ τὰ Χασιά, στὴν πατρίδα τῶν Μπλαχαβαίων, φορτωμένοι ὁ καθένας τὰ χρειαζομένά του, κάπα, ψωμί καὶ τὰ λοιπά.

Γιὰ νὰ εἶμαι ἀληθινώτερος, λέω ὅτι δὲν ἦμουν οὔτε εἶμαι καὶ οὔτε θὰ εἶμαι ἴσως ποτὲ καλὸς κυνηγός. Μ' ἀρέσει τὸ κυνήγι, ἀλλὰ καλύτερα στὸ πιάτο. Δὲ χάνω ποτὲ τὸ νοῦ μου, ὅπως τὸν ἔχασαν πολλοί. Δὲν εἶμαι ὅμως καὶ γιὰ πέταμα ὡς κυνηγός. Ματιάζω καλὰ τὸ στεκούμενο σημάδι, ἀλλὰ τὸ τρεχάτο δὲν τὸ πιτυχαίνω εὐκολὰ - εὐκολὰ, γι' αὐτὸ ἀριὰ καὶ ποῦ σκότωνα ἀγρίμι πῶ-τρεχε ἢ πουλὶ ποὺ πετοῦσε, κι ὁ λόγος - ἄς τὸ εἰπῶ κι αὐτό - ποὺ προσκαλοῦμαι γιὰ μακρυνὰ κυνήγια δὲν εἶναι ἄλλος, παρὰ ὅτι τρέχω πολὺ, ὅτι κόβω δρόμο, ὅτι ξέρω νὰ βάνω καρτέρια κι ὅτι τραγουδῶ κλεφτικὰ τραγουδία καὶ ξέρω νὰ λέω παραμύθια τὸ βράδυ, ὅταν συμμαζεβομέστε σὲ κανένα ἐρημοκκλήσι ἢ σὲ κανένα ἐρημομάντρι.

Ὅλη τὴν μέρα περβατήσαμε ἀνηφόρους, κατηφόρους, λόγγα, μονοπάτια, κακοτοπιές, νεροσυρμές καὶ φτάσαμε στὴν Ἀσπροκκλησιά, ψηλὰ στὰ τούρκικα τὰ σύνορα. Τὸ καλὸ ἦταν ὅτι τὸ χιόνι, δυὸ καὶ τρεῖς πῆχες ἐκεῖ πέρα, ἦταν ξηρὸ καὶ μοναχὰ καμμιά δυὸ πιθαμές ἦταν σὰν ἀλεῦρι σιμιγδάλι. Οἱ στρατιω-

τικοί σταθμοί, τούρκικοι κ' ἑλληνικοί, ἦταν ἔρημοι· γιατί οἱ στρατιῶτες, ἐξαιτίας πού κλειόνταν οἱ δρόμοι, ἔφευγαν, γιατί, ἂν δὲν ἔφευγαν, θά κιντύνευαν νὰ πεθάνουν τῆς πείνας. Σταματήσαμε νωρίς ἀκόμα μέσα σ' ἓνα τούρκικο σταθμό, ὅπου ἠύραμε στεγνὰ ξύλα καὶ πολὺ ὁμορφο κατοικιῶ, γιὰ νὰ περάσουμε τὴ βραδυὰ μας. Ἀλήθεια, περάσαμε μιὰ λαμπρὴ νύχτα, γιατί ὁ καθένας μας ἦταν ἱκανὸς νὰ ξαχλιάζη τοὺς ἄλλους. Ἡ κούραση μᾶς εἶχε μουδιάσει τὰ ποδάρια καὶ τὸ βάρος τῶν πλάτες.

Φάγαμε μὲ τόση ὄρεξη, πού μόνα σὲ τέτοιες περιστάσεις μπορεῖ νὰ 'χη κανεὶς, καὶ ξαπλωθήκαμε τρύγυρα = τρύγυρα στὴν ὁμορφὴ φωτιά πού εἶχαμε στήσει στὴ μέση τοῦ κατοικιοῦ, γιὰ νὰ μπορούμε νὰ χωροῦμε ὅλοι. Ὑστερα ἀπὸ τὸ φαγητὸ ἀρχίσαμε τὰ τραγούδια, ὕστερα ἀπὸ τὰ τραγούδια τὸ χορὸ κ' ὕστερα ἀπὸ τὸ χορὸ βάλαμε κι ἄλλα ξύλα στὴ φωτιά καὶ στρωθήκαμε κατὰ γῆ. Ὀλίγο κατ' ὀλίγο ἀρχισαν νὰ βασιλεύουν τὰ μάτια μας κ' ἓνας μὲ τὸν ἄλλον κοιμηθήκαμεν, ἔχοντας κι ὡς στρῶμα κι ὡς σκέπασμα ὁ καθένας τὴν κάπα του κι ὡς προσκέφαλο τὸ σακκούλι του. Ἐννοεῖται πὼς τὰ ποδάρια μας ἔμεναν ἔξω ξέσκεπα, ἀλλὰ δὲν κρύωναν, γιατί φορούσαμε καὶ στὸν ὕπνον τὰ μακρὰ ποδήματά μας. Ὅλην τὴν νύχτα ἡ φωτιά πήγαινε κ α ρ μ ο κ α ν ι, γιατί πότε ὁ ἓνας καὶ πότε ὁ ἄλλος τὴν συδαυλίζαμε καὶ ρίχναμε χοντρά ξύλα.

Πρῶι - πρῶι, ἀφοῦ πυρωθήκαμε καλὰ - καλὰ καὶ προγευτήκαμε, πήραμε τὰ ντουφέκια μας καὶ τὰ φορτιά μας καὶ ξεκινήσαμε. Τραβήξαμε κατὰ τὸ βασίλειμα τοῦ ἡλιοῦ.

Μὴ λησμονήσωμε ὅμως ὅτι ὁ μῆνας ἐκείνη τὴν ἡμέρα εἶχε 22.

Ὁ καιρὸς ἦταν μαλακὸς καὶ χιονίζε ψιλὰ - ψιλὰ. Ὁ δρόμος ἦταν ἀπάτηγος, κι ὅσο νὰ πᾶμε σ' ἓνα μέρος, πού ἔπρεπε νὰ ἀνοίξωμε καὶ νὰ πιάσῃ ὁ καθένας τὸ δρόμο του, πηγαίναμε μαζὶ καὶ μὲ τὴν ἀράδα, πότε ὁ ἓνας καὶ πότε ὁ ἄλλος ἔμπαινε μπροστά, γιὰ νὰ κόβῃ τὸ δρόμο, μὲ τῶν κλάπες στὰ ποδάρια. Οἱ κλάπες εἶναι, σὰν νὰ ποῦμε, ἓνα εἶδος τσαρούχια τοῦ χιονιοῦ, φκιασμένα ἀπὸ ξύλο κι ἀπὸ λωρίδες ἀπὸ βοϊδοτόμαρο, σὰ μικρὰ τεψιά, χωρὶς κόθρους. Τὸ χιόνι ἦταν πολὺ καὶ τὸ κυνήγι δύσκολο στὴν περβατησιὰ κ' εὐκολο στὸν τορὸ.

Τ' ἀλάφια καὶ τὰ ζαρκάδια βγαίνουν σύνταχα στὴ βοσκὴ κι ἔπρεπε νὰ πέσωμε στὸν τορὸ τους. Ἀλλὰ τί βοσκὴ θαρρεῖτε ἔκαναν τὰ καημένα; Ξεφλούδιζαν τὰ χαμόδεντρα ἢ ροκανοῦσαν τὰ λιανόκλαδά τους! Περβατήσαμε ὡς δυὸ ὥρες δρόμο - δρόμο μὲ χιόνι, πού δὲν ἦταν καλὸ - καλὰ οὔτε μιστῆς ὥρας δρόμος - κι ἀκόμα δὲ εἶχαμε πιτύχει ὁμλὴ ἀγριμιοῦ! Μεγάλῃ ἐρημιᾷ βασίλευε γύρω μας. Ἄλλο ἀπὸ μᾶς κι ἀπὸ τὰ σκυλιὰ μας δὲ φάνταζε. Οὔτε πιτούμενο οὔτε τετράποδο γέλαζε πουθενά. Ὁ Τρίγας, πού ἔκανε τὸν ἀρχηγὸ τῶν κυνηγῶν, γιατί, ἂν καὶ δὲν ἦταν ἀκόμα 45 χρονῶν, εἶχε σκοτώσει, καθὼς ἔλεγε, 79 γουρούνια, μικρὰ - μεγάλα, 17 ἀλάφια, 14 λύκους, καμμιά ἑκατὸν πενήντα-ριὰ ζαρκάδια κι ἀλογάριαστα πουλιὰ, ἀλπὲς καὶ λαγούς, ἦταν στὴ μέση, ἔχοντας ἀπὸ μᾶς τοὺς ἄλλους τρεῖς μπροστὰ καὶ τρεῖς πίσω, μᾶς ἔλεγε ἱστορίες τοῦ κυνηγιοῦ: πὼς στὸ τάδε βουνὸ σκότωσε ἓν' ἀλάφι πού βγῆκε ἑκατὸν εἰκοσι ὀχτώμιση ὀκάδες, ἔξὸν ἀπὸ τὸ τομάρι του, τὸ κεφάλι του καὶ τὰ κέρατά του· πὼς σ' ἓν' ἄλλο πάλε βουνὸ ἔχασε τὸ δρόμο καὶ τοὺς συντρόφους του καὶ κοιμήθηκε ἔξω στὸ χιόνι, ἀπὸ κάτω ἀπὸ ἓναν ἔλατο μὲ τὴν κάπα του μοναχά, σὰν νὰ σὲ γδύσῃ ὁ Θεός· πὼς στὸ τάδε μέρος εἶχε πέσει σ' ἓνα λάκκο μέσα καὶ κάθησε ἐκεῖ ἔξη ὥρες, κι ἂν δὲν περνοῦσε κατὰ τύχῃ ἓνας πιστικός, πού γύρευε κάτι γίδια πού 'χε χαμένα, θά κοκκάλιαζε ἐκεῖ μέσα, κι ἄλλα πολλὰ.

Ἀπάνω στὴν κουβέντα ἀρχισαν τὰ σκυλιὰ «κλιάφ - κλιάφ - κλιάφ»...

καὶ μαζεύτηκαν σωρὸ σ' ἓνα μέρος. Ἦταν καμμιὰ ἑκατοστὴ δρασκέλες πλιὸ μπροστὰ ἀπὸ μᾶς. Ὁ Τρίγγας ἔκοψε τὲς ἱστορίες καὶ φώναξε γελοῦμενος:

— Ἀ! ἄ! τσάκισε, τέλος πάντων, ὁ διάβολος τὸ ποδᾶρι του! Μπήκαμε στὸν τορὸ... ἀλλὰ σάμα δὲ μοῦ πολυαρέσουν τὰ γαυγίσματα τῶν σκυλιῶν. Δὲν κάνουν δρόμο καὶ θαρρῶ πὼς ἔχομε μπροστὰ μας λύκους...

Τρέξαμε ἀπάνω στὰ σκυλιά, ποὺ δὲν προχώραγαν, ἀλλὰ ἔκαναν κύκλους σὰν ἀλαφιασμένα, καὶ βλέπομε τοροὺς ἀπὸ λύκους. Εἶναι ἀπαράλλαχτοι σὰν τῶν σκυλιῶν, ἀλλὰ ὀλίγο μεγαλύτεροι.

— Σὰν πόσοι νά' ναι τὸ κοπάδι τοῦ διαβόλου; εἶπε ἓνας καὶ κοίταξε τί θὰ πῇ ὁ Τρίγγας.

Ὁ Τρίγγας κοίταξε τοὺς τοροὺς μὲ ἔγνοια καὶ κουνοῦσε τὸ κεφάλι του, σὰν νὰ μὴν τὸ πίστευε.

— Τί λές, ὦρὲ Τρίγγα; τοῦ εἶπε ἓνας ἄλλος. Ἐχει πολὺ πράμα;

— Τί νὰ σᾶς πῶ, βρὲ παιδιά, εἶπ' ὁ Τρίγγας ξέκαρδα. Δὲν εἴμεστε καλὰ. Ἐχομε μπροστὰ μας ἀπάνω ἀπὸ δέκα λύκους. Ἡ ὁμλὲς εἶναι ἔγκαιρες κ' ἡ λυκοσυντροφιά πάει ξέγνοιαστα κι ἄργα - ἄργα, σὰ σὲ ξόδι. Κοίταξτε τὲς πατημασιὲς πὼς εἶναι ταχτικές!... Σὰν νά' ναι στρατιῶτες τῆς γραμμῆς, τὸ βιὸ τοῦ διαβόλου! Καλὰ ἂν δὲν βροῦν μπόδιο καὶ τραβήξουν, ἀλλ' ἂν βροῦν καὶ γυρίσουν πίσω;...

Καὶ λέγοντας αὐτὰ τὰ λόγια, μᾶς ἔδειχνε τὲς πατημασιὲς μὲ τὸ γλοῦπο τοῦ ντουφεκιοῦ του, σὰν ὁ δάσκαλος τὰ γράμματα στὸ μαυροπίνακα μὲ τὸ δειχνί.

— Καὶ τί νὰ κάνωμε τὸ λοιπόν; ρώτησε τρίτος τὸν Τρίγγα.

— Ἡ θὰ σταθοῦμε ἢ θ' ἀλλάξωμε δρόμο, ἀπολογήθηκε ὁ Τρίγγας, σὰν ἄνθρωπος ποὺ συνήθιζε νὰ διατάζῃ. Ἀλλά... ξακολούθησε, ἂν σταθοῦμε, θὰ ξεπαγιάσωμε ἀπὸ τὸ κρύο, ἂν ἀλλάξωμε δρόμο, δὲ θὰ πᾶμε ἐκεῖ ποὺ θέλομε καὶ θὰ κοπιάσωμε ἀνώφελα! Τί τὰ θέλετε; μὲ τὸ ἔρημο τὸ χιόνι δὲ μπορεῖ νὰ πάῃ κανένας ὅπου θέλει κι ὅπως θέλει. Σοῦ κόβει τὸ ἔρημο τὰ ποδάρια καὶ σοῦ θαμπώνει τὰ μάτια.

Τότε κ' ἐγώ, νομίζοντας πὼς ἦρθε ἡ ἀράδα μου νὰ μιλήσω, εἶπα ἓνα δημοτικὸ στίχο, ποὺ εἶχε τὸν τόπο του:

— Μπροστὰ νὰ πάω σκιάζομαι, πίσω νὰ πάω φοβοῦμαι! Νὰ σταθοῦμε δὲν κάνει, νὰ πᾶμε μπροστὰ δὲν κάνει, νὰ ἀλλαξοδρομήσωμε δὲν κάνει... Τί θὰ κάνωμε λοιπόν, κύριε ἀρχιστράτηγε; Ἐμπρός! δῶσε τὸ σκέδιό σου κ' εἴμεστε πρόθυμοι νὰ βαρέσωμε τὸν ἐχτρώ!

Λέγοντας αὐτὰ τὰ λόγια μὲ τόση ξεγνοιασιά, δὲν ἐνιωθα καθόλου ἢ, καλύτερα, δὲν ἤθελα νὰ νιώσω σὲ τί κίνδυνο βρισκόμασταν ἐκείνῃ τῇ στιγμή.

Ὑστερα ἀπὸ κάμποση συλλογὴ, ὁ Τρίγγας εἶπε:

— Εἶναι καμμιὰ φορὰ κάτι περιστάσεις, ποὺ πρέπει νὰ κάνῃ κανένας τὸ ἐνάντιο...

— Ἐμπρός, λοιπόν, τὸ ἐνάντιο! τοῦ εἶπα γελοῦμενος.

Ὁ Τρίγγας, ὕστερα ἀπὸ λίγη σιώπη, ξακολούθησε:

— Ἀν σᾶς βαστάῃ, ὦρὲ παιδιά, νὰ κάνωμε τὸ ἐνάντιο, νὰ τραβήξωμε ἀπα-ναθιὸ στοὺς λύκους! Μέρα εἶναι. Εἴμεστε ἑπτὰ ντουφέκια. Ἀν τύχη καὶ μπλα-τσαστοῦμε καὶ σκοτώσωμε ἓνα-δυὸ ἀπ' αὐτουνοὺς, φεύγουν οἱ ἄλλοι καπνός! Καὶ πρέπει νὰ 'ναι πολὺ πεινασμένοι οἱ ἀντίχριστοι! Εἶναι φευγάτοι ἀπὸ ψηλότερα κ' ἐκεῖ οὔτε χωριά εἶναι οὔτε βρίσκονται πρόβατα, βόδια, ἄλογα, μου-λάρια, γαῖδούρια. Πρέπει νὰ 'ναι πολὺ πεινασμένοι οἱ διάβολοι! Δὲν ξέρετε

πόσο φοβήθηκα. Θυμήθηκα μιὰ παλιά ιστορία, πού κόντεψε νὰ γίνω πανηγύρι τους.

— Καμμιά φορά, εἶπα πάλε ἐγώ, οἱ περιστάσεις τὸ καλοῦν νὰ γίνη παράβαση τοῦ κανονισμοῦ. Ὁ κανονισμὸς εἶναι ἄψυχο πράμα. Ἔτσι μᾶς τὸ ἔλεγον καὶ στὴν θεωρία, ὅταν ἦμουν στρατιώτης. Ὅλο μὲ τὸν κανονισμὸ πιάλε δὲν βγαίνει κανεὶς σὲ κεφάλι.

Ξεκινήσαμε, ἀκολουθώντας τὸν τορό - τορό. Τὰ σκυλιά, ἅμα μᾶς εἶδαν νὰ κόβουμε δρόμο, τράβηξαν χαρούμενα ἐμπρός, ἀλλ' ὁ Τρίγγας τὰ μαύλισε καὶ δὲν τ' ἄφησε νὰ πηγαίνουν πολὺ μπροστά.

— Σιγά - σιγά! εἶπε. Δὲ βιάζομεστε. Ἐχσμε καιρό. Ὅσο πᾶχουμε τοὺς λύκους στὸ δρόμο μας, μόνον γιὰ τὰ κεφάλια σας πρέπει νὰ συλλογίζομεστε, κι ὄχι γιὰ ἄλλο τίποτε.

Πηγαίναμε, πηγαίναμε καὶ ὅλο μπροστά μας ὁ λυκοτορός, ἔγκαιρος - ἔγκαιρος.

Ὁ Τρίγγας φώναζε κάπου - κάπου μ' ἀγανάκτηση:

— Ἐ! ὦρὲ κοπάδι τοῦ διαβόλου, πού ἔπεσες μπροστά μας σήμερα!

Ἐκεῖ πού πηγαίναμε, ἓνας λαγὸς μᾶς ἔκοψε τὸ δρόμο.

— Λαγὸς! λαγὸς! φώναξαν ἓνας - δυό.

— Μωρέ, βαρεῖτε τον τὸν ἀντίχριστο εἶπ' ὁ Τρίγγας στοὺς μπροστινοὺς. Εἶναι κακὸ σημάδι νὰ μᾶς κόψη τὸ δρόμο λαγὸς, κι ἂν δὲν τοῦ φᾶμε τὸ κεφάλι. . .

Δὲν πρόφτασε ν' ἀποτελειώσῃ τὸ λόγο του ὁ Τρίγγας, κ' οἱ μπροστινοὶ τράβηξαν δυὸ ντουφεκιές «μπάμ-μπάμ!» καὶ πᾶρ τον κάτω ὁ λαγὸς! Ρίχτηκαν ὅλα τὰ σκυλιά ἀπάνω του, ποῖο νὰ τὸν πρωταρπάξῃ καὶ στὴ στιγμή μᾶς τὸν παρουσίασαν. Ὁ Τρίγγας πῆρε τὸ λαγὸ στὸ χέρι καὶ τὸν κοίταζε καλὰ - καλὰ στὸ κεφάλι, σὰ νὰ γύρευε νὰ βρῇ κανένα πράμα γραμμένο νὰ τὸ διαβάσῃ, καὶ σούφρωσε τὰ φρύδια του, λέγοντας σὰν ἀπὸ μέσος του:

— Νὰ πάρῃ ὁ διάβολος, νὰ πάρῃ! Δὲ θά 'χωμε καλὸ κυνήγι. Θὰ ὑποφέρωμε. Ἐχομε ἀπολαβή, ἀλλὰ βάσανα καὶ στενοχώρια καὶ κόπους. Θὰ ὑποφέρωμε. . .

Βγάζω ἐκείνη τὴ στιγμή τ' ὠρολόγι μου καὶ βλέπω μιὰ ὥρα ὕστερα ἀπὸ τὸ μεσημέρι. Δὲν πεινοῦσα, γιατί εἶχαμε φάγει καλὰ τὸ πρωί, ἀλλ' ἡ ἰδέα ὅτι ἦταν περασμένη ἡ ὥρα μοῦ 'φερε ὄρεξη καὶ πρότεινα νὰ καθήσωμε νὰ φᾶμε. . . Ἡ γνώμη μου ἔγινε παραδεχτὴ καὶ ἀμέσως στρωθήκαμε ψηλὰ στὸ χιόνι κι ἀρχίσαμε νὰ τρώμε ψωμότυρο καὶ νὰ σβήνουμε τὴν δίψα μας μὲ κρασί, πού 'χαμε στὴν πλόσκα, πίνοντας καθένας μὲ τὴν ἀράδα.

Ἐνῶ ἡμεῖς τρώγαμε, τὰ σκυλιά βαροῦσαν δεξιά καὶ ζερβιά. Σὲ λίγο, μπῆκαν μὲς τὸ λόγγο καὶ δὲν φαίνονταν κανένα. Σὲ λίγο ἀκόμα, ἀκοῦμε μακρυνὰ γαυγίσματα «κλιάφ - κλιάφ - κλιάφ» καὶ λίγο - λίγο τὰ κλιαφίσματα ἐκεῖνα ἀκούονταν δυνατώτερα. Ὁ Τρίγγας, ἂν καὶ φαίνονταν ὅτι μασοῦσε, δὲν ἔτρωε, ἀλλ' ἦταν ὅλος παραδομένος στὸ γαύγισμα τῶν σκυλιῶν. Ἀκούονταν ἡ βουή πού ἔκαναν τὰ γαυγίσματα μέσα στὴ λακκιά, «κλιάφ! - κλιάφ! κλιάφ! . . .», καὶ χωρὶς ἡμεῖς οἱ ἄλλοι νὰ νιώσωμε τίποτε, πέτιέται σὰν ἀλαφιασμένος καὶ λέει βιαστικά:

— Σκωθῆτε γλήγορα, παιδιά, γιατί τὰ σκυλιά ἔπεσαν σὲ ἀγριογούρουνα! . .

Πετιόμαστε ὅλοι ἀπάνω κι ὅσο ἡμεῖς οἱ ἄλλοι νὰ συμμαζέψωμε ὁ καθένας τὴν κάπα του καὶ τὸ σακκούλι του, ὁ Τρίγγας εἶχε μπῆ μέσα στὸ λόγγο. Τὸν ἀκολουθήσαμε ὅλοι μὲ μεγάλη χαρά, ἀλλὰ ἅμα ξεκαμπίσαμε μιὰ μικρὴ ραχούλα, ἡ χαρά μας πάει χαμένη, γιατί εἶδαμε τὸ κοπάδι τῶν ἀγριογουρουνιῶν πού ἔφευγε, ἔφευγε σὰν ἀστραπή, κι ἂν ἡ Κοράκω τοῦ Τρίγγα ἔβγαине καμμιά

φορὰ μπροστὰ νὰ τοῦ κόψη τὸ δρόμο, τῆς ρίχνονταν ἓνα γουρούνι μεγάλο ἀπάνω τῆς καὶ τὴ μπόδιζε κι ἔτσι ἔβρισκαν καιρὸ τ' ἄλλα νὰ πάρουν δρόμο. Τρέχουμε ἀπὸ κοντὰ, φωνάζοντας καὶ κανοντας καρδιά τῶν σκυλιῶν, ἀλλὰ στὰ χαμένα, γιατί τὰ ποδάρια μας δὲν μπορούσαν νὰ φτάσουν τ' ἀγρίμια. Σὲ λίγο χάσαμε ἀπὸ μπροστὰ μας καὶ τὰ σκυλιὰ καὶ τὰ γουρούνια καὶ μόνο ἀριά - ἀριά ἀκούονταν ἀστενικὰ τὰ γαυγίσματα τῶν σκυλιῶν : « κλιάφ, κλιάφ, κλιάφ... ».

Ὁ ἰδρώτας ἔτρεχε ἀπὸ πάνω μας σιουρνάρα κ' ἔμπαινε στὰ μάτια μας κι αἰστάνομάσταν ἓνα τσουξιμο φοβερό. Ὁ Τρίγγας, ἀφοῦ ἀπελπίστηκε ὅτι τὰ σκυλιὰ δὲν θὰ μπορούσαν οὔτε νὰ κρατήσουν οὔτε νὰ γυρίσουν τὰ γουρούνια, γιατί ἦτον πολλά, μᾶς εἶπε μὲ χαλασμένη καρδιά:

— Σήμερα τὴ φάγαμα τὴν ἡμέρα ἄδικα τῶν ἀδίκων. Τώρα, ἄς τραβήξουμε ἐκεῖ πέρα, νὰ πιάσουμε ἄλλον τουρκικὸ σταθμό, γιὰ νὰ ξεφυγίσουμε, κι αὔριο ἔχει ὁ Θεός. Ἄν εἶναι τύχη καλὰ, ἂν δὲν εἶναι, ὦρα του καλὴ!

Ἔνας ἄλλος πρόστεσε :

— Ἐγὼ εἶμαι τῆς ιδέας ὅτι δὲ θὰ πάη καλὰ τὸ κυνήγι μας ...

— Πῶς τὸ ξέρεις; τοῦ λέω.

— Τὴ στιγμή πού βγῆκα ἀπὸ τὴ θύρα μου, εἶπε, ἀπάντησα τὸ Μιχάλη τὸ Σπανό, κι ἀπὸ τότε εἶπα μέσα μου, δὲ θὰ μᾶς ἀφήσῃ ὁ σπανο - Μιχάλης νὰ κάνουμε προκοπὴ ...

Ὁ Τρίγγας τὸν κοίταξε καλὰ - καλὰ καὶ τοῦ εἶπε μὲ θυμό:

— Χωρὶς ἄλλο χρωστᾷς τῆς Μιχαλοῦς ! Δὲ μᾶς τό 'λεγες, καημένε, νὰ γυρίσουμε ἀπὸ τὸ σιδηρόδρομο πίσω καὶ νὰ μὴ φᾶμε τοὺς κόπους;

Σ' αὐτὸ ψηλὰ νὰ σου κ' ἦρθαν τὰ σκυλιὰ ψόφια ἀπὸ τὸ κυνηγητό.

Γυρίζει ὁ Κοντὸς καὶ λέει τοῦ Τρίγγα :

— Δὲ βαριέσαι, καημένε, νὰ πιστεύεις τέτοιες χαζαμάρες ! Μὲ φέρεις σὲ θέση νὰ πιστέψω ὅτι ἐσὺ χρωστᾷς τῆς Μιχαλοῦς. Τί θὰ πῇ σπανὸς καὶ ξεσπανός; Δὲν πετύχαμε σήμερα, μπορεῖ νὰ πιτύχουμε αὔριο καὶ μπορεῖ νὰ μὴν πιτύχουμε. Τὸ κυνήγι τὰ 'χει αὐτά : « Τοῦ κυνηγοῦ τὸ πιάτο δέκα φορές εἶν' ἄδειο καὶ μιὰ φορὰ γεμάτο ». Ἄν ἦταν ἔτσι, ὥρὲ γιέ μου, σὰν πού λέτε τοῦ λόγου σας, θὰ τοὺς πετοῦσαν στὸ βάραγμα τοὺς σπανούς ...

Ἐτραβήσαμε ἴσια γιὰ τὸ σταθμό. Ἦταν μακριὰ ἀπὸ μᾶς, ὥς μιάμιση ὥρα, ἀλλὰ οὔτε σὲ δυὸ δὲ μπορέσαμε νὰ φτάσουμε ἐκεῖ. Κάναμε πλιότερο ἐξ αἰτίας τοῦ χιονιοῦ. Στὸ δρόμο ὅμως πού πηγαίναμε εἶχαμε ἓνα φόβο μὴ βροῦμε τὸ σταθμὸ πιασμένο ἀπὸ στρατιῶτες Τούρκους. Καὶ τότε; Ἦταν κίντυνος μεγάλος. Οἱ Τοῦρκοι μπορούσαν νὰ μᾶς πάρουν γιὰ κυνηγοὺς καὶ νὰ μᾶς δεχτοῦν, ἀλλὰ μπορούσαν νὰ μᾶς πάρουν καὶ γιὰ κλέφτες καὶ νὰ μᾶς ντουφεκίσουν. Ὅλον τὸ δρόμο κουβεντιάζαμε πῶς θὰ τὰ βολέψουμε μὲ τοὺς Τούρκους, ἀλλὰ κοντὰ στοῦ ἐνοῦ καὶ τοῦ ἀλλουνοῦ τὴ γνώμη βασίλευε ἡ γνώμη τοῦ Κοντοῦ. Ἦταν ἡ καλύτερη. Εἶπε νὰ πάη αὐτὸς μπροστὰ, μιὰ ντουφεκιὰ τόπο ἀπὸ μᾶς, καὶ νὰ κουβεντιάσῃ ἀπ' ἀγνάντια μὲ τοὺς Τούρκους, ἐπειδὴ ἤξερε τὰ τούρκικα, κι ἂν δὲ μᾶς δέχονταν, νὰ κάνουμε κάτω καὶ πέσωμε στὸ Μαλακάσι, ὅπου εἶναι χάνια κι ὅλα τὰ καλὰ. Στὲς τέσσερες ἡ ὥρα, εἴμασταν ἀντικρὺ τοῦ σταθμοῦ, ἀλλὰ μᾶς χώριζε ἓνας μεγάλος καὶ βαθὺς λάκκος. Χρειάζονταν μιὰ ἀκέρια ὥρα γιὰ νὰ κατεβοῦμε στὸ λάκκο καὶ νὰ ἀνεβοῦμε ἀπάνω. Κοιτάξαμε καλὰ - καλὰ τὸ σταθμὸ καὶ καταλάβαμε ὅτι ἦταν κούφαλος, γιατί ἂν ἦταν μέσα ἀνθρώποι, θὰ κάπνιζε. Αὐτὸ μᾶς ἔκανε νὰ χαροῦμε πολὺ, γιατί ἂν ἀναγκάζομάσταν νὰ κατεβοῦμε στὸ Μαλακάσι, θὰ ξεμακραίνομάσταν πολὺ ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ κυνηγιοῦ

μας. Ἡ εὐχαρίστηση μᾶς ἔδωκε θάρρος καὶ δύναμη καὶ σὲ μιστὴ ὥρα ἄπαντα κάτω, ἤμασταν στὴ θύρα τοῦ τουρκικοῦ σταθμοῦ. Ἡ θύρα ἦταν καλὰ κλειδωμένη καὶ μανταλωμένη καὶ γερτὴ ὅσο ἔπερνε. Ἦταν ἀδύνατο νὰ μποῦμε καλὰ πρὶν χεῖρα μέσα. Ἀμπώχνουμε, ἀμπώχνουμε καὶ οἱ ἑπτὰ, ἔβα μπερδεύσαμε, ἀλλὰ δὲν εἶχε ἀνάγκη. Ἀρχίσαμε ν' ἀπελπίζομεστε, ὅταν ἐκεῖ πού κοιτάζα τὸν ἀνφορο κατὰ τὸν οὐρανό, ἔπεσε ἡ ματιὰ μου στὴ χιονισμένη στέγη τοῦ σταθμοῦ. Ἀμέσως μοῦ ἦρθε ἡ ἰδέα ν' ἀναμερίσωμε κάμποσες πλάκες καὶ νὰ μποῦμε ἀπὸ ψηλὰ ἀπὸ τὴ σκεπὴ. Τὸ σκέδιό μου βρέθηκε λαμπρὸ κι ἀμέσως ὁ Κοντὸς πετχήθηκε καὶ εἶπε τοῦ Βασιλάκη, ποὺ ἦταν ψηλότερος ἀπὸ ὅλους μας!

— Ἐλα ἐδῶ, σύ, ὦρὲ καντηλανάφτη! Ἔσεῖς οἱ ψηλοὶ εἰσθε γεννημένοι σὰς καβαλλικεύουν οἱ κοντοί. Κάνε μου πλάτη ν' ἀνέβω!

Ὁ Βασιλάκης τὸκανε πλάτη καὶ στὴ στιγμή ὁ Κοντὸς ἦταν ψηλὰ σὲ σκεπὴ, καὶ ἀφοῦ πέταξε τὰ χιόνια μὲ τὰ χέρια καὶ μὲ τὰ ποδάρια, ἄρχισε ἀναμεράη τὲς πλάκες μιὰ - μιὰ. Ἄνοιξε μιὰ μεγάλη τρύπα κι ἀπ' ἐκεῖ ρίχτη μέσα. Κοντὰ στὸν Κοντὸ ἀνέβηκε κι ὁ Τρίγγας καὶ οἱ δυὸ μαζί χτύπησαν τὴν ἀπεράτη τῆς κλειδαριᾶς, σήκωσαν τὸ μάνταλο κι ἄνοιξαν τὴ θύρα καὶ μπήκαμε ὅλοι μέσα.

Τότε ὁ Κοντὸς ξαναβάνει τὸ Βασιλάκη νὰ τοῦ κάνει πλάτες, ἀνέβηκε πάλι ψηλὰ στὴ σκεπὴ καὶ σκέπασε μὲ τὲς πλάκες τὴν τρύπα πού 'χε ἀνοίξει, μὲ τὴν τέχνη, σὰ νὰ ἦταν ὁ καλύτερος μάστορος. Ἡ δουλειὰ αὐτὴ τοῦ Κοντοῦ ἦταν καὶ γιὰ μᾶς καλὴ καὶ γιὰ τοὺς Τούρκους δίκια, γιατί κ' ἐμεῖς πορέψαμε τὴν νύχτα καλὰ καὶ στοὺς Τούρκους δὲν ἀφήκαμε ἀφορμὴ νὰ μετανιώσουν, γιὰ ἄφησαν τὸ σταθμὸ τους κούφαλο, πράμα πού μποροῦσαν νὰ κάνουν καὶ τὸ ἄλλον χρόνον.

Ἡ πρώτη μας φροντίδα, ἅμα μπήκαμε μέσα, ἦταν ν' ἀνάψωμε τὴ φωτιὰ νὰ γδάρωμε τὸ λαγὸ καὶ νὰ τὸν περάσωμε στὸ σουβλί, σὰ νὰ ἦταν κριάρι. Στὴν ἀρχή, νὰ σὰς πῶ τὴν ἀλήθεια, παραξενεύτηκα, ἀκούοντας τὸν Τρίγγα νὰ διατάζει τὸν Τσιῶνο νὰ σουβλίση τὸ λαγὸ, ἀλλ' ἅμα εἶδα ὅτι ὁ Τσιῶν χέρ' σὲ χέρι ἐτοίμασε τὸ σουβλί καὶ τὸν πέρασε, ἔμαθα ὅτι φένουν στὸ σουβλί καὶ τοὺς λαγούς.

Ἐπειδὴ τὸ ψωμί μας ἦταν λειψὸ καὶ τὸ κρασί μας τὸ ἴδιο κι ἄλλας δὲν ἔχαμε, καὶ προσφάγι δὲν καρκάλαε καὶ λίγο λάδι χρειάζονταν γιὰ τὸ ψήσι τοῦ λαγοῦ, ὁ Τρίγγας ἔστειλε δυὸ συντρόφους στὸ Μαλακάσι, νὰ φέρουν ἀπὸ ἐκεῖ κι' ἐμεῖς οἱ ἄλλοι στρωθήκαμε γύρα στὴ φωτιὰ καὶ λέγαμε ἄλλος τραγοδι, ἄλλος παραμῦθι, ἄλλος κουβέντα, χωρὶς στάφνο καὶ τάξη, ἄλλος ἔρραφ τὰ ξηλωμένα παπούτσια του, ἄλλος σφούγγαε τὸ ντουφέκι του, κι ἐτσί πέρασε ἡ ὥρα χωρὶς νὰ τὴν καταλάβωμε, ὥσπου ἦρθαν κι οἱ ἄλλοι ἀπὸ τὸ Μαλακάσι μὲ τὰ χρειαζόμενα. Ἦρθαν ὅμως πάρωρα. Ἦταν ἑπτὰ ἡ ὥρα, ὅταν ἦρθαν, ὁ λαγὸς ἤθελε ὥς μιὰ ὥρα τὸ λιγώτερο νὰ ψηθῇ. Τότε σταφνιστήκαμε ὅλοι γύρω - γύρω στὴ φωτιὰ καὶ βάλαμε καὶ τὸ λαγὸ νὰ φένηται, ἐνῶ ὁ Τρίγγας μ' ἓνα φτερό ἀπὸ κόττα, πού ξετρύπωνε κάπου ἐκεῖ μέσα, τὸν ἄλειφε γάλλο γάλλο μὲ λάδι ἀρμυρισμένο. Δὲν πέρασε πλιότερο ἀπὸ μιὰ ὥρα κι ὅλα ἦταν ἑτοιμα γιὰ νὰ στρώσωμε τραπέζι. Ἐκεῖνο ὅμως πού πείραζε πολὺ, ἦταν πὺ δὲν εἶχαμε μιὰ λάμπα νὰ μᾶς φέγγη κι ἀναγκάζομασταν νὰ φωτίζομεστε μετὰ τὸ δαδί τοῦ σταθμοῦ, πού τὸ βαστοῦσαμε στὸ χέρι ὁ καθένας μὲ τὴν ἀράδα.

Ἐφάγαμε μὲ πολλὴ ὄρεξη κ' ἔπιαμε πολὺ κρασί ὀστροβίτικο⁽¹⁾, τὸ κα

1. Ἀπ' τὸ χωριὸ τῶν Χασιῶν Ὁστροβός.

λύτερο κρασί που βρίσκεται στα χασιωτοχώρια, και πριν να πάη δέκα ή ώρα, ήμασταν κλαρισμένοι από τη νυσταμάρα. "Υστερα από το φαγί, ούτε για τραγούδια, ούτε για χορό, ούτε για παραμύθια είχαμε όρεξη. Ο δρόμος τον καταβάνει πολύ τον άνθρωπο.

Την άλλη την ημέρα, 23 του μηνός, ξυπνήσαμε πολύ πρωί. 'Ανάψαμε μια λαμπρή φωτιά και πριν να φέξη είχαμε προγευτή κιόλας. "Αμα χάραξε λιγάκι, ήμασταν όλοι έξω από το σταθμό μαζί με τα σκυλιά μας, που κουνούσαν τές ουρές τους από άνυπομονησιά, όσο να καταλάβουν τί δρόμο θα πιάσουμε. 'Ο Τρίγγας έδωκε, σαν πάντα, το σκέδιο κι ο καθένας μας πήραμε το δρόμο του χωριστά. Οί πέντε μπήκαμε στα καρτέρια κι ο Κοντός με το Βασιλάκη μπήκαν στην μέση για να φωνάζουν. Τα καρτέρια στήνονται στές ψηλότερες άκρες του λόγγου, σε μέρος που να φυλάνε μονοπάτι, γιατί τ' άγρίμια, όταν κυνηγιούνται, πάντα προς τον άνήφορο τρέχουν. 'Ο άνήφορος είναι σωτηρία κι ο κατήφορος καταστροφή. 'Εξόν απ' αυτό, όλα τ' άγρίμια τρέχουν καλύτερα στον άνήφορο, ενώ στον κατήφορο δε μπορούν να τρέξουν ούτε το μισό. Τα σκυλιά ήταν μαζί με τους φωναχτάδες. Στές φωνές του Κοντού άχολογούσε όλος ο λόγγος. Νόμιζε κανένας ότι πάλευαν θεριά, ότι σφάζονταν βουβάλια. Χαλούσε ο κόσμος. 'Ο τόπος που 'χαμε περικυκλωμένον ήταν τόσος, που αν ήταν χωράφια και δεν ήταν λόγγος, μπορούσε να θρέψη ένα χωριό από διακόσια σπίτια. 'Εκεί που στέκουμουν κ' είχα το μάτι μου σαν του άστρίτη και τ' αύτί μου σαν του λαγού, άκούω ένα ζευγάρι ντουφεκίες: «μπάμ! μπάμ!». Κοντά στές τουφεκίες, άνθρωπινές και σκυλίσες φωνές πήγαιναν βρόντος, χαλασμός Κυρίου.

— Χοντρό ζούδιο, είπα μέσα μου, έπese στα καρτέρια.

Δέν πρόφτασα να τελειώσω την κουβέντα που 'χα με τον έαυτό μου, κι άλλες δυο ντουφεκίες έπeseν σιμώτερα από τές πρώτες. Μου φάνηκε πώς ήταν ο γείτονάς μου. Σήκωσα κ' έγώ τους λύκους του ντουφεκιού, για να είμαι έτοιμος να ρίξω, αν τύχαινε να περάση κανά άγρίμι από κοντά μου, άλλ' αντί να γίνη αυτό, άκούω να με φωνάζουν να κατέβω παρακάτω, για ν' άγροικηθούμε. Κατεβαίνω κάτω, ανταμώνομαι με τους συντρόφους όλους και μαθαίνω ότι τα σκυλιά με τους φωναχτάδες έβγαλαν ένα κυπάδι από πέντε άγριογούρουνα κι ότι τα ντουφεκίσαν δυο καρτέρια, τα καλύτερα, ο Τρίγγας κι ο Καστανός, κι ότι δεν μπόρεσαν να κρατήσουν κανένα. Τέτοιο φαρμάκι είχαμε όλοι στην καρδιά μας, που μάς φαίνονταν πώς είχαμε χάσει χιλιάδες. Περιμέναμε τα σκυλιά να γυρίσουν από το κυνηγητό και να φύγωμε, να πᾶμε σε άλλο λόγγο, ώσπου ήταν γλήγορα, αλλά τα σκυλιά δε γύριζαν.

— Τί διάβολο να 'χαν πάθει κι άργησαν τόσο; είπε ο Τρίγγας και κίνησε να βγῆ σε μιὰ ραχούλα να βιγλίση.

'Αλλά δεν είχε κάνει δέκα δρασκέλια, κι άκούμε από μακρυνά, πολύ μακρυνά, «κλιάφ - κλιάφ - κλιάφ».

— Θα τα γύρισαν πίσω, ώρε παιδιά, είπ' ο Τρίγγας, κι άνοιξ' τε όσο μπορείτε, για να ντουφεκίσωμε τ' αντίχριστα.

Κι αληθινά, όσο πήγαινε τόσο άκούονταν καθαρώτερα και δυνατώτερα οί άλυχτησιές των σκυλιών: «κλιάφ - κλιάφ - κλιάφ».

'Ανοίξαμε και κάναμε μιὰ γραμμή από χίλιες δρασκέλες, κι όσο πήγαινε τόσο άκούονταν ακόμα καλύτερα οί άλυχτησιές: «κλιάφ - κλιάφφ».

— Το νοῦ σας, βρέ παιδιά! φωνάζει ο Τρίγγας, έφτασαν!

'Ετοιμοι ήμεις όλοι «κράκ, κράκ!» τα ντουφεκία στην άπάνω. Σε λίγο όμως οί άλυχτησιές άστένεψαν, άστένεψαν και άστενεύοντας - άστενεύοντας

σώπασαν όλωσδιόλου. Χαλοῦμε τῇ γραμμῇ καὶ ἀκολουθοῦμε τὸν Τρίγγα, ποὺ πήγαινε μπροστά. Πέρασαμε μιὰ ράχη, ἄλλη μιὰ, κι ἄλλη μιὰ ἀκόμα, πηγαίνοντας τὸν τορὸ - τορὸ τῶν ἀγριμιῶν καὶ τῶν σκυλιῶν, καὶ δὲν ἀκούαμε τίποτε. Ὁ Τρίγγας στενοχωριόταν περισσότερο ἀπὸ μᾶς τοὺς ἄλλους καὶ γιὰ νὰ ξεσκάση εἶπε μιὰ συνηθισμένη βρισιὰ.

— Μωρὲ στὰ Γρεβενὰ ἔχουν σκοπὸ νὰ πᾶνε τ' ἄτιμα, εἶπε ἓνας ἄλλος.

Ἄλλὰ δὲν πρόφθασε νὰ πῇ τὸ λόγο του κι ἀρχίσαμε ν' ἀκοῦμε μακρυνὰ «κλιάφ, κλιάφ, κλιάφ».

— Νάτα! Εἶπ' ὁ Τρίγγας μὲ χαρὰ. Τὸ νοῦ σας, παιδιὰ!

Οἱ ἀλυχτησιῆς ἀρχισαν νὰ γένωνται δυνατώτερες, κι αὐτὲς ἔρχονταν κατ' ἐπάνω μας καὶ ἡμεῖς πηγαίναμε κατ' ἐπάνω τους. Ἀλλὰ πάλι ἀρχισαν ν' ἀστενεύουν καὶ νὰ χάνωνται ὁλότελα.

— Μωρὲ κακὸ ποὺ πάθαμε! ματαφώνησε ὁ καημένος ὁ Τρίγγας κ' εἶχεν ἓνα θυμὸ, ποὺ ἂν τὸν ἐπιανε κανεὶς ἀπὸ τὴ μύτη, ἔσκαζε.

Μ' αὐτὰ καὶ μ' αὐτὰ εἶχε περάσει τὸ μεσημέρι καὶ κάποιος εἶπε νὰ φᾶμε.

— Μωρέ, καλὰ λές, εἶπε ὁ Τρίγγας. Κάτσετε λοιπὸν νὰ ντερλικώσωμε κι ὅ,τι βρέξη ἂς κατεβάσῃ.

Ἀνοίξαμε τὰ σακκούλια μας καὶ στρωθήκαμε στὸ φαγί. Ἡμασταν πεθαμένοι ἀπὸ τὴ νήστεια. Δὲν τρώγαμε, καταπίναμε! Ὅταν τελειώσαμε κ' ἦμασταν ἔτοιμοι νὰ πάρωμε τὰ ντουφέκια μας καὶ νὰ ξεκινήσωμε, ἀκοῦμε τὲς ἀλυχτησιῆς, ποὺ πήγαιναν ἀργιό. Τὲς ἀκούαμε κι ἀπὸ πρωτύτερα, ἀλλὰ δὲν προσέχαμε. Ἡμασταν πολὺ κοντὰ κυνηγοὶ καὶ κυνήγι. Σφίγγομε λίγο τὰ πόδια μας καὶ γυρίζομε τὴ ράχη ποὺ εἶχαμε μπροστά μας. Δρόμο εἶχαμε πάντα τὸν τορὸ. Γυρίζοντας τὴ ράχη, βλέπομε τὰ σκυλιὰ νὰ παλεύουν μὲ τὰ γουρούνια καὶ νὰ κλωθογυρίζουν σὰν ἀνεμόμυλος. Ἐκαναν πενήντα πηδήματα τὰ σκυλιὰ καθένα, γιὰ νὰ μπορέσουν νὰ κάνουν ἓνα «κλιάφ».

Ἦταν ψόφια ἀπὸ τὴν κούραση, ἀλλὰ δὲν τ' ἄφηνε τὸ φυσικὸ τους ἥσυχια, καὶ προσπαθοῦσαν νὰ γυρίσουν τ' ἀγριογούρουνα πρὸς τὸ μέρος ποὺ εἴμασταν ἡμεῖς, ἀλλὰ δὲν μποροῦσαν. Ἦταν σὰν τραγιά μεγάλα τὰ γουρούνια καὶ τὰ τσάκιζαν. Βλέποντας αὐτὸ ὁ Τρίγγας, ποὺ εἶχε τὴν καλύτερη σκύλα καὶ τὴν ἀγαποῦσε ἴσια μὲ τὰ παιδιὰ του, τοῦ ῥθε ἀχαμνὰ καὶ ἀρχισε νὰ δακρύζῃ. Πέφτομε πάνω στὸ σκυλογουруννοπόλεμο, χωρὶς νὰ συλλογιστοῦμε καθόλου, κι ὅπως ἦμασταν ντουφεκίσαμε ὅλοι. Πρόντησαν ἀμέσως τὰ γουρούνια καὶ δὲν ἔμεινε στὸ τόπο παρὰ ἓνα μεγάλο γκαϊλικο κατὰμαυρο γουρούνι, ποὺ ἦταν σὰν δαμάλι μὲ κοντὰ ποδάρια. Καθὼς δοκηθήκαμε ὅμως, κι' ἐν' ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ ἔφευγαν κούτσαινε καὶ πήγαινε ντζίκ- ντζίκ. Τὰ σκυλιὰ, ἄλλο ἀπ' τὲς φωνές μας κι ἄλλο ἀπὸ τὸ γουρούνι ποὺ ἦταν καταγῆς, στάθηκαν ὅλα, κι ἄλλο τὸ δάγκανε ἀπὸ τὴν οὐρὰ κι ἄλλο ἀπὸ τὰ ποδάρια. Τὸ ποιὸς τὸ σκότωσε ὅμως τὸ γουρούνι ἀπὸ ὅλους μας δὲν ἦταν γνωστό. Ὅλοι εἶπαμε πὼς αὐτὸ ματιάσαμε. Καὶ τὸ κουτσὸ τότε ποιὸς τὸ λάβωσε; Ἄς κρίνῃ κι ἄλλος! Τέλος πάντων, ὁ σκοτωμὸς τοῦ γουруνιοῦ ἐκείνου μᾶς πῆρε καὶ τὴ στενοχώρια καὶ τὴ σύχισή καὶ τὴν ἀποσταμάρα καὶ μοναχὰ ἐκεῖνος ποὺ τὸ σκότωσε ἀληθινὰ ἔχασε τὸ τομάρι καὶ τὸν πατσιὰ, ποὺ δικαιοῦνταν νὰ πάρῃ ἐξὸν ἀπὸ τὸ μερδικό του. Ὅλα τὰ κακὰ, ποὺ εἶχαμε πρίν, χάθηκαν. Βγάλαμε ὅλοι φτερά. Ἐπειδὴ ὅμως κ' ἡ ὥρα ἦταν περασμένη κι ὁ σταθμός, ποὺ εἶχαμε κοιμηθῇ, ἦταν ἀπάνω - κάτω δυὸ ὥρες μακρυνὰ, καὶ τὰ σκυλιὰ ἦταν ψόφια ἀπὸ τὸ κυνηγητό, τὸ ἤῤαμε εὐλογο καὶ κάμωμε ἓνα ξυλοκρέββατο, νὰ ρίξωμε ψηλὰ τὸ γουруνι καὶ νὰ τοῦ κάνωμε τὸ ξόδι, κουβαλώντας το ὥς τὸ σταθμό, ὅπου καὶ θὰ τὸ καταντεύαμε. Τέσσερες τὴ σήκωσαν

καί πότε - πότε ξεσυναλλάζονταν με τούς άλλους τρεῖς. Τραβήξαμε ὅμως τὸν ἀμάραντο, ὥσπου νὰ τὸ πᾶμε, γιατί ἦταν πολὺ βαρὺ. Πλιότερο ἀπὸ ὀγδοῇντα ὀκάδες, τὸ μυριόρημο!

Ἄμα φτάσαμε στὸ σταθμὸ καὶ τὸ βάλαμε καταγῆς, τὸ σκίσαμε καὶ βγάλαμε ὅλα τὰ σωτικά του, συκώτια, πλεμόνια, σπλήνα, καρδιά, ἄντερα καὶ λοιπά. Μόνο τὰ νεφρά του ἀφήκαμε μέσα, κι αὐτὰ δὲν φαίνονταν ἀπὸ τὸ ξύγκι. Ὑστερα τὸ γδάραμε καὶ τὸ κάναμε δώδεκα κομμάτια, τόσα ὅσοι ἄνθρωποι καὶ σκυλιὰ εἴμασταν. Ὅποιος εἶχε σκυλί, πῆρε δυὸ μερδικά.

Ἦταν ἀκόμα ὥρα ὅταν τελείωσε ἡ δουλειὰ τοῦ γουρουνιοῦ, κι ὁ Τρίγγας διέταξε ἄλλους νὰ πᾶνε γιὰ νερὸ κι ἄλλους νὰ παστρέψουν καὶ ν' ἀνάψουν τὴ φωτιά καὶ δὲν εἶχε σουρουπώσει καλὰ, κι ὅλοι καθόμασταν γύρα στὴ φωτιά, εὐχαριστημένοι καὶ χαρούμενοι, καὶ γυρίζαμε στὴ σούβλα τὸ κουκουρέτσι ποὺ φκιάσαμε, ἀπὸ τ' ἄντερα κι ἀπὸ τ' ἄλλα σωτικά τοῦ γουρουνιοῦ. Τὸ γυρίζαμε, τὸ γυρίζαμε, τὸ γυρίζαμε κι ὁλοένα τὸ γυρίζαμε, κι αὐτὸ ἔλιωνε - ἔλιωνε ἀπάνω στὰ κάρβουνα καὶ σηκώνονταν ἓνας μοσκομυρωδάτος καπνὸς ἀπὸ τὴ χόβολη, ποὺ ἔπεφτε τὸ ἀνάλυμα ψηλά, κ' εὐώδιαζε ὅλο τὸ κατοικίδιο· τόσο μᾶς εἶχε κεντήσει τὴν ὄρεξη ἡ μυρουδιά, ποὺ μᾶς ἔρχονταν νὰ τὸ φᾶμε με τὰ μάτια.

Κατὰ τὲς ἑπτὰ τῆς νυχτὸς ὁ Τρίγγας διέταξε νὰ τὸ βγάλουμε ἀπὸ τὴ φωτιά καὶ ν' ἀνοίξουμε τὰ σακκούλια με τὸ ψωμί. Τὸ βγάλαμε, τὸ στήσαμε ὀρθὸ στὸν τοῖχο κι ἀνοίξαμε τὰ σακκούλια, βγάλαμε ὅ,τι εἶχαμε μέσα κ' ὕστερα τὸ στρώσαμε καταγῆς, σὰν τραπεζομάντηλο, κι ἀφοῦ κόψαμε τὸ κουκουρέτσι σ' ἑπτὰ μερίδια - ὅσοι ἀνθρώποι ἦμασταν - ἀρχίσαμε τὸ φαγί. Ὁ Τρίγγας ἔτρωγε μαζί με τὴν Κοράκω του - ἔτσι ἔλεγαν τὴ σκύλα του. Ἡ νοστιμάδα τοῦ κουκουρετσιοῦ ἐκείνου οὔτε γράφεται οὔτε μολογιέται. Ὡς κι αὐτὴ τὴ στιγμή, ποὺ γράφω αὐτὲς τὲς ἀράδες, με πιάνουν τὰ σάλια καὶ μὀρχεται νὰ γλείψω τὰ δάχτυλά μου.

Ὑστερα ἀπὸ τὸ φαγί, πολὺ λίγο καθίσαμε. Γύραμε νὰ κοιμηθοῦμε κατὰ τὰ συνηθισμένα, με τὴν εὐχαρίστηση ὅτι τὴν ἄλλη τὴν ἡμέρα θὰ ξεκινούσαμε σύνταχα γιὰ τὴν Καλαμπάκα, γιὰ νὰ προφτάσουμε τὸ βραδυνὸ σιδηρόδρομο καὶ νὰ μποῦμε τὸ βράδυ στὰ Τρίκαλα, φορτωμένοι κυνήγι.

Εὐπνήσαμε πολὺ πρωῒ, καὶ ἀφοῦ ρίξαμε ὅσα ξύλα μᾶς περισσεύαν στὴ φωτιά, περιμέναμε νὰ φέξῃ γιὰ νὰ ξεκινήσουμε, ὅταν ἀκοῦμε ποδοβολητὸ καὶ κουβέντες στὴ θύρα. Μιλοῦσαν τούρκικα. Βάνουν τὸ κλειδὶ στὴ κλειδωνιά, «γκράκ-γκρούπ!» ἡ κλειδωνιά, ἡμεῖς σιωπὴ! Ἡ θύρα ἦταν καλὰ κλεισμένη ἀπὸ μέσα. Οἱ Τοῦρκοι ἀπὸ τὸν καπνοδόχο κατάλαβαν ὅτι ἦταν μέσα ἄνθρωποι κι ἄρχισαν νὰ φοβοῦνται, γιατί δὲν ἤξεραν τί λογιῆς ἄνθρωποι ἦμασταν ἐκεῖ. Ἦρθαν οἱ νοικοκυραῖοι νὰ διώξουν τοὺς ξένους! Φωνάζουν τούρκικα:

— Ἀνοίξτε μπρέ!

Ποιὸς ἀνοίγει! Ἐκεῖ ψηλά, στὰ χιονισμένα κ' ἔρημα βουνά, δὲ βρίσκεται τὸ δίκιο. Ὅ,τι θέλει καὶ μπορεῖ καθένας κάνει, χωρὶς νὰ φοβηθῇ τίποτε. Ἀπὸ τὲς κουβέντες, πῶκαναν οἱ Τοῦρκοι, καταλάβαμε, γιατί, ἐξὸν τοῦ Γιατροῦ καὶ τοῦ Καστανοῦ, ξέραμε ὅλοι οἱ ἄλλοι τούρκικα, ὅτι θὰ ἔρχονταν ἀπὸ τὸ βράδυ, ἀλλὰ ἔχασαν τὸ δρόμο κ' ἔπαθαν τὸ διάβολό τους ἔξω. Μᾶς ξαναφωνάζουν:

— Ἀνοίξτε, μπρέ γκιαούρηδες! (Ἄτς μπρέ γκιαουρλάρ)!

Τοὺς ἀπολογιέται ὁ Κοντός:

— Δὲν ἀνοίγουμε, ἂν δὲν πᾶτε σ' ἐκεῖν' ἐκεῖ πέρα τὴ ράχη ὅλοι σας.

Ἦταν καμμιά τριανταριά νομάτοι πέρα - πέρα. Τοὺς εἶχαμε μετρήσει ἀπὸ τὲς πολεμίστρες τοῦ σταθμοῦ.

Τὸ ὕστερον τὸ εἶπα ἐπίτηδες χωρὶς νὰ τὸ πιστεύω.

“Ὅλο κι ἀνεβαίναμε, ὅλο κι ἀνεβαίναμε, κι ὁ ἀνήφορος καὶ τὸ σκοτάδι δὲν εἶχαν τελειωμό. Νομίζαμε ὅτι ὁ ἀνήφορος ἐκεῖνος ἔβγαινε στὸν οὐρανὸ κι ὅτι τὸ σκοτάδι ἐκεῖνο ἔφτανε ὡς τὴν καρδιά τῆς Κόλασης. Ἡ νύχτα εἶχε γίνει αἰῶνας!

— Τί ὥρα ἔχομε τάχα; Ρώτησε ἓνας.

— Μωρὲ καλὴ ιδέα, εἶπα μὲ τὸ νοῦ μου.

Ἀνάβω ἓνα σπέρτο καὶ κοιτάζω τ’ ὥρολόγι μου καὶ βλέπω ὅτι ἦταν τρεῖς ἡ ὥρα ὕστερα ἀπὸ τὰ μεσάνυχτα!

— Σχαρίκια, βρὲ παιδιά! τοὺς φωνάζω. Ἡ ὥρα εἶναι τρεῖς κ’ ὕστερα ἀπὸ ἄλλες τρεῖς, στὲς ἑξή, θὰ εἴμεστε στοῦ Παραδείσου τὸ φῶς!

“Ὅλοι χαρήκαμε καὶ καινούργια δύναμη ἔλαβαν τὰ ποδάρια μας γιὰ τὸν ἀδιάκοπο ἀνήφορο. Δὲν πέρασε μιὰ ὥρα ἀπὸ τὴ στιγμή πού κοιτάξα τ’ ὥρολόγι μου κι ἀκούσαμε πίσω μας νὰ βαρῇ καμπάνα : γκλάνν. . γκλάννν. . γκλάννν!

Σήμαινε ἡ ἐκκλησιὰ τοῦ χωριοῦ, γιὰ νὰ μαζευτοῦν οἱ χωριανοὶ ν’ ἀκούσουν τὸ χαρμόσυνο ἄγγελμα: «Χριστὸς γεννιέται. . .»

Σὲ λίγο κι ἄλλη καμπάνα ἄρχισε νὰ βαρῇ «γκλάννν, γκλάννν, γκλάννν!» κι αὐτὴ. Σὲ ματαλίγο κι ἄλλη καμπάνα ἀχολογοῦσε : οὐόγγγ, οὐόγγγ, οὐόγγγ!». Ἀλλ’ αὐτὴ ἀκούονταν ὅτι βαροῦσε μακρυνά, πολὺ μακρυνά. Ἴσως ἦταν ἡ μεγάλη καμπάνα τῶν Μετεώρων!

Ἐγὼ περπατοῦσα καὶ σκέφτομουν τὴν εὐτυχία καὶ τὴν εὐχαρίστηση ἐκείνων τῶν ἀπλῶν χωρικῶν, πού πήγαιναν στὴν ἐκκλησιὰ τους, νὰ δροσίσουν τὴ ψυχὴ τους μὲ τὴν ἐλπίδα πού χαρίζει ἡ πίστη τοῦ Χριστοῦ, ξεκουρασμένοι, ἀλλαγμένοι, ὁμορφοντυμένοι, καθένας μὲ τοὺς σπιτικούς του, τὴ γυναῖκα του, τὰ παιδάκια του, σὰν ἀνθρώποι, ἐνῶ ἡμεῖς, σὰ στοιχεῖα καὶ σὰν κατάδικοι, μέσα στ’ ἄβατα βουνά, σὰν νὰ ἤμασταν ἀγγόνια τοῦ Κάιν, τοῦ πρώτου φονιά τοῦ κόσμου! Ἀλλ’ ὅλους αὐτοὺς τοὺς στοχασμούς μου τοὺς ἔθαψα μὲς στὴν καρδιά μου, χωρὶς νὰ βγάλω τσιμουδιά, ἐνῶ ἓνα καυτερό - καυτερό δάκρυ αὐλάκωνε τὸ μάγουλό μου.

— Τὸ δάκρυ ἐκεῖνο τὸ γέννησε ἡ ἐνθύμησή μου, ὦ γλυκειά μου καὶ πικραμένη μου μάννα, πού τόσα χρόνια τώρα κάνεις Χριστούγεννα ἔρημη καὶ μοναχὴ, χωρὶς τὸ μονάκριβο παιδί σου! . . .

Οἱ καμπάνες μᾶς χάλασαν τὴν ὁρεξὴ πού εἶχαμε γιὰ δρόμο. Ἄλλος ἔλεγε νὰ πᾶμε μποστά, ἄλλος νὰ σταθοῦμε κι ἄλλος νὰ γυρίσωμε κατὰ τὲς καμπάνες. Χωρίστηκαν οἱ γνῶμες, μετρηθήκαμε καὶ νικήσαμε ὅσοι εἶχαμε στὴν ιδέα νὰ τραβήσωμε τὸν ἀνήφορο. Ξακολουθήσαμε περβατώντας ὅπως πρίν, καὶ στὸ μέρος πού ἔπαψε ὁ ἀνήφορος ἄρχισε νὰ φέγγη. Σταθήκαμε λίγο. Τὰ μουςτάκια μας κι οἱ ἀμασκάλες μας εἶχαν πιάσει κρούσταλα. Φέραμε τὰ μάτια μας γύρα κι εἶδαμε ὅτι τὸ μέρος πού βρισκόμασταν ἦταν γεμᾶτο ἀπὸ θεόρατα δέντρα. Χωρὶς ἄλλο ἦταν ὀξυὲς κ’ ἔλατα. Καταλάβαμε ὅτι ἤμασταν στὴν κορφή ἐνὸς ψηλοῦ βουνοῦ. Περνώντας καὶ λίγη ὥρα ἀκόμα, ἔφεξε καλὰ. Βεβαιωθήκαμε πὼς ἤμασταν ψηλὰ σὲ μιὰ κορφή τοῦ Πίντου. Δόξα σοὶ ὁ Θεός! Ξανασάναμε!

Μᾶς φάνηκε πὼς βγήκαμε μέσα ἀπὸ τὸ τρισκόταδο τῆς Κόλασης. Χαιρόμασταν τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, σὰν πὼς χαίρονται τὰ μικρὰ παιδιά τὰ καλούδια πού τοὺς δίνουν τὴν πασκαλιά οἱ μαννάδες τους. Προχωροῦμε κάμποσες δρασκέλες τόπο ἀκόμα καὶ βλέπομε καπνὸ νὰ σηκώνετα ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ δέντρα. Τὴν καρδιά μας τὴν πλημύρισε χαρὰ μεγάλη. Τρέχομε μὲ ὅλη μας τὴ δύναμη πρὸς τὸν καπνὸ καὶ βρίσκομέστε μπροστά στὸν ἐλληνικὸ σταθμὸ τοῦ Ζυγοῦ! Μπαίνομε

μέσα θαρρευτά - θαρρευτά, σὰ στὸ σπίτι μας καὶ χαιρετοῦμε τοὺς στρατιῶτες σὰν ἀδέρφια, πού κάθονταν ἐκεῖ ψηλὰ στὴν ἐρημιὰ καὶ στὰ χιόνια διὰ τὴν τιμὴ τῆς Πατρίδας! Τί μεγάλο χρέος κάνει ὁ στρατιώτης, χωρὶς νὰ καταλαβαίνει καὶ χωρὶς νὰ τὸν καταλαβαίνουν!...

Ἄμα μπήκαμε μέσα, μᾶς φάνηκε πὼς μπήκαμε μέσα σὲ φούρνο. Ἀμέσως μὲ πῆρε στὸ δωμάτιό του ὁ ἀξιωματικός, μᾶς ἔδωκε κ' ἐπίαμε ρούμι καλὸ, κ' ἔβαλ νὰ μᾶς βράση καφέ. Νόμισε στὴν ἀρχὴ ὅτι ἐρχόμασταν ἀπὸ τὸ τούρκικο, κατατρεγμένοι, ἀλλὰ τοῦ εἶπαμε τὴν ἱστορία, τὸ τί τραβήξαμε, καὶ μᾶς λυπήθηκε σὰ ἀδερφός.

Κατοικιὸ ὁμορφο ἐκεῖ ψηλὰ, φωτιά μεγάλη, συντροφιά ἀδερφική, κούραση μὲ τὸ σακκί, ὅλα αὐτὰ γέννησαν στὴν ψυχὴ μας τὸν πόθο καὶ τὴν ἀνάγκη νὰ μείνωμε στὸ σταθμὸ τοῦ Ζυγοῦ ἐκείνη τὴν ἡμέρα καὶ τὴν ἄλλη νὰ ξεκινήσωμε. Καὶ μπορούσαμε νὰ κάνωμε ἀλλοιωτικά, μ' ἐκείνη τὴν κούραση πού ἔχαμε. Κρεμάσαμε λοιπὸν τὰ σακκούλια μας, τὰ ντουφέκια μας καὶ τὲς κάπες μας κοστρωθήκαμε γύρω στὴ θερμάστρα.

Ὁ Τρίγγας, βλέποντας τὴν εὐγένεια τοῦ ἀξιωματικοῦ, δίνει τὸ ἓνα του τιμωρικὸ νὰ τὸ μαγειρέψουν γιὰ τὸν ἑαυτὸ τους οἱ στρατιῶτες καὶ προσφέρει ἀπὸ τὸ ἄλλο — τὸ μερδικὸ τῆς σκύλας του — ὅσο θὰ χρειάζονταν γιὰ νὰ φᾶμε ἡμεῖς κι ὁ ἀξιωματικός.

— Σᾶς εὐχαριστῶ πολὺ, λέει ὁ ἀξιωματικός, ἀλλὰ ἐγὼ κ' οἱ στρατιῶτες δὲ θὰ τὸ χαλάσωμε σήμερα — μεροῦ, παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων.

— Τί λέτε, κύριε ἀξιωματικέ; τοῦ ἀπαντήσαμε ὅλοι μ' ἓνα στόμα. Τί παραμονὴ λέτε; Σήμερα εἶναι Χριστούγεννα!

— Μᾶς συμπαθᾷ ἡ ἀγάπη σας! εἶπε ὁ ἀξιωματικός, νομίζοντας ὅτι θέλω νὰ τὸν γελάσωμε. Νὰ μὴ σᾶς κακοφανῇ, ἂν σᾶς πῶ ὅτι οἱ Τοῦρκοι καὶ τὸ νυχτοπερπάτημα σᾶς ἔκαναν νὰ χάσετε τὸ λογαριασμὸ τῶν ἡμερῶν. Σήμερα ὁ μῆνας ἔχει 24 κι αὐριο θὰ ᾔχη 25. Αὐριο εἶναι Χριστούγεννα! Νὰ ὁ ἡμεροδείκτης μου. Κάθε μέρα ὁ λοχίας μου βγάζει κ' ἓνα φύλλο. Ἄν δὲν εἶχαμε τὸν ἡμεροδείκτη ἐδὼ ψηλὰ στὴν ἐρημιὰ, πῶχομε ἓνα μῆνα καὶ πλειότερο κλεισμένοι, ὅχι μοναχὰ μέρες ἀλλὰ καὶ μῆνες θὰ χάναμε.

Τὸ ἔχε πιάσει γερὰ ὁ ἀξιωματικός. Δὲ μπορούσαμε νὰ τὸν καταπείσωμε, κ' ἐκεῖ πού αὐτὸς καλὰ καὶ σώνει ἔλεγε «24 ἔχει ὁ μῆνας!» κ' ἡμεῖς λέγαμε «ἔχει 25!» αὐτὸς «παραμονὴ εἶναι σήμερα!» καὶ ἡμεῖς «Χριστούγεννα!», μπαίνει ἓνας Μετσοβίτης μέσα, πού ἔχει φέρει κάτω ψώνια, γιὰ ν' ἀγοράσουν οἱ στρατιῶτες ρύζι, τυρὶ κι ἄλλα.

Ἄμα μπῆκε ὁ Μετσοβίτης, ὁ ἀξιωματικός φώναξε:

— Μὴν πονοκεφαλᾶτε τώρα! Ὁ Νικόλας θὰ μᾶς λύσῃ τὴν ἀπορία!

Ἔτσι λέγονταν ὁ Μετσοβίτης. Καὶ γυρίζοντας τὸ λόγος πρὸς τὸν Νικόλα τοῦ λέει:

— ὦρὲ, Χριστούγεννα ἔχετε στὸ Μέτσοβο σήμερα ἢ παραμονή;

— Χριστούγεννα! κύριε ἀξιωματικέ, εἶπ' ὁ Νικόλας.

— Χριστούγεννα; ξανάειπε ὁ ἀξιωματικός, σὰ νὰ μὴν ἤθελε νὰ τὸ πιστέψῃ.

— Χριστούγεννα! ματάειπε ὁ Μετσοβίτης.

Τότε ὁ ἀξιωματικός γύρισε καὶ μᾶς εἶπε χαρούμενος:

— Τότε, ὦρὲ ἀδέλφια, ἔχετε δίκιο τοῦ λόγου σας! Σᾶς ἔστειλε ὁ Χριστὸς ἐπὶ τηδὲς γιὰ νὰ μᾶς πῇτε... πὼς: «Σήμερον Χριστὸς γεννᾶται ἐν Βηθλεέμ...».

Καὶ τὰ εἶπε αὐτὰ ψαλμωδικά. Ὑστερα ξακολούθησε:

— Στὰ σωστά, ἂν δὲν ἐρχοσταν ἐσεῖς, δὲ θὰ ξέραμε καθόλου. Κι ὁ Νικόλας δ

θὰ μᾶς ἔλεε τίποτε. Ποῦ θὰ ἤξερε αὐτὸς πῶς ἡμεῖς εἴχαμε χαμένο τὸ καλαντάρι ἐδῶ ψηλά! Θεϊκὴ οἰκονομία γιὰ τοὺς καημένους τοὺς ἀποκλεισμένους στὸ Χάνι τοῦ Ζυγοῦ! Δοξάζω σε, Θεέ μου!...

Καὶ λέγοντας τὰ λόγια αὐτὰ ἔκανε τὸ σταυρό του καὶ γέμισαν τὰ μάτια του δάκρυα.

Ψηλὰ σ' αὐτὰ ὅλα, μπαίνει κι ὁ λοχίας μέσα. Ὁ ἀξιωματικὸς τοῦ λέει :

— Ξέρεις, λοχία, τί ἔχομε σήμερα;

— Νὰ δὰ ἡ ὥρα! Καὶ πῶς δὲν ξέρω; εἶπ' ὁ λοχίας. Βόδι μαθὲς εἶμαι; Ἔχομε 24 τοῦ μηνός, παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων...

— Ἔχομε Χριστούγεννα, ὦρὲ χαμένε! τοῦ λέει ὁ ἀξιωματικὸς. Κάποτε θὰ λησμόνησες νὰ βγάλῃς φύλλο ἀπὸ τὸν ἡμεροδείκτη, ξεχασμένε!

Ὁ λοχίας δὲν μποροῦσε νὰ τὸ πιστέψῃ, ἀλλὰ ἀφοῦ τὸν βεβαιώσαμε ὅλοι ὅτι ἦταν Χριστούγεννα κι ὄχι παραμονή, τὸ παραδέχτηκε, κ' ὕστερα ἀπὸ κάμ-ποση συλλογὴ, εἶπε :

— Θὰ ἦταν ἐκείνη τὴν ἡμέρα, κύριε ἀνθυπουλουχαγέ, ποὺ πῆγα νύχτα στὸ κυνήγι, κι ἐπειδὴς ἔλειψα ὅλη τὴ μέρα, δὲ βγῆκε τὸ φύλλο ἀπὸ τὸν ἡμεροδείκτη! Ἀλήθεια, ἀλήθεια, κύριε ἀνθυπουλουχαγιέ, Χριστούγεννα εἶναι σήμερα! Χρόνους πολλούς, τὸ λοιπόν! Χάχαχα!... Μωρὲ τί θὰ παθαίναμε σήμερα οἱ καημένοι!

— Δὲν πάθαμε τώρα τίποτε, τοῦ εἶπε ὁ ἀξιωματικὸς, μόν' πάρε τὸ κρέας ποὺ σοῦ δίνει ὁ κύριος καὶ δὸς το νὰ τὸ μαγειρέψουν νὰ φᾶμε κ' ἡμεῖς κ' οἱ στρατιῶ-τες!.

Ὁ λοχίας ἔφυγε ἀπὸ μποστὰ μας χαρούμενος καὶ ἅμα βγῆκε ἀπὸ τὴ θύρα, φώναξε μὲ μιὰ μεγάλη ρουμελιώτικη φωνάρα :

— Οὔρε Σαλπιχτή! Βάρε, ὦρὲ γενικὴ συνάθροιση μὲ τὸ ἐργαλεῖο σ' δυνατὰ καὶ γρήγορα! Εἶναι κατεπειγόντως!

Σὲ λίγο ἀκούστηκε ἡ σάλπιγγα, ποὺ βαροῦσε «τοῦ - τοῦ - τοῦ του ου ου ου οὔ».

Ἀκούστηκε ἓνα μεγάλο ποδοβολητὸ καὶ ξιφολόγχες νὰ χτυποῦνε δεξιά κι ἀριστερὰ στοὺς τοίχους. Ἀκολούθησε λίγη σιωπὴ κ' ὕστερα ἀκούστηκε ἡ φωνὴ τοῦ λοχία :

— Προσχή! Ὑπαξιωματικοὶ καὶ στρατιῶτες! Κάτω, οὔρε χαντακωμένοι, τὰ κρουμῖδια καὶ οἱ ἐλιές, γιατί σήμερα εἶναι Χριστούγεννα, δηλαδὴ πασκαλιά, κ' ἡμεῖς εἴχαμε χαμένα τὰ πασκάλια μας, τὸ μαγκουφαριό! Διάλυση!

Γέλια καὶ χαρὲς ἀντήχησαν ἀπὸ τὰ στόματα τῶν εὐζώνων στὰ λόγια τοῦ λοχία.

Σὲ λίγο ἦρθε ἓνας στρατιώτης καὶ πῆρε τὸ κρέας. Ἡμεῖς ξαπλωθήκαμε γλυ-κὰ - γλυκά, σὰ νὰ ἤμασταν στὸν κόρφο τοῦ Θεοῦ, ὥς τὲς ἑντεκα ποὺ μᾶς ξύπνησε ὁ ἀξιωματικὸς νὰ φᾶμε. Κάναμε ἓνα φαγὶ πετρακούβεργο. Τὸ τραπέζι δὲν σηκώ-θηκε ὥς τὲς ἑντεκα τῆς νυχτός. Φαγί, πιότη, τραγούδι, χορὸς καὶ γλέντι.

Κοιμήθηκα ἀπὸ τὲς ἑντεκα κ' ὕστερα καὶ τὰ χαράμερα σηκωθήκαμε, ἀποχαιρετήσαμε τὸν καλὸ τὸν ἀξιωματικὸ καὶ τοὺς ἄξιους στρατιῶτες του καὶ τραβήξαμε ἴσια γιὰ τὴν Καλαμπάκα καὶ τὰ Τρίκαλα, φορτωμένοι κυνήγι κ' ἔχοντας μιὰ πολὺ ὁμορφὴ ἀνάμνηση τῶν Χριστουγέννων, ποὺ κάναμε ψηλὰ στὸν Πίντο.

[Πρωτοδημοσιευμένο στὴν ἐφημ. « Ἀκρόπολις » τὰ Χριστούγεννα τοῦ 1893, σὲ δυὸ συνέχειες].

plus que dix lieues. Les empreintes sont pechées et la compagnie des
loupes marche sans peur, lentement, comme en un cortège
funèbre. Regardez les empreintes comme elles sont régulières:
comme des soldats en formation: les ~~loupes~~ ^{propriétés} du diable.

Bien, si on ne trouve pas un obstacle et ^{qu'ils s'en vont}, mais si on
trouve un obstacle et ^{qu'ils s'en vont}... En disant cela, il nous montrait
les empreintes avec la ~~croix~~ ^{le bout} de son fusil comme le maître d'école les
lettres sur le tableau noir avec une baguette.
- Et qu'allons nous faire alors, demanda un troisième à Tringa. ~~Et~~
- Ou nous allons nous arrêter, ou nous allons changer de chemin, a
répondit Tringa, comme un homme qui avait la coutume de donner
des ordres. Mais, continua-t-il, si nous nous arrêtons, nous
serons gelés pour le froid, mais si on change de chemin, nous
mourons pour la ^{fatigue} ou nous mourons et avec nous fatiguerons sans
raison. Que voulez-vous, avec cette terrible neige, on ne peut pas aller en
ou vent et comme on vent. Elle vous coupe les jambes et elle te vers
trouble la vue.

Alors, moi, voyant que c'était mon tour de parler, je dis une
strophe d'une poésie populaire qui était à propos: Aller en avant,
j'ai peur, aller en arrière, j'ai crainte, Il ne faut pas nous
arrêter, il ne faut pas aller en avant il ne faut pas changer de
chemin. Qu'allons nous faire alors, Monsieur le Maréchal? En
avant, donne ton plan et nous sommes prêts à tomber sur
l'ennemi. ~~Et~~

En disant ces mots avec une telle machalance, je ne comprenais
pas du tout, ou mieux je ne voulais pas comprendre dans quels
dangers nous nous trouvions à ce moment là. Après avoir de réflexion,
Tringa a dit: « Il y a peu moment des situations où on doit
faire le contraire »

- Alors, en avant, le contraire, lui dis-je en riant. Tringa, après
un moment de silence, poursuivit: « Si vous êtes avec les diables
pour faire le contraire, mes enfants, alors nous allons nous diriger
~~sur~~ les loups. Il fait jour, nous sommes sept fusils. Si nous
avons la chance de tuer ~~l'un~~ ou un deux de ces loups, les autres
partent comme de la fumée. Et ils doivent être très affamés, les
antichrists! Ils sont partis de plus haut, et là il n'y a pas de
village, il n'y a ni brebis, ni vache, ~~ni~~ chevaux, ~~ni~~ mules.
Ils doivent être très affamés les diables. Vous ne savez pas combien
j'ai eu peur. Je me suis souvenu d'une vieille histoire où j'étais ^{sur} le
point de devenir leur festin.

- Quelquefois, dis-je de nouveau, les situations demandent de faire
une déviation de la prescription (ordre militaire). La prescription est une
chose sans âme. C'est ainsi qu'en nous discutant la théorie
quand j'étais soldat.

3

Le temps était calme et il neigeait finement. Votre chemin
était vierge, et jusqu'à ce qu'on arrive à un certain endroit,
l'on agrippe l'ombre à la tête pour surmonter le chemin avec les
raquettes (chaussures de bois). Ces raquettes sont une espèce de
chaussures de neige, faites de bois et de lanières en peau de bœuf,
comme des petits plats. Il y avait beaucoup de neige, et la chasse
était difficile pour le chasseur, mais facile pour l'animal à fuir.
Les chiens et les daims ~~sortent~~ ^{sortent} très tôt le matin pour
chasser et il fallait ~~sortir~~ ^{sortir} leurs empreintes, mais quelle patience
faisaient les pauvres, ils peluchaient les petits arbres en grignotaient
les petites branches. Nous avons marché pendant deux heures avec de la
neige, qui n'était pas anormale d'une demi-lune, et encore nous
ne sommes pas arrivés à faire l'empreinte d'un animal sauvage.
Un grand désert ~~se~~ ^{se} déployait autour de nous, excepté nous et ces
chiens, rien à l'horizon. Ni oiseau, ni quadrupède, ni tringas, qui
était le chef des chasseurs, parce que malgré qu'il avait près de
45 ans, il avait tué 79 saumons grands et petits, 17 ours, et plus
150 daims et d'innombrables oiseaux, renards et lièvres, et se
faisait un milieu, ayant de nous autour 3 devant et 3 derrière. Il
nous racontait des histoires de chasse, que dans telle montagne il
a tué un ours qui pesait 128 et demi [okades] ^{okades} en plein sa
tête et ses os, que dans une autre montagne il a perdu son
chien et ses compagnons et s'est envolé en plein air à la gorge
sans un saumon avec sa cape seulement et c'était comme si ^{l'aurait sauté}
l'aurait sauté, que dans tel endroit il est tombé dans un trou ^{point} ou
il est resté six heures et si un bœuf n'était passé par là pas plus chance
qui chercherait quelque chose d'autre, il aurait été là-dedans et il
racontait d'autres choses. Pendant qu'il racontait, les chiens
commençaient à aboyer « klaf-klaf-klaf » et plusieurs se sont
reunis dans un endroit de terrain. Ils étaient une certaine distance
avant nous. Tringas s'est arrêté à raconter des histoires et a été en
vant : « Nous avons réussi. Nous sommes arrivés à l'empreinte,
mais les aboiements des chiens ne me plaisaient pas tellement. Ils ne
viennent pas et, en plus, que nous ayons devant nous des loups...
Nous sommes allés vers les chiens innombrables, et faisaient des
arcs appuyés et nous voyons les empreintes des loups, semblables à celles
des chiens, mais un peu plus grandes.
— Combien doivent-ils être dans ce troupeau du diable en
regardant ce que Tringas disait. Tringas regarda les empreintes
avec attention et se contenta sa fête comme s'il ne le voyait pas.
— Avez-vous vu ce que tu dis, Tringas, lui a dit un autre, il y en a
beaucoup.
— Ah voyez-vous que je vous dis, ^{mes} enfants, dit Tringas
frêtement. Nous ne sommes pas bien, nous avons devant nous

serais ~~jamais~~ ^{un} bon drasseur. J'aime le gibier, mais je le préfère au plot. Je ne ~~peux~~ ^{peux} jamais mon esprit ~~sur pas~~ ^{sur pas} devenir jamais enragé pour la chasse comme plusieurs. Mais je ne suis pas non plus un drasseur de rien. Je fixe le tout immobile, mais celui qui court, je ne tiens pas facilement. C'est pour cela, de temps en temps je suis ~~une~~ ^{un} animal sauvage qui court au cerf ou au cerf qui vole, et la raison, que je dise cela aussi qu'on m'invoque pour des choses lointaines n'est autre que je cours très vite que je trouve les raccoons, que je sais qu'il y a et que je chasse des chaussons qu'on m'a dit, et je suis ~~raconte~~ ^{raconte} des contes de sages, quand nous nous rassemblons dans quelque église déserte ou dans dans un cimetière désert.

Toute la journée nous sommes montés, descendus, à travers le maquis, les sentiers, des endroits difficiles (marchés), de petits ruisseaux, et nous sommes arrivés à l'église blanche, en haut à la frontière juive. C'était bien que la neige là-haut, deux à trois pieds (mètres) là-bas, était dure, et seulement deux doigts de mains. Il y avait comme de la farine. Les grandes pontons turques et grecques étaient désertes, parce que les soldats, à cause du blocage des routes, sont partis, parce que s'ils n'étaient pas partis, il serait dangereux de mourir de faim. Nous nous sommes arrêtés tout encore dans une grande prairie turque où nous avons trouvé du bois sec et une tente très belle pour passer notre nuit. Hier soir, nous avons passé une très belle nuit, parce que chacun de nous était capable de divertir les autres. La fatigue nous avait mis des fourmis aux jambes et la neige au dos.

Nous avons mangé avec un appétit que l'un ne peut avoir, qu'en pareil cas et nous nous sommes couchés tout autour du beau feu que nous avons mis au milieu de la tente pour avoir de la place. Après le repas, nous avons éteint les bougies, après les chaussons la danse, et après la danse, nous avons mis d'autres bois au feu et nous nous sommes couchés au plancher. Peu à peu, nos yeux ont commencé à se fermer, et l'un après l'autre nous nous sommes endormis en ayant chacun comme un manteau et comme couverture sa cape et comme oreiller son sac. Cela va sans dire que nos jambes étaient dehors, sans couverture, mais on n'avait pas froid, parce que nous portions même dans notre sommeil nos longs bas en laine. Pendant toute la nuit, le feu brûla intensément, parce que si l'un ou l'autre ou l'un d'eux et l'un jetait de gros morceaux de bois.

Le bon matin, après avoir été réchauffé près du feu et avoir pris notre petit déjeuner, nous avons pris nos fusils et nos sacs et nous sommes partis. Nous nous sommes dirigés vers le couchant. Il ne faut pas oublier que c'était le 22.

2.

comme dans un songe et les voit avec son esprit comme
une mirage qui, vole au haut du bleu matelas du ciel. Comme
un banc d'oiseaux qui part avec le vent comme de blancs
nuages de blanc duvet, en haut, qui voyagent avec le ~~bruit~~
siffle du vent léger et d'autre fois ~~de se dissolvent~~ et quelques
fois se remanifient de nouveau et courent vite sans penser sur
le ciel, sur les océans du ciel, pour se dissiper dans l'éternité.
J'ai pensé, et d'autre fois j'ai jeté mon oeil au feu de la cheminée qui
repandait une dense et blanche-neige flamme qui grignotait le
bois sec : "crac, crac, crac", comme le petit diable qui ronge les os
qu'en lui jette de la table et d'autre fois je jetai mon oeil aux
merges qui tombaient ~~de~~ modestement, modestement et humblement
humblement du ciel comme des fleurs ~~petites~~ blanches des fleurs
d'avril, comme du fin duvet du corps d'un cygne : "fu fu fu".

A la fin, c'est l'automne propre qui a gagné, la druse, la compagne
les beautés de l'hiver, et immédiatement j'ai mis mes vêtements de la
drame d'hiver, j'ai mis mes pantalons et mes bottes, et
suspendu à gauche la grande armoire pleine de cognac, j'ai pris
mon froc sous le bras et au moment de fermer la porte de la maison,
mes yeux sont tombés sur la cheminée et je crois avoir entendu la
femme du feu me dire d'une voix claire et humaine :

Comme tu es fou, mon pauvre, de me laisser m'étendre et
de venir aux montagnes sauvages.

Je fermai la porte très vite pour couper tout entretien avec les
châliens, je suis descendu dans le couloir, j'ai ouvert le portail, et
en sortant je l'ai fermé à clef, j'ai fait le signe de la croix,
centaine qui m'est resté de mon jeune âge, quand j'étais plein
heureux qu'aujourd'hui, et je ne me souviens pas le nom de la
seigneurie ~~de la seigneurie~~ ^{de la seigneurie}, et tous mes espoirs je les mets en la
religion.

A l'heure précise, je me suis trouvé à la station, pour y rencontrer
tous les autres qui m'attendaient en partant et quelques-uns
étaient et en se demandant si je venais en train.
Nous sommes entrés dans le train avec nos cinq chiens de chasse,
et en ~~trois~~ une heure à peu près nous étions à Kalabaka, et de
là, en défilant les sauvages et terribles rochers on sent bâtis les
monastères des Météores nous nous sommes dirigés vers Hasia,
la partie de Bladiava, ayant chacun deux sacs des utiles
capes, pain, etc.

Pour être plus vrai, ~~je dis~~ ^{je dis} que plus n'étais, je ne suis, je ne

n'entendait pas que j'étais en retard d'envier le
portail, en frappant plus bruyamment : « toc, toc, toc », avec
empressement et courtoisie, et injures. J'ai couru ouvrir avec
un ~~colère~~ ^{colère}, prêt à éclater de colère, prêt à psalmodier des vers qui
venaient de me rompre la quietude et de m'arracher à la chaleur
de mon foyer. En ouvrant le portail, je me treusai tête à tête
avec Kostas Karanika, le serviteur de Tringa, et avant qu'il eût
le temps de me dire la raison de sa venue, j'eus en lui disant :
« Eh bien ! comment ici ? Ton maître est malade ? » « Non, m'a-t-il
répondre « il se porte bien. Il m'a dit de te préparer pour la
chasse et de le trouver dans une heure à la station du train ».

Vous irez à Chassia »
Alors je me souvins qu'il y a quelques jours nous avions parlé
de la chasse à Chassia avec Tringa. — Quel Ours d'autre lui
dis-je. — Il y a, me dit-il, Trienôs, Kondos, Kastanos, le
docteur et Vassilaki.

Le moment qu'il me parlait, sa bouche ressemblait à la
porte d'un feu allumé, d'en sort de la fumée comme le feu
à chaud. Tout de lui sortait de sa bouche.

Quand Kostas dit ces mots, il se tourna pour partir, mais
comme il m'a vu sans envie et hésitant, il s'est retourné et
m'a dit de nouveau :

— Tu as bien entendu, dans une heure à la station ?
Il est parti « group-group-group » dans la neige, en laissant derrière
lui un plein nuage de sa buée. Pendant qu'il partait sans se
retourner pour me voir et qu'il a disparu, je me suis appuyé
contre le portail et je me demandais si vraiment j'avais entendu le
nom de Kostas, le serviteur de Tringa, en m'envoyant mon esprit
qui a été son fantôme, et je suis resté un moment à y penser,
si le froid ne m'aurait pas ramené dans la maison. Quand
je suis rentré et que je me suis trouvé près de la cheminée, j'ai
compris toute la douleur de la chaleur et j'ai pensé au difficile
marché de la chasse dans la neige, les rhagons, les prévisions,
de monter, de redescendre et des endroits difficiles...

Mais comment pourrais-je l'éviter, je le voyais comme une honte de
ne pas y aller, moi qui avais le renom de chasseur d'un casse-cou.
Je me suis trouvé dans une grande hésitation, et j'aurais préféré
être malade pour refuser avec un motif. D'un côté me prenant
dans ses bras comme la plus amoureuse et la plus tendre amante
le feu de la cheminée, ma tranquillité, mes livres et de l'autre
côté m'attirait la bonne compagnie de douceur de la chasse
que l'on fait pendant deux jours sur les hauteurs des montagnes
de Chassia, dans les nuages, et le plaisir que les dangers font
naître quand quelqu'un les surpasse et il se saurait après

Noël au Mont-Pinde

Noël approchait, c'était ^{l'effrayant} terrible hiver de 1890. Un tel hiver que les plus vieux ne se souvenaient plus d'avoir connu en leur vie. Chaque jour de la neige, chaque nuit de la neige, et cette affaire a duré d'octobre à mars. On aurait pu dire que Dieu cette année-là, a ramassé et changé toute son eau en neige. Le 21 décembre, quelque jours avant la Noël, je me suis réveillé très tôt et je tâchais d'allumer le feu; grâce à Dieu, j'avais beaucoup de bois et de charbon, et même deux fois plus, et je les avais ramassés à temps, parce que j'avais compris, du chien de mon voisin, que j'avais trouvé en me réveillant à la fête du St-Sauveur, de dormir comme un cerf, et qu'en son nez entre ses jambes, que nous aurions un arde hiver. Ça m'avait appris le berge de notre maison - que Dieu ~~lui~~ le ^{garde} veillera très haut, qui a travaillé soixante ans comme berge, et qui connaissait toutes les étoiles par leur force, quand elles apparaissent et disparaissent, il les connaissait comme les montons et les chiens de son troupeau qui ~~se~~ passait. ~~Il m'avait~~ ^(à la gène) pas encore vu et j'avais ma lumière allumée, je me suis approché de la fenêtre et je regardai dehors. De la neige (une) méchante neige. Les modes Tikala avaient de un sur pied (mita) de neige. Toute la terre était un suave avec la neige très blanche. Mort et silence dans toute la ville. Les rues désertes. Un vrai tableau ^(mort) de ville morte. Chaque maison une grande tombe, et chaque cheminée qui laissait échapper les fumées vers le ciel, un grand gigantesque encens de tombe. Seulement que de temps en temps on entendait les voix douloureuses et sèches de [salepades] (gours qui vendent du salep). C'était l'agonie et la lutte contre la mort de la ville, qui ne pouvait plus supporter le rude hiver et se débattait pour donner son âme, mourir et disparaître ...

En quelques minutes j'entends des pas vides: "goup, goup, goup". C'est comme ça qu'on entendait si l'endroit est ennuagé. Je tends l'oreille: on entend les pas plus fortement. Bien sûr, quelqu'un venait chez moi. Et s'arrête à ma porte, et avec l'oreille, j'ai entendu un fort: "tac, tac, tac". J'étais surpris; je n'attendais pas que quelqu'un vienne si vite. Je dis à moi-même que quelqu'un devait chercher le docteur, qui habitait près de ma maison, il s'est trompé et il a frappé à mon portail au lieu de celui du docteur. Tant que lui-

Nous courions derrière eux en encourageant les chiens, mais en vain, parce que nos jambes ne nous permettaient pas de rattraper les bêtes sauvages. Au moment où, nous avons perdu nos chiens et les sangliers des yeux, et seulement rarement on entendait les aboiements des chiens. Le sang coulait à flots, sur nos fronts, entrant dans nos yeux, et nous sentions une brûlure terrible. Tringas, désespérant que les chiens ne puissent ni attirer ni faire retourner les sangliers parce qu'ils étaient nombreux, nous a dit le cœur triste :

- Aujourd'hui nous avons gaspillé sans raison la journée. A présent, mettons-nous en marche vers là, afin de sortir avec nous en passant d'un autre poste frontière pour passer la nuit et demain Dieu va décider. Si nous avons de la chance, bien. Si nous n'avons pas, adieu. Un autre a ajouté : mais j'ai l'idée que notre chasse ~~ne sera pas~~ ^{ne donnera rien}. Comment le sais-tu, lui dis-je.

- Au moment de sortir de ma porte, j'ai rencontré Michel le Glabre et de ce moment, je me disais moi-même que Michel le Glabre ne nous laisserait pas avoir une réponse... Tringas le regarda bien et lui dit avec colère : sans blague, tu es fou. Pourquoi ne nous disais-tu pas de retourner de la station de chemin de fer et de ne pas mélanger tant de paroles noires. En disant cela, voilà que les chiens sont venus prêts de ~~se jeter~~ ^{se jeter} sur eux. Kundos se frotte et dit à Tringas ~~il est lâche~~ ^{il est lâche} ~~le~~ ^{le} ~~et ne peut pas~~ ^{ne peut pas} de croire à de telles bêtises, mon ~~cher~~ ^{ami} Tringas, tu me mets ~~en situation de~~ ^{en situation de} de voir que toi tu es fou. Qu'est-ce que ça veut dire glabre et encore glabre ? Aujourd'hui nous n'avons réussi en rien, peut-être demain nous aurons du succès, on peut-être pas. La chasse, c'est comme ça.

.... le plat des chasseurs

Dix fois est vide

Et une fois plein.

" Si c'était comme ça, mon fils, comme vous le dites, ~~vous~~ on aurait jeté les glabres dans les puits. " Nous nous sommes dirigés tout droit vers la station. C'était loin de nous : à peu près une heure et demie, mais même en deux heures, nous n'avons pu arriver jusqu'à là. Nous avons mis plus, à cause de la neige. Chemin faisant, nous avons eu une vue bleue de ~~se jeter~~ ^{se jeter} pour trouver le poste frontière occupé par des soldats turcs. Et alors il serait un grand danger, les turcs pourraient nous prendre pour des chasseurs et nous recevoir, mais aussi pour des voleurs et nous fusiller. Pendant tout le chemin, nous discutons sur la façon de nous arranger avec les turcs ; l'opinion de Kundos s'est imposée à celle des autres, c'était la meilleure. Il a dit qu'il allait lui en avant, à une fusillade de distance de nous et de parler de loin avec les turcs, parce qu'il savait le turc, ~~et~~ ^{et} s'ils ne voulaient pas nous recevoir de passer par en bas et de tomber sur Malakassi, où il y a des arabes et tous les bœufs. A quatre heures, on était vis-à-vis du ~~poste-frontière~~ ^{poste-frontière} ~~station~~ ^{station}, mais un grand ~~obstacle~~ ^{obstacle} nous séparait de la station. Il nous fallait une heure entière pour le ~~fr~~ ^{fr} traverser. Nous avons bien brenné le poste et nous avons compris qu'il était vide, car s'il y avait des gens il y aurait eu de la fumée. Cela nous a rendus très joyeux,

4.

Nous sommes nous sommes mis en marche d'emprunte à
emprunte. Les diables, quand ils nous ont vu changer de chemin,
se sont mis à courir en avant avec joie, mais Tringas les a grondés
et il ne les a pas laissés aller beaucoup en avant. D'ailleurs,
d'ailleurs, dit-il, nous ne sommes pas pressés, nous avons du
temps. Tant que nous avons les temps sur notre chemin, il ne faut
s'intéresser qu'à nos vies et pas pour autre chose.

Nous allons, nous allons, et toujours devant nous l'emprunte
très récente des temps. Tringas avait de temps en temps avec colère:
« Hela, lorsque du diable qui est tombé devant nous aujourd'hui »
Chemin faisant, un lièvre nous coupe la route. Quelques uns ordrent
un lièvre, un lièvre. « Frappez-le, l'anticrist, a dit Tringas à ceux
qui étaient devant. C'est un mauvais signe de se faire cogner le
chemin par un lièvre et on en ne lui mange pas la tête... Il n'a
pas pu fuir des paroles, que les gens de devant ont tiré deux
fusillades et le lièvre était à terre, tous les chiens se sont jetés sur lui,
au premier à le saisir, et dans le moment nous l'avons prise.
Tringas prit le lièvre dans ses mains, le regarda bien à la tête comme
s'il cherchait à déchiffrer une écriture et frôlait les oreilles en
en ~~se~~ disant en soi-même : que le diable l'emporte. Nous
n'avons pas une bonne chance, nous allons souffrir, nous aurons une
récompense, mais des difficultés, des dangers et des peines. Nous
allons souffrir... »

Je sors à ce moment ma menthe et il était une herbe et
deux de l'agave-miel. Je m'étais pas fâché, parce qu'il avait
bien mangé le matin. Mais l'idée que le lièvre était pressé m'a
mis en appétit et j'ai proposé de nous asseoir pour manger.
Mon idée est bien reçue, et immédiatement nous nous sommes
assis sur la neige et nous avons commencé à manger du pain et du
fromage et d'étirer notre seif avec du vin tiré de notre
garde en brisant chacun son tour. Pendant que nous
mangeons, les chiens couraient à droite et à gauche. Après quelque
temps, ils sont entrés dans le maquis et aucun ne paraissait.
Après quelque temps encore, nous entendons des aboiements
lointains : « piaf, piaf, piaf ». Peu à peu on les entendait plus
distinctement. Tringas, malgré qu'il paraissait mâcher sa
neuvaine, ne bougeait pas, mais était absorbé par ces
aboiements. On entendait leur bruit dans le champ clos : « piaf,
piaf, piaf ». Sans que nous autres ayons senti quelque chose, il se jette
effrayé et dit en hâte : « levons-nous vite, les enfants, car les chiens se
sont jetés sur le sanglier ». Nous nous levons, et jusqu'à ce que
chacun ramasse sa cape et son sac, nous Tringas était déjà entré dans
le maquis. Nous l'avons tous suivi avec grande joie, mais quand on
a deux franchis un ravin, notre joie était perdue, parce que nous avons
vu le nouveau de sangliers qui partait comme l'éclair et si Koratso,
le chien de Tringa, sortait quelque fois en avant pour lui couper le chemin,
un grand sanglier lui se jetait sur elle et lui barrait la route, et
ainsi les autres tournaient du temps pour aller en avant.

parce que si nous étions obligés de descendre jusqu'au village, nous nous éloignerions beaucoup du fin de notre chasse. Le plaisir nous a dominé du courage et de la force, et en une dernière heure à peu près, nous étions devant la porte du poste frontière. La porte était bien verrouillée et tant ce qu'il y avait de plus solide. Il était impossible d'entrer dedans sans faire quelque chose de mal. Nous pouvions tous les sept ensemble tant que nous pouvions, mais la porte résistait et ne voulait rien savoir. Nous avons commencé à perdre nos espérances, et par là que je regardais vers le ciel, une rue est tombée sur le toit enruiné du poste. Immédiatement la pensée m'est venue de briser quelques plaques et d'entrer par le toit. Mon plan était parfait et immédiatement Kondos s'est élancé au-dessus à Vassilaki qui était le plus grand de nous deux;

les vieux ici, la perche, vous, les grands, vous êtes nés pour être que les petits ou plutôt les vrais. Faites-moi la courte échelle.

Vassilaki lui a fait la courte échelle et immédiatement Vassilaki était en haut, sur le toit. Et après avoir jeté la nage avec les mains et les pieds, il a commencé à briser les plaques une à une, a ouvert un grand trou par lequel ~~il est~~ nous sommes passés.

Après, Kondos, Tringa est montée aussi, et les deux ensemble ont frappé sur le loquet et le verrou, ~~et~~ ont ouvert la porte et nous sommes tous entrés.

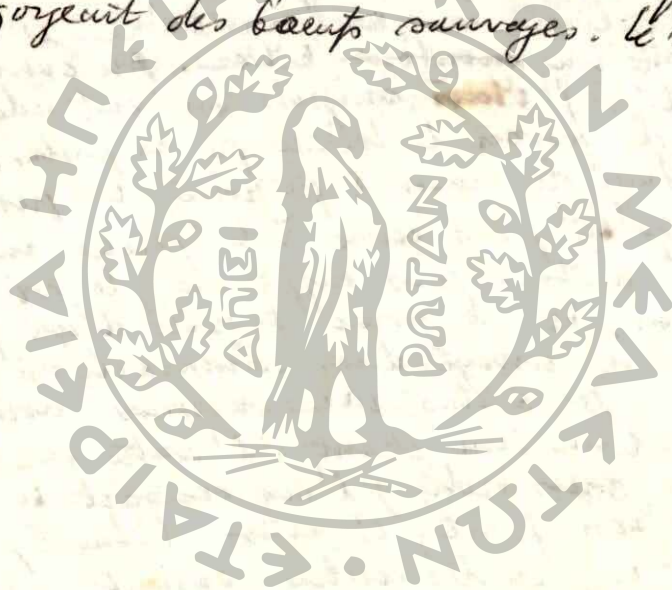
Mais Kondos a mis Vassilaki de lui faire la courte échelle, est montée sur le toit, a fermé le trou avec un tel out, comme le meilleur artisan. Le travail était bon pour nous et pour les Turcs raisonnables parce que nous avons passé la nuit très bien et on a pu laisser aux Turcs une cause de quoi se repentir parce qu'on a laissé leur porte vide de gens et une chose que l'on pourrait faire aussi l'année prochaine.

Mon premier soin était, quand nous sommes entrés, d'allumer le feu, d'enlever la peau du lièvre et de passer sur le broche comme s'il était un ~~mouton~~ bœuf. Au commencement, pour vous dire la vérité, j'étais surpris en entendant Tringa donner l'ordre à Trinos de passer le lièvre pour la perche, mais quand j'ai vu que Trinos, en un tour de main a préparé la perche et a passé le lièvre j'ai appris qu'en peut cuire à la perche même les lièvres. Le pain n'était pas suffisant, le vin non plus, et nous n'avons pas de sel, et on avait besoin d'un peu d'huile pour cuire le lièvre, Tringas a envoyé deux camarades à Malakassi chercher tout cela, et nous les autres nous sommes assis tout autour du feu et nous discutons: l'un un chant, l'autre une courte ou longue œuvre une causerie sous ordre; l'un courait ses sauteries déconneries, l'autre essayait son fort, et ainsi l'heure passait sans la comprendre jusqu'à ce que les autres soient revenus de Malakassi avec le nécessaire. Le lièvre était prêt à être cuit. Nous nous sommes réunis tout autour du feu pendant que le lièvre grillait et Tringas, avec la plume d'un poulet qu'il a découverte là dedans, le passait à l'huile et au ~~sel~~ sel. En peu de temps tout était prêt.

pour mettre la table, mais ce qui nous gênait beaucoup, c'est
que nous n'avions pas une lampe pour la cuisine, et
nous étions contraints d'avoir une torché de la garde que
nous tentions chacun à son tour.

Nous avons mangé avec grand appétit et nous avons bu
du vin d'Ostero, le meilleur vin des villages de Ekassia, et avant
qu'il soit dix heures, nous étions saouls de sommeil.
Après le repas, ni pour la dame, ni pour les contes, ni pour
les chants, nous n'avions d'envie. La bouche fatiguée
beaucoup l'homme.

^{le lendemain}
Le ~~autre jour~~ ^{lendemain}, le vingt-trois (du mois), nous nous sommes
réveillés très tôt. Nous avons allumé un feu réplendissant, et
avant qu'il fit jour, nous avions déjà pris le petit déjeuner.
~~Quand la lumière~~ Au point du jour, nous nous sommes
levés et devant le ~~poste~~ la garde avec les chiens qui battaient de
leurs queues d'impatience jusqu'à ce qu'ils ~~comprissent~~ la route
voient quelle route nous allions prendre. Aungas a donné comme
toujours le plan, et chacun partit séparément; les cinq noirs
se sont mis au milieu pour crier. Les ~~guit-apens~~ et Kendos et Vastilaké
trouvent dans les coins les plus élevés du magasin, dans un
endroit où passe une sente, parce que les animaux sauvages,
quand on les chasse, gagnent les hauteurs, ~~c'est~~ : Monter, c'est
le salut, tandis que descendre c'est la perte. Excepté cela,
seuls les animaux sauvages courent autour en criant,
tandis qu'en descendant, ils ne peuvent même pas courir la
moitié. Les chiens étaient avec ceux qui criaient. Aux cris de
Kendos, toutes les collines retombaient; on aurait cru que des
monstres se battaient, qu'on égorgeait des bœufs sauvages. Le monde
était à sa perte.

Η ΚΥΝΗΓΗΜΕΝΗ ΠΕΡΙΔΙΚΑ

ΣΤΟ ΣΕΒΑΣΤΟ ΜΟΥ ΦΙΛΟ Δ. ΜΕΣΣΑΛΑ

ΕΙΤΑΝ Αύγουστος μήνας. Καθόμασταν ἐγὼ κι' ὁ σύντροφός μου τὸ ἀπόγειμα στὸν ἐξώστη τοῦ πύργου, ποῦ εἴταν στὸ βορεινὸ πλευρὸ τοῦ, καὶ κυττάζαμε τὸν ἀπέραντο κάμ-πο τῆς Θεσσαλίας, ὡς ἐκεῖ, ποῦ ἐσμιγε μὲ τὲς κοντότερες ράχες τῶν χασιώτικων βουνῶν, ποῦ φοίνονταν ἀπὸ μακριὰ ἓνα κομμάτι πέτρα μεγάλῃ, γιγάντεια ποῦ πιάνεται ἀπὸ τὴ Βούλα ὡς τὸ Κοκκιναδάκι τοῦ Ζάρκου. Ὁ Πηνειὸς κυλοῦσε τὰ ρέματά του πολὺ κοντά μας, ὡς ἓνα τέταρτο τῆς ὥρας ἀπὸ μᾶς, ἀλλ' ἂν καὶ ὁ πύργος εἴταν ὑψηλός, οὔτε αὐτὸν βλέπαμε, οὔτε τὸ βουητὸ τοῦ ἀκούσαμε, γιὰ τὸ ἔδαφος εἶ-ναι ἴσιο, καὶ οἱ δύο ὄχτες σμίγουν ἢ μίᾳ μὲ τὴν ἄλλῃ καὶ κρύβουν τὴν κοίτη. Ἐνῶ τὸ νερὸ τρέχει ἤσυχο-ἤσυχο, χω-ρίς βουή, χωρὶς κρότο, χωρὶς ἄφρό, σὰ διαδάτης κουρασμέ-νον, ποῦ περδαταί ἀργά-ἀργά, καὶ δὲ βλέπει τὴν ὥρα νὰ φτάσῃ στὸ κατοικεῖό του, νὰ ἐαπλωθῇ καὶ νὰ κοιμηθῇ.

Εἴχαμε μπροστά μας ἓνα σωρὸ χωριά. Τὰ διακρίναμε ἀπὸ τὰ δένδρα, ποῦ εἴχαν, κι' ἀπὸ τὰ κεραμίδια ποῦ κοκκίμιζαν καὶ πυρολογοῦσαν ἀπὸ τὸ ἡλιοδόρι, σὰ νὰ εἴταν ψηλά σ' ἀσδεσταριά, ἢ σ' ἀναμμένο κεραμιδαρειό. Ἀπὸ μακριὰ μᾶς ἔρχονταν ὁ ἥχος τῶν κουδουνιῶν τῶν κοπαδιῶν, ποῦ βοσκοῦ-σαν ὁλόγυρα. Ὁ οὐρανὸς εἴταν ἑάστερος καὶ ἡ γῆ δίψαε γιὰ νερό, σὰ στρατοκόπος κουρασμένος, γιὰ τὸ δὲν εἶχε βρέξει ἀπὸ τὸ Μάρτη. Σύννεφο δὲν φαίνονταν ποθενὰ κανένα, καὶ ἔστη φοδερὴ ἀγκάλιαζε ὅλον τὸν κάμπο. Σὲ λίγο ἓνα συν-νεφάκι, ὡς μιά ψάθα, ἄσπρο ἑξάσπρο, σὰ λαγαρό ἀσήμι κάθησε στὴν κορφή τοῦ Ὀλύμπου σὰν πελώριο διαμαντέ-νιο στέμμα. Ἐκείνη τὴ στιγμή ἦρθε ἓνας γέρος τοῦ χωριοῦ γιὰ νὰ ζητήσῃ κάτι, καὶ στάθηκε μπροστά μας. Ὁ γέρος μὲ τὰ θολὰ του τὰ μάτια εἶδε τὸ συννεφάκι στὸ κεφάλι τοῦ ἑακουσμένου Ὀλύμπου, ποῦ στέκεται ἀνάμεσα σὲ τόσα ψηλά βουνά, σὰ βουνὸ βασιλιάς, μὲ τὲς σαράντα, δυό

του κορφές και τές έξηντα δυό του βρυσοϋλες. Τό σύννεφο
μεγάλονε, σάν πώς μεγαλόνει ο καπνός, όσο ή φωτιά παί-
ρει δρόμο.

— Τού βλέπετε αυτό του συννεφάκι ;...

Και χωρίς νά του άπαντήσωμε τίποτε ήμείς, εξακολούθησε.

—Θά φέρ' νηροποντιά. Είναι βλουγημένον.....

Μιά υπόκωφη βροντή άκούστηκε κατά τόν "Ολυμπο, κι' άστραμμα φεγγοδόλησε μέσα στο σύννεφο, που γιγάντευε, και θέριευε κι' έγεινε γιά μιά στιγμή κατάχρυσο. Δεν πέρα-
σε πολλή ώρα κι' εκείνο τό συννεφάκι, που ξεφύτρωσε, σά στέμμα ψηλά στην κορφή του δοξασμένου βουνού μας, γίνηκε γίγαντας, και χύθηκε σ' όλον τόν ουρανό της Θεσ-
σαλίας, σά φοδερό οχταπόδι, απλώνοντας τους μαύρους πλο-
κάμους του, ως τόν Κίσαβο, ως τό Πήλιο, ως τά βουνά της Γούρας, ως τ' "Αγραφα, κι' ως τά βουνά τ' "Ασπροποτάμου.
"Αρχισαν νά πέφτουν άριές-άριές οι πρώτες σταλαμματαίες της βροχής, χοντρές σάν καρύδια και τ' άστροπελέκια ν' αύλακόνουν τόν ουρανό, σάν φλογισμένα φείδια, και σέ λίγο ακόμα ή Θεσσαλία λούζονται άπ' άκρη σ' άκρη, και φεγγοδολούσε και τραντάζονται άπό τ' άστροπελέκια.

Από τές πρώτες σταλαμματαίες αφήκαμε τόν έξώστη και μπήκαμε στην άπέραντη κρεβάτα του πύργου, και κυττάζαμε με χαρά τή χοντρή βροχή, που έπεφτε και χτυπούσε τά γυα-
λιά των παραθυριών. Έκεί που καθόμαστε και χαιρόμαστε γιά τό περίλαμπρο θέαμα της εύεργετικής βροχής, που θά πότιε τή διψασμένη γή, ως τά έγκατά της, που είχε γείνει σάν κεραμίδι, άκούμε « τράγκ ! » τό γυαλί του παραθυριού, και δύο μεγάλα πουλιά κατάδρεχτα, τό ένα μπροστά και τ' άλλο άπό πίσω μπήκαν μέσα. "Ολοι σηκωθήκαμε στο ποδάρι και γλυτώσαμε τό θυμά άπό τά νύχια του φονιά του. Τό μπροστινό πουλί που γιά τή σωτηρία του πετούσε σάν με-
λύδι και έσπασε τό γυαλί του παραθυριού, είταν μιά περι-
γραμμένη πετροπέρδικα, και τό πισινό που τήν κυνηγούσε με μάτι άγριο, με λύσσα, με αίμοδιψιά, είταν γεράκι ! "Ερ-
χονταν εκείνη μπροστά κι' αυτό πίσω άπό τά πετροδούνια, πέρα άπό τό Βούλα, τρείς ώρες μακριά, με καλό άλογό, γιάτι μόνο στά βουνά βρίσκονται οι πετροπέρδικες. « Πά-
χουν τά πλουμιστά φτερά, τά κόκκινα ποδάρια », ενώ στον κάμπο είναι οι καμπίσιες οι πέρδικες πολύ διαφορετικές άπό τές βουνίσιες, και ούτε οι βουνίσιες πατούν στον κάμπο, ου-
τε οι καμπίσιες στά βουνά. Οι βουνίσιες είναι μεγαλύτερες.

